

Riksantikvarieämbetets årsredovisning 2015

```
...about="http://kulturarvsdata.se/ksamsok:resource="http://kulturarvsdata.se/resurser/a...  
...</ksamsok:name>  
...rdf:resource="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...  
...Also rdf:datatype="http://www.w3.org/2001/XMLSchema#anyURI...  
...NamedIndividual>  
...NamedIndividual rdf:about="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...  
...rdf:type rdf:resource="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...  
...ksamsok:name>Ådals-Liden</ksamsok:name>  
...province rdf:resource="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/province#...  
...rdfs:seeAlso rdf:datatype="http://www.w3.org/2001/XMLSchema#anyURI...  
...NamedIndividual>  
...NamedIndividual rdf:about="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...  
...rdf:type rdf:resource="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...  
...ksamsok:name>Örnsköldsvik</ksamsok:name>  
...province rdf:resource="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/province#...  
...NamedIndividual>  
...NamedIndividual rdf:about="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...  
...rdf:type rdf:resource="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...  
...ok:name>Överlänns</ksamsok:name>  
...rdf:resource="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/province#...  
...rdf:datatype="http://www.w3.org/2001/XMLSchema#anyURI...  
...Individual>  
...rdf:about="http://kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...  
...kulturarvsdata.se/resurser/aukt/geo/parish/par...
```

K-PO

Riksantikvarieämbetet 2016
Box 5405, 114 84 Stockholm
Telefon 08-5191 8000
registrator@raa.se
www.raa.se

Framsida: Fri kulturarvsdata och symbol för K-podd, Riksantikvarieämbetets poddradio.

Baksida: Emil Schön spelar in ett avsnitt av Riksantikvarieämbetets poddradio.

Foto: Riksantikvarieämbetet och Kulturmiljöbild.

Upphovsrätt enligt Creative Commons licens CC BY, erkännande 2.5 Sverige

<http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Bilderna är beskurna.

Form: Grafisk form & Illustration, Helena Duveborg.

Förord

Frågor om identitet och kulturarv har kommit allt mer i fokus under senare tid. Globalt har kulturarv uppmärksammats som en måltavla i krig och konflikter, i första hand i Syrien och Irak. Vid sidan av fruktansvärda skildringar av mänskligt lidande, har många också berörts av bilder på mångtusenåriga världsarvsplatser som förstörts. Men det finns också en annan sida. Den handlar om kulturarv som utgångspunkt i försoningsprocesser i områden med långvariga historiska konflikter. Den handlar om hur nyanlända i vårt land kan känna att de kan göra anspråk på sin nya plats genom att lära känna den och bli en del av dess historia och kulturmiljö. Den iranske flyktingen, filmaren och regimkritikern Roozbeh Janghorban ger uttryck för detta i en tv-intervju:

Jag kunde se historien i alla byggnader: biograferna, butikerna, postkontoren. Det var som att jag blev rotad, som att jag skapade minnen och nostalgi där inga fanns. Och om det fungerade för mig, kanske det kan fungera för andra? För om det inte går att rota sig på nytt, måste du leva som en främling för resten av ditt liv.

SVT Nyheter Kultur, 2016.02.02

Som en del i ett regeringsuppdrag att ta fram en samlande vision för hur kulturmiljöarbetet bör utvecklas har Riksantikvarieämbetet i samverkan med länsstyrelserna under det gångna året genomfört ett stort antal möten och dialoger med olika aktörer i kulturmiljöarbetet. Mycket i dialogerna har kommit att handla om kulturarv och kulturmiljö som förutsättningar för ett hållbart och inkluderande samhälle.

Kulturarv är förvisso materiella och immateriella uttryck av mänsklig aktivitet genom tiderna. Samtidigt är det något vi medvetet eller omedvetet använder för att beskriva vilka vi är och hur vi hänger ihop. I den meningen handlar Riksantikvarieämbetets uppdrag därför om att bidra till ett fritt, öppet, jämlikt och demokratiskt samhälle.

Lars Amréus
riksantikvarie

Förkortningar

ArkDes	Arkitektur- och designcentrum
BeBR	Bebyggelseregistret
CAP	Common Agricultural Policy
CEN	European Committee for Standardization
DAP	Digital arkeologisk process
EAA	European Association of Archaeologists
EAC	European Archaeological Councils
FMIS	Fornminnesinformationssystem
FoU	Forskning och utveckling
ICCROM	International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property
JPI	Joint Programming Initiatives
JÄMIX	Jämställdhetsindex
KMB	Kulturmiljöbild
KML	Kulturmiljölag (1988:950)
K-samsök	Informationsstruktur för digital kulturarvsinformation
NKI	Nöjd Kund Index
OMC	Open Method of Coordination
PBL	Plan- och bygglagen
SBM	Statliga byggnadsminnen
SIS	Swedish Standards Institute
SKL	Sveriges Kommuner och Landsting
SMT	Svensk Museitjänst
Unesco	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Ordlista

App	Program i mobiltelefon, surfplatta eller dator för digitala tjänster
Digisam	Riksarkivets samordningssektariat för digitalisering
Europeana	Europeisk kulturdatabas
Flickr Commons	Social webbsida för bland annat presentation av bilder
Fornsök	Riksantikvarieämbetets, Statens maritima museers och Sjöfartsverkets data baser med fornlämningar och humanosteologisk analys/bestämning av benmaterial från människa
Kringla	Riksantikvarieämbetets samsöksfunktion för kulturmiljöinformation
K-podd	Riksantikvarieämbetets digitala radioprogram
K-samsök	Teknisk plattform för att samla, tillgängliggöra och länka ihop kulturarv från museer och andra minnesinstitutioner
Kulturmiljövårdsanslaget	Anslaget 7:2, bidrag till kulturmiljövård, KMV
Kulturvårdsforum	Riksantikvarieämbetets digitala mötesplats för verksamma inom kulturvård
Platsr	Riksantikvarieämbetets webbverktyg för att allmänheten ska kunna presentera en plats med historia i text, bild och med film
QR-kod	En streckkod med information som bland annat används för att visa webbsidor i mobiltelefoner
Samla	Riksantikvarieämbetets digitala, öppna arkiv
Samlingsforum	Nätverk för alla som arbetar med samlingsförvaltning
Wikimedia	En stiftelse som står för driften av Wikipedia
Wikipedia	Ett gratis uppslagsverk på internet som skapas av användarna
Visual Arkiv	Digitalt sökregister till Riksantikvarieämbetets och Statens historiska museers arkiv
Vitalis	Digitalt sökregister till Vitterhetsakademiens bibliotek vid Riksantikvarieämbetet

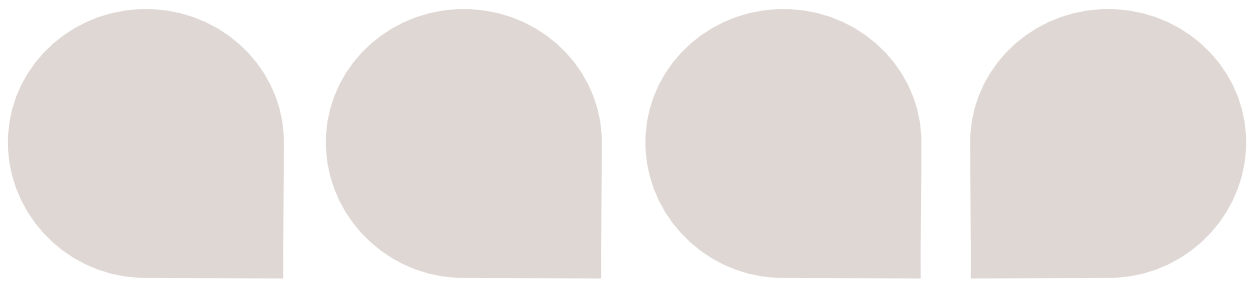
Innehåll

Resultatredovisning

Insatsområden.....	8
Inriktning och samordning.....	8
Sektorsforskning.....	10
Kulturminnen	13
Samhällsbyggnad.....	17
Kulturmiljövårdsanslaget.....	23
Kulturarvsförvaltning.....	31
Svensk Museitjänst.....	36
Fastigheter och besöksmål.....	37
Informationsförsörjning.....	40
Övrig redovisning.....	52

Finansiell redovisning

Sammanställning över väsentliga uppgifter.....	61
Resultaträkning	62
Balansräkning.....	63
Anslagsredovisning	65
Redovisning av beställnings- myndiganden i årsredovisningen.....	65
Villkor för anslag.....	66
Tilläggsupplysningar och noter	67

Insatsområden

Insatsområde: Inriktning och samordning

Detta görs inom inriktning och samordning

Insatsområdet tar fram underlag för myndighetens övergripande inriktning, samordnar vissa övergripande frågor och driver samverkan.

I området ingår anslaget Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (utgiftsområde 17, anslag 1:4, ap.10). Anslaget ska initiera och stödja tvär- och mångvetenskaplig forskning och kunskapsuppbyggnad av betydelse för kulturmiljöområdet.

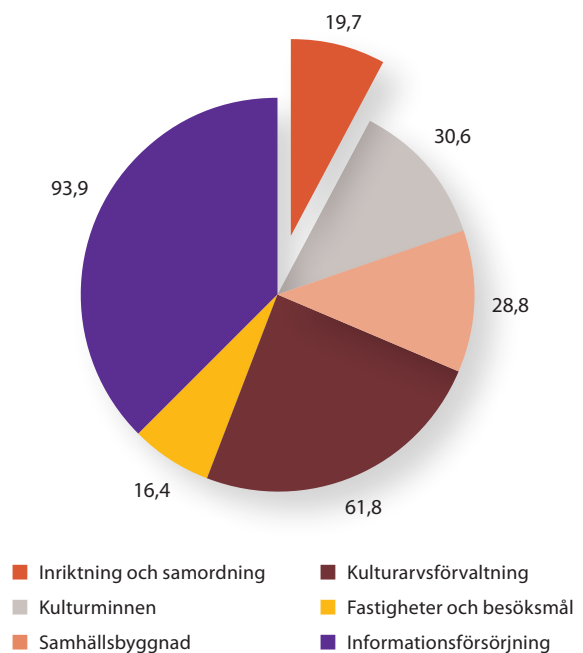
Mål

De strategiska ställningstaganden som utgör förutsättningar för myndighetens arbete utvecklas, kommuniceras och tillämpas. Myndighetens egen kunskapsuppbyggnad har riktats mot strategiskt viktiga områden.

Sammanfattning och måluppfyllelse

Samverkan mellan Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har utvecklats positivt. Den innebär bland annat verksamhetsutveckling hos båda parter. Syftet är att öka den samlade nyttan för andra aktörer. Samverkan med andra statliga myndigheter har skapat en ökad samsyn om roller och ansvar, bland annat när det gäller miljömålssystemet. Detta

Diagram 1. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

i sin tur ökar möjligheterna att få genomslag för de nationella målen för kulturmiljöarbetet.

Anslagsgivningen följer FoU-programmets strategi och projekt har beviljats utifrån särskilda satsningar i årets utlysning. Projekt, utvecklingsarbeten och utredningar har genomförts enligt plan och anslaget har förbrukats i sin helhet. Resultat från FoU-projekt har publicerats fortlöpande. Konferen-

ser och seminarier med förmedling av resultat från genomförda FoU-projekt har genomförts med stöd från anslaget. Fortsatt samverkan och utvecklingsarbeten inom temat integrerad natur- och kulturmiljövård och europeisk forskningssamverkan inom Joint Programming Initiatives har skapat ny kunskap och nya möjligheter för forskning och utveckling av betydelse för en hållbar samhällsutveckling.

Måluppfyllnaden bedöms vara god.

Vision för kulturmiljöarbetet

En delrapport i regeringsuppdraget *Ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete* lämnades i mars. Under 2015 har arbetet intensifierats och fokuserat på bred dialog utifrån de nationella målen för kulturmiljöarbetet. Dialogen har omfattat det civila samhället, museer och länsstyrelser samt de sju nationella förvaltningsmyndigheter som har uppdrag i kulturmiljöarbetet. Utmaningar och möjligheter har identifierats och diskuterats. Omvärldstrender med betydelse för framtidens kulturmiljöarbete har analyserats. Ett förslag till en vision med målbilder har tagits fram och diskuterats i bred samverkan, bland annat vid Riksantikvarieämbetets höstmöte.

Regional utvecklingssamverkan

Inom den regionala utvecklingssamverkan mellan Riksantikvarieämbetet, regionerna/landstinget och länsstyrelserna i Skåne, Västernorrland och Västra Götaland har nya överenskommelser tecknats.

I mars genomfördes konferensen *En doldis i kultursamverkan – kulturmiljö i regional kulturpolitik* med närmare 100 deltagare från regioner, länsstyrelser och läns museer. Syftet var att genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte inspirera den regionala politiken till nya tag i kulturmiljöarbetet.

Landskrona, Kramfors och Trollhättan utsågs till *Årets kulturmiljökommun*. Syftet var att uppmärksamma kommunernas breda kulturmiljöarbete. Initiativet blev enligt utvärderingen uppskattat. Kommunerna har fått ansöka om utmärkelsen och beskriva sitt kulturmiljöarbete utifrån de nationella kulturmiljömålen. Avsikten är att utlysa tävlingen för alla kommuner vartannat år från 2017.

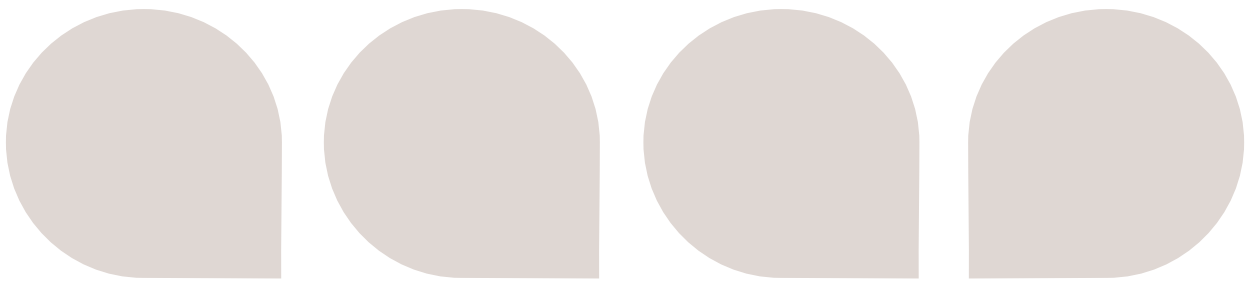
Nytt EU-samarbete

EU-kommissionen har tillsatt en så kallad OMC-grupp som ska arbeta med delaktighetsbaserad styrning av kulturarvet. Open Method of Coordination (den öppna samordningsmetoden) är ett styrmedel där möjligheterna att harmonisera lagstiftningen är begränsade. Uppdraget är att kartlägga och jämföra politiken på nationell och regional nivå och ska resultera i en handbok med goda exempel. Gruppen leds av en representant från Riksantikvarieämbetet.

Östersjösamarbetet

Myndigheten medverkar i kulturministrarnas Östersjösamarbete genom nätverket *The Monitoring Group on Cultural Heritage in the Baltic Sea States*. Från halvårsskiftet 2015 tog Sverige successivt över ordförandeskapet och leder från halvårsskiftet 2016 arbetet i två år.

Riksantikvarieämbetet leder sedan 2015 en arbetsgrupp som samverkar och utvecklar kunskapsområdet 1900-talets byggda kulturmiljöer. En internationell konferens, *Heritage Forum VI* med temat *From Postwar to Postmodern – 20th Century Built Cultural Heritage*, förbereds tillsammans med Tyskland.

Sektorsforskning

FoU-anslaget främjar forskning om kulturarv och kulturmiljö och bidrar till att forskningsområdet är levande i många akademiska miljöer. Genom bidrag till forsknings- och utvecklingsprojekt får kulturmiljöarbetet relevant kunskapsutveckling i nära samverkan med forskarsamhället.

Mål

Forsknings- och utvecklingsverksamheten förtydligar och stärker de historiska och humanistiska perspektiven i arbetet för en hållbar samhällsutveckling.

Strategier och prioriteringar

Anslaget används och fördelas utifrån *Riksantikvarieämbetets FoU-program 2012–2016 för kulturmiljöområdet* där strategier och prioriteringar är fastställda för femårsperioden. Programmet innehåller sex forskningsteman med behovsstyrd efterfrågan av tillämpad forskning för kulturmiljöområdet:

1. Kulturarvets betydelse
2. Tillståndet för kulturarvet
3. Förutsättningar för kulturarvsarbetet
4. Samverkan och dialog med andra aktörer och det civila samhället
5. Kulturarvsinformation
6. Styrmedel

Ett kontinuerligt, långsiktigt och systematiskt kvalitetsarbete görs för anslagsfördelningen och för att kvalitetssäkra beviljade projekt. Ansökningarna värderas genom externa vetenskapliga granskare och genom intern relevansgranskning för att säk-

ra att beviljade projekt både håller tillräckligt hög vetenskaplig kvalitet och behövs i kulturmiljöarbetet. Även genomförandet av forskningsprojekt och redovisningen av resultat granskas så att resultaten håller hög vetenskaplig kvalitet.

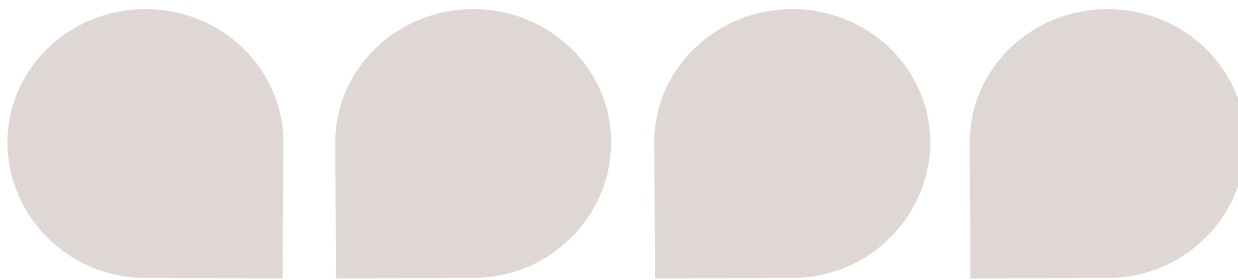
13,7 miljoner kronor fördelades till 30 projekt. För anslagsåret 2015 fanns särskilda prioriteringar. Särskilt framlyfta i utlysningen var funktionshinderfrågor och projektansökningar om hur kulturmiljöer, platsbundna kulturarv och kulturarvsinformation kan bli mer tillgängliga. Flera projekt kunde beviljas. Vidare stöddes kunskapsutveckling inom områden som mångfaldsarbete, mat och landskap, kulturarv i krigs- och konfliktområden, byggnadsvård, förmedling och pedagogik, kulturmiljöarbete för barn och ungdom samt integrerad natur- och kulturmiljövård.

I anslagsutlysningen för 2016 efterfrågades projekt på högst ett år för att de ska kunna genomföras inom programmeringen. Prioriterade områden var kunskapsöversikter som sammanställer genomförd forskning och resultat som är viktiga för kulturmiljöområdet. Vidare efterfrågades projekt som utvecklar genomförd forskning till nya arbetsformer eller metoder för kulturmiljöarbetet. Dessutom lyftes funktionshinderfrågor och behovet av forskningsseminarier och konferenser som förmedlar resultat från genomförda projekt.

Utvecklingsarbete

Nätverket för FoU-myndigheter

Riksantikvarieämbetet har deltagit i nätverkets möten. Erfarenhetsutbyte kring gemensamma frågeställningar samt myndighetspresentationer bildar grunden för träffarna. Utbytet är betydelsefullt för att utveckla anslaget strategiskt och för kvaliteten i rutiner och arbetssätt.

Tabell 1. Redovisning av projekt per tema, belopp i tkr

Kategori	2015		2014		2013		2012	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
Påbörjade projekt 2001–2005	0	0	0	0	1	59	1	54
Påbörjade projekt 2006–2011	0	0	0	0	1	180	7	3 152
1. Kulturarvets betydelse	4	1 472	4	1 968	5	3 527	6	3 268
2. Tillståndet för kulturarvet	4	619	7	2 155	8	2 964	10	3 144
3. Förutsättningar för kulturarvsarbetet	7	4 379	7	3 923	5	1 822	5	1 240
4. Samverkan och dialog	5	1 460	4	1 403	2	965	0	0
5. Kulturarvsinformation	2	2 697	4	2 090	5	972	4	897
6. Styrmedel	3	1 170	3	1 368	5	2 007	2	1 336
7. Integrerad natur- och kulturmiljövård	2	500	3	500	1	500	0	0
8. JPI Heritage Plus	3	1 377	0	0	0	0	0	0
Summa projekt	30	13 674	32	13 407	33	12 996	35	13 091
Kommunikation, utveckling, adm		2 249		1 801		1 700	0	1 960
Anslaget totalt	30	15 923		15 208		14 696		15 051

Tabell 2. Fördelning till mottagare, belopp i tkr

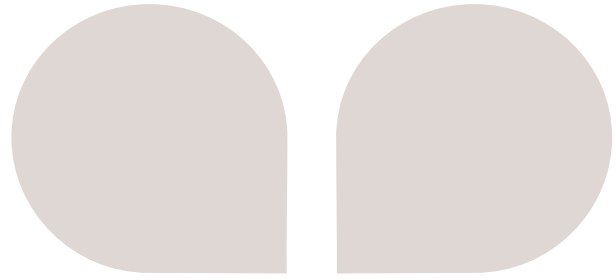
Mottagare	2015		2014		2013		2012	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
Museer	4	1 709	3	480	2	500	1	70
Länsstyrelser	1	40	0	0	2	1 414	2	500
Universitet/högskolor	21	10 819	22	11 145	15	7 813	15	8 981
Forskningsinstitut	0	0	0	0	2	219	5	420
Stiftelser	0	0	0	0	0	0	0	0
Byggnadsvårdsskolor	0	0	0	0	0	0	0	0
Övriga	0	0	2	1 084	3	1 911	2	1 186
RAÄ, extern medverkan*	4	1 106	5	698	9	1 139	10	1 934
Kommunikation, utveckling, adm		2 249		1 801		1 700	0	1 960
Totalt	30	15 923	32	15 208	33	14 696	35	15 051
Kostnad tkr		2 563		1 913		2 044		2 280

* Projekt med externt rekryterad personal eller där hela eller delar av arbetet har lagts ut på en extern institution.

Tabellerna 1 och 2 presenterar fördelningen av anslaget för det femåriga av FoU-programmet där fyra år nu är genomförda.

Den högre kostnaden 2015 beror på återinträde i tjänst efter föräldraledighet och konsultstöd.

Kostnaden för 2014 har korrigerats för att inkludera konsultstöd och vissa lönebelopp.

EU:s forskningsfinansiering

Riksantikvarieämbetet har bidragit till regeringens arbete i det europeiska forskningsprogrammet *Horisont 2020* genom medverkan i två referensgrupper.

JPI

Den europeiska samverkan inom *Joint Programming Initiative for Cultural Heritage and Global Change* har vidareutvecklats. Stöd har erhållits från *Horisont 2020* för harmonisering av kulturarvsforskningen i Europa. Riksantikvarieämbetet finansierar flera svenska forskare i tre av totalt sexton projekt inom forskningsutlysningen *Heritage Plus*.

Forskningskommunikation

Resultat från genomförda FoU-projekt har gett kulturarvsarbetet ny och fördjupad kunskap om kompensationsåtgärder vid exploatering i kultur- och naturmiljöer, om hållbar stadsutveckling, om strukturella samhällsförändringars betydelse för kulturarvets värde och användning, om hur digital teknologi medverkat till ny dynamik i mötet mellan medborgare och professioner inom kulturarvsområdet samt om restaureringen av Visby ringmur. Information om projekten finns på myndighetens hemsida.

Seminarier och konferenser

FoU-programmets teman och inriktningar samt resultat från genomförda projekt har presenterats och diskuterats vid konferenser och seminarier.

Konferensen *Gröna museer och giftiga samlingar?* behandlade frågor om hur museiverksamheten kan bli mer hållbar och miljösäker. Ohälsosamma ämnen och hälsorisker, energieffektivitet och inomhusklimat var centrala teman.

Konferensen *Världsarv som resurs och möjlighet. Exemplet Visby ringmur* presenterade resultaten från ett forsknings- och analysarbete kopplat till myndighetens restaureringsarbete med det raserade partiet i Visby ringmur.

Konferensen *Tillgängligt kulturarv?* belyste aktuella frågor i tillgänglighetsarbetet utifrån teman som tillgänglighet i äldre offentliga byggnader och digital tillgänglighet. Behov av mer forskning och utveckling och ökad samverkan mellan kulturmiljöinstitutioner och företrädare för funktionshinder-rörelsen diskuterades.

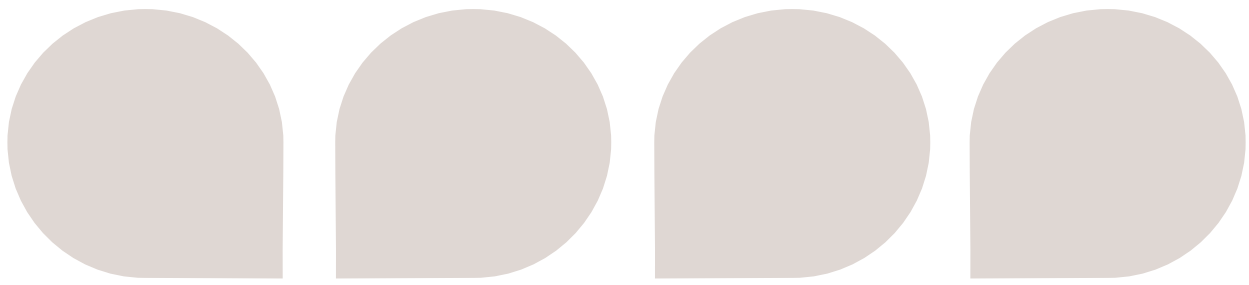
Integrerad natur- och kulturmiljövård presenterades utifrån tre projekt som Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket samfinansierat. Det skedde vid fjällforskningskonferensen som Naturvårdsverket arrangerade i november.

Konferensen *Industrisambällets landskap – kulturarv, miljö och hållbarhet* genomfördes vid regionmuseet i Kristianstad med finansiering från FoU-anslaget. Den behandlade intressekonflikter i mötet mellan naturvård och kulturmiljövård och syftade till möten, erfarenhetsutbyten och konstruktiva lösningar.

Konferensen *Med historien som kompass* presenterade resultat från ett flerårigt FoU-projekt med samma namn. Här diskuterades olika förhållnings-sätt till förflutenhet, minne och historia i dagens samhälle i relief till den digitala utvecklingen och konsekvenserna för kulturarvsområdet.

Bidrag har getts för delfinansiering och stöd till *Byggnadsvårdens konvent*, en nationell konferens för forskning och utveckling inom byggnadsvård.

Projektet *The Role of Food and Gastronomy for a Sustainable Landscape Heritage* redovisade sina resultat om matens och matkulturens roll för ett hållbart landskapskulturarv.

Insatsområde: Kulturminnen

Detta görs inom kulturminnen

Arbetet inom insatsområdet inriktas på att valda kulturminnen och kulturmiljöer ska bevaras, användas och utvecklas. Det innebär att såväl det egna som andra aktörers kulturmiljöarbete utförs i enlighet med gällande rätt och syftar till en hållbar samhällsutveckling. Aktiviteterna inom insatsområdet utförs i samverkan med ett brett spektrum av aktörer – offentliga, privata och ideella.

Mål

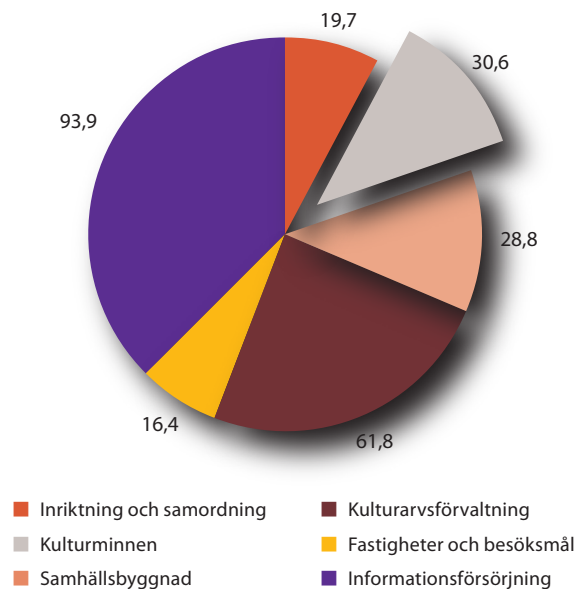
Kunskapsuppbyggnad och lagtillämpning har vidareutvecklats mot ökad kvalitet, effektivitet, rättssäkerhet och demokrati så att kulturmiljöarbetet fått en mer enhetlig och av helhetssyn präglad tillämpning av kulturmiljölagen och miljöbalken.

Sammanfattning och måluppfyllelse

Under 2015 har insatserna inom insatsområdet riktats mot att utveckla en enhetlig tillämpning av kulturmiljölagen (1998:950) och miljöbalken (1998:808). Det har framförallt handlat om att ta fram vägledningar, handböcker och policys samt besvara remisser och utvärdera länsstyrelsernas kulturmiljöarbete. Arbetet med nya föreskrifter, vägledningar och handböcker har genomförts i samråd och samverkan med berörda aktörer, främst länsstyrelserna.

Länsstyrelserna är viktiga aktörer i det statliga kulturmiljöarbetet och ansvarar för tillämpningen av en stor del av kulturmiljölagen. Ett sätt att bidra till en nationellt enhetlig tillämpning av kulturmiljölagen är att utvärdera länsstyrelsernas kulturmiljö-

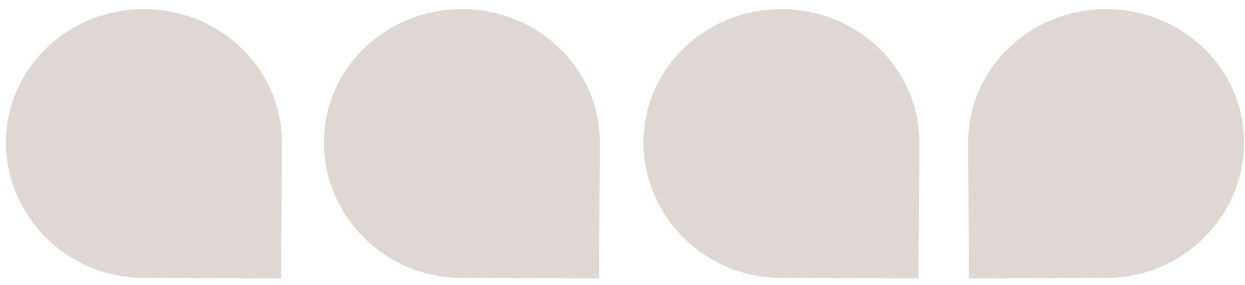
Diagram 2. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

arbete. Syftet är att ge länsstyrelserna möjlighet att utveckla det egna arbetet genom jämförelser med andra länsstyrelser, och att ge regeringen underlag för styrning av länsstyrelsernas kulturmiljöarbete.

Under 2015 har tre utvärderingar (överinseende) genomförts. Överinseendet visar på stora variationer i handlägningspraxis och att villkor ibland ställs utöver vad lagen medger. Beslut fattas inte alltid enligt kulturmiljölagen. Ansvarsbestämmelserna i form av föreläggande och polisanmälan nyttjas i mycket låg grad och tillsyn förekommer i ringa utsträckning. Riksantikvarieämbetet har genom utvärderingarna även konstaterat att länsstyrelserna i flera fall hanterar bristande ansökningshandlingar samt att resurser och kompetens varierar mellan länsstyrelserna.

Måluppfyllnaden bedöms vara god.

Tabell 3. Ärenden och remisser

Antal ärenden och remisser	2015	2014	2013
Ärenden 2 kap KML	110	99	263
Ärenden 5 kap KML	50	58	52
Ärenden SBM	380	313	410
Regeringsremisser	0	2	2
Övriga remisser	190	179	100
Kostnad i tkr	4 525	3 945	5 278

Kostnaderna för 2014 har korrigerats.

Arbetet med att öka rättssäkerheten och enhetlig tillämpning av kulturmiljölagen

Uppdragsarkeologi och fyndhantering

Verkställighetsföreskrifter och allmänna råd för 2 kap. KML

Under 2015 har Riksantikvarieämbetet tagit fram nya verkställighetsföreskrifter för uppdragsarkeologin (KRFS 2015:1) som trädde i kraft vid halvårsskiftet. Det huvudsakliga syftet är att förenkla länsstyrelsens handläggning av små undersökningar, att implementera arkeologisk förmedling enligt kulturmiljölagen och att anpassa föreskrifterna till ett digitalt arbetssätt.

Tre avsnitt i vägledningen om uppdragsarkeologi har reviderats och publicerats: *Det uppdragsarkeologiska systemet*, *Förfrågningsunderlag och undersökningsplan* samt *Rapportering, förmedling och arkeologiskt dokumentationsmaterial*. En revidering har gjorts av vägledningen för metallsökare. I samband med ikraftträdandet har Riksantikvarieämbetet anordnat tre utbildningsseminarier med sammanlagt 111 deltagare från länsstyrelser och arkeologiska undersökare.

Tabell 4. Fyndfördelning och fyndinlösen

Antal ärenden rörande fyndfördelning och fyndinlösen	2015	2014	2013
Beslutade ärenden KML 2:14 (ersättning)	14	8	1
Beslutade ärenden KML 2:17 (fyndfördelning)	141	107	257
Beslutade ärenden KML 2:16 (fyndinlösen)	5	15	1
Kostnad i tkr	877	1 052	1 088

Ärendena är en delmängd ur tabell 3, ärenden och remisser. Kostnaderna för 2014 har korrigerats.

Hanteringen av arkeologiska fynd

Riksantikvarieämbetet har tillsammans med Statens historiska museer utrett hur hanteringen av fynden från arkeologiska undersökningar kan utvecklas och effektiviseras. Uppdraget redovisades till regeringen i maj.

Skogens kulturarv

Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet har gemensamt konstaterat att alltför många fornlämningar i skogen skadas. Under 2015 har insatser skett i samverkan för att öka effektiviteten i arbetet med att bevara och utveckla skogens kulturarv.

Kulturarv i skogen (KIS)

Regeringsuppdraget Kulturarv i skogen (KIS) har fortsatt bedrivits tillsammans med Skogsstyrelsen och i samråd med länsstyrelserna och berörda aktörer. Uppdraget omfattar redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att förhindra skador på kulturmiljöer i samband med skogsbruksåtgärder. Projektet omfattar dels sammanställning av tidigare arbete, dels genomförande av åtgärder som föreslogs i ett gemensamt projekt mellan Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen 2013. Regeringsuppdraget ska rapporteras till Näringsdepartementet i april 2016.

Öka kulturmiljöfrågornas genomslag inom skogssektorn

Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen har fortsatt att utveckla Skogsstyrelsens hänsynsuppföljning av skogsbrukets skador på kulturmiljöer (forn- och kulturlämningar). Skadeuppföljningen görs inom ramen för Skogsstyrelsens arbete med uppföljningar av skogsbrukets miljöhänsyn. Resultat från ett tidigare projekt används nu som indikator för miljökvalitetsmålet *Levande skogar*. Riksantikvarieämbetet har tillsammans med Skogsstyrelsen avrapporterat kontrollinventeringen och kalibrerat detta instrument för att utveckla hänsynsuppföljningen. Avsikten är att skadorna på skogliga kulturlämningar ska minska.

Överinseende skogsärenden

Ett överinseende över länsstyrelsernas arbete med villkorsbeslut, åtgärder och tillsyn av avverkningsanmälningar i skogsärenden färdigställdes under året. Kartläggningen visar att länsstyrelserna har mycket olika praxis i handläggningen och tillsynen. Tillsyn av avverkningsanmälningar bedrivs i mycket låg utsträckning. Riksantikvarieämbetet arbetar tillsammans med Skogsstyrelsen och länsstyrelsen med att se över vägledningen på området. Syftet är att effektivisera länsstyrelsernas hantering av skogsärenden för att minska skadorna på fornlämningar i skogen.

Kvalitetssäkring Skog och historia

Projektet *Kvalitetssäkring Skog och historia* har drivits av Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen sedan 2012. Syftet är att kvalitetssäkra, det vill säga granska och registrera i nationella fornminnesinformationssystem (FMIS), ett antal av de lämningar som framkom genom ett tidigare arbetsmarknadsprojekt.

Under 2015 utfördes arbetet regionalt av läns- museer, Skogsstyrelsen och länsstyrelser. Verksamheten finansierades via kulturmiljövårdsanslaget och Skogsstyrelsens ramanslag. Under året gjordes även en uppföljning av 2014 års arbete. Den visade ett lägre antal kvalitetssäkrade lämningar jämfört med året innan. Det kan antas bero på tidsgränsen 1850 som infördes i kulturmiljölagen den 1 januari 2014.

Övrig samverkan med Skogsstyrelsen

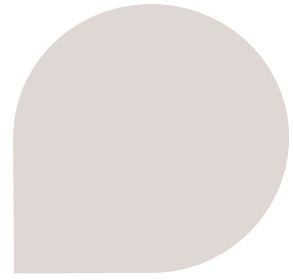
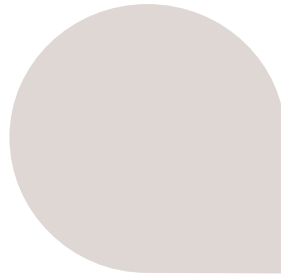
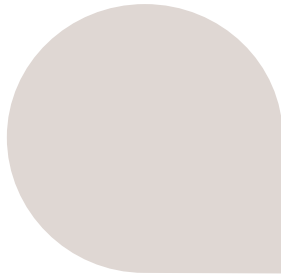
Myndigheten har deltagit i Skogsstyrelsens arbetsgrupper inom projektet *Dialog om miljöhänsyn*. Arbetet har resulterat i en konferens och i informationsmaterial. Riksantikvarieämbetet medverkar även i Skogsstyrelsens och länsstyrelsens uppdrag att skapa en gemensam inlämningsfunktion för skogsägare, för att underlätta och ensa hanteringen av avverkningsanmälningar.

Riksantikvarieämbetet deltog i SkogsElmia tillsammans med bland andra länsstyrelsen i Jönköpings län. Under mässan gavs information om skogens kulturmiljö till ett betydande antal besökare från främst skogsnäringen.

Marina kulturlämningar

Riksantikvarieämbetet har fortsatt verka för en överenskommelse med Kustbevakningen om övervakning av vissa kulturhistoriskt värdefulla fartygs lämningar. Syftet är att skapa en säkrare och bättre övervakning av kulturlämningar i havet.

Myndigheten har genom Marinarkeologiska rådet haft möte om kulturarvet under vatten och vindkraftsetableringar i havet. Ett seminarium om riksintressen till havs har hållits med representanter för Havs och vattenmyndigheten, vattenmyndigheterna

och länsstyrelserna. Syftet var att öka kunskapen och intresset för förvaltningsfrågor som berör kulturmiljöer under vatten, för att i förlängningen minska skadorna på marina kulturlämningar.

Kyrkliga kulturminnen, enskilda och statliga byggnadsminnen

Samverkan med Svenska kyrkan om kyrkoantikvarisk ersättning

Enligt 4 kap. § 16 kulturmiljölagen ska Riksantikvarieämbetet ges tillfälle att yttra sig till Svenska kyrkan över förslaget på fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning. Svenska kyrkan remitterade 2015 totalsummorna per stift, utan analyser eller närmare underlag. Riksantikvarieämbetet har därför inte kunnat lämna några synpunkter på själva fördelningen. Myndigheten lämnade dock svar på det material som Svenska kyrkan remitterat.

Riksantikvarieämbetet har lämnat synpunkter på Svenska kyrkans remiss angående ny fördelningsmodell för kyrkoantikvarisk ersättning. Modellen förväntas komma till rätta med hittillsvarande obalanser i fördelningen av kyrkoantikvarisk ersättning.

Tillsyn av statliga byggnadsminnen

Riksantikvarieämbetets tillsynsuppdrag av statliga byggnadsminnen har klarlagts och tydliggjorts i rapporten *Tillsyn av statliga byggnadsminnen*.

Under 2015 har fokus varit på att kartlägga vilka byggnadsminnen som inte haft några tillstånds-ärenden de senaste decennierna. Tillsyn i form av

inspektion/besiktning vid platsbesök har genomförts vid fyra byggnadsminnen. Resultaten har återkopplats till de förvaltande myndigheterna och använts internt inom Riksantikvarieämbetet för att utveckla arbetet med att bevara, använda och utveckla statliga byggnadsminnen.

Tillgängligt kulturarv

En utvärdering av hur tillgängliga byggnadsminnen, statligt förvaltade kulturreservat och fornvårdsområden är för personer med funktionsnedsättning har påbörjats. Det handlar om såväl fysiska som informativa och kommunikativa aspekter av tillgänglighet. Utvärderingen undersöker orsakerna till att så få tillgänglighetsåtgärder genomförts och om kulturmiljövårdsanslaget och informationsinsatser påverkat tillgängligheten. Utvärderingen kommer att utgöra ett underlag i myndighetens slutrapport om funktionshinderspolitikens genomförande inom kulturmiljöområdet för åren 2011–2016.

Plattform Kulturhistorisk värdering och urval

Riksantikvarieämbetet har fortsatt att införa myndighetens plattform för kulturhistorisk värdering och urval i verksamheten.

Tillämpningen har även fortsatt externt, bland annat i gemensamma aktiviteter med Boverket om Kunskapsbanken och allmänna råd om varsamhet i Boverkets byggregler samt med Havs- och vattenmyndigheten om att ta fram prioriteringskriterier för kulturmiljö. Utbildningar har genomförts vid vissa universitet och hos konsulter.

Insatsområde: Samhällsbyggnad

Detta görs inom samhällsbyggnad

Insatsområdet syftar till att integrera kulturmiljöperspektivet i andra samhällssektorer eftersom måluppfyllelsen av de nationella kulturmiljömålen är beroende av många aktörers insatser. Detta sker till exempel vid planeringen av bebyggelse och infrastruktur, i det regionala tillväxtarbetet, i landskaps- och stadsutveckling och vid främjande av kulturella och kreativa näringar. Eftersom kulturarvet är allas ansvar utförs arbetet i samverkan med offentliga, privata och ideella aktörer.

Mål

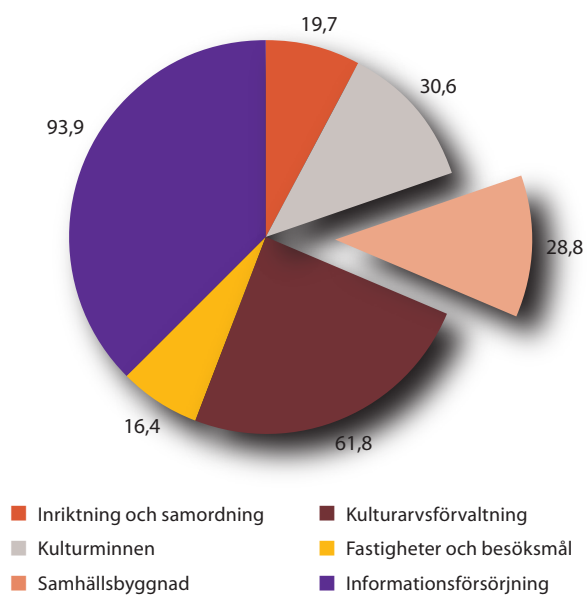
Kulturmiljöperspektivet har integrerats i andra samhällssektorer och måluppfyllelsen för de nationella kulturmiljömålen har ökat.

Sammanfattning och måluppfyllelse

Flera insatser har gjorts under året för att utveckla det nationella, regionala och kommunala kulturmiljöarbetet. Dessa har syftat till att kulturmiljöaspekten ska finnas med i tillämpningen av andra myndigheters juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel, till exempel genom att kulturmiljön beaktas tidigt i olika planeringsprocesser som råder under miljöbalken och plan- och bygglagen.

Det nationella och regionala kulturmiljöarbetet har följts upp och utvärderats i tre rapporter. Fokus har legat på kulturmiljövårdsanslagets effekter på arbetsmarknad och tillväxt samt på de nationella kulturmiljömålen genomslag i kultursamverkans-

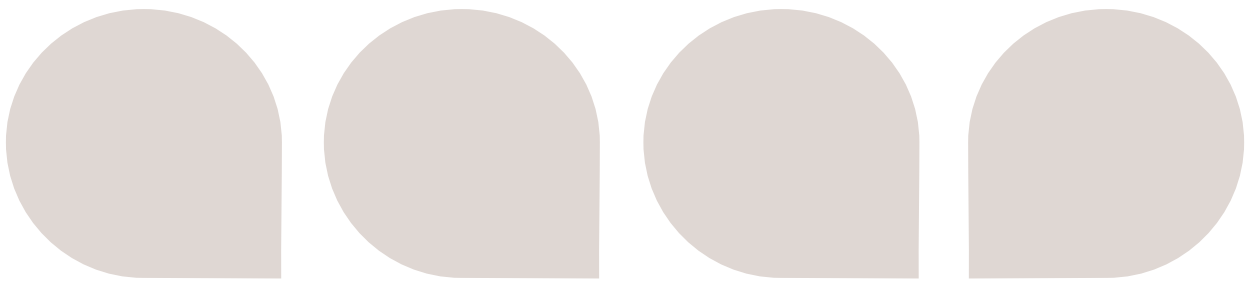
Diagram 3. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

modellen och i länsstyrelsernas verksamhet. Rapporten om kulturmiljövårdsanslagets effekter visar att medlen har en positiv inverkan på arbetsmarknad och tillväxt. Bland annat möjliggör bidraget satsningar från andra aktörer. Rapporterna om de nationella kulturmiljömålen visar att målen haft ett begränsat genomslag i kultursamverkansmodellen och att länsstyrelsernas arbete med att implementera målen varierar i hög grad.

Kulturmiljöperspektivet har förtydligats i miljömålsarbetet.

Måluppfyllnaden bedöms vara god.

Tabell 5. Ärenden och remisser

Antal ärenden och remisser	2015	2014	2013
Ärenden	360	292	241
Regeringsremisser	8	6	41
Övriga remisser	268	285	71
Kostnad i tkr	2 935	2 717	2 222

Av antalet övriga remisser utgör 261 ansökningar om bidrag till arbetslivsmuseer. Sedan 2014 diarieförs ansökningarna vart och ett. Kostnaderna för 2014 har korrigerats.

Finansiellt stöd till det nationella, regionala, kommunala och civila kulturmiljöarbetet

Av Riksantikvarieämbetets anslag för bidrag till kulturmiljövård på drygt 251 miljoner kronor har 6 miljoner kronor utbetalats till arbetslivsmuseer. Totalt inkom 261 ansökningar från museer och organisationer. Det sökta beloppet uppgick till drygt 36 miljoner kronor.

Från ramanslaget har 4,5 miljoner kronor beviljats till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet. Av 31 sökande organisationer fick 20 dela på summan. Den största enskilda mottagaren var Sveriges Hembygdsförbund som fick 2 miljoner kronor.

Uppföljning av de nationella kulturmiljömålen

Riksantikvarieämbetet har följt upp hur länsstyrelserna arbetar med de nationella målen för kulturmiljöarbetet och hur de främjar kommunernas kulturmiljöarbete. Uppföljningen gjordes mot bakgrund av länsstyrelsernas uppdrag 72 och 73 i regleringsbrevet för 2015. Den visar att länsstyrelsernas förhållningssätt och arbete med kulturmiljömålen varierar i hög grad. Några länsstyrelser anger att målen vägleder verksamheten, andra bedömer dem vara så breda att de rymmer det kulturmiljöarbete som bedrivs. Exempel på främjande av kommunernas

kulturmiljöarbete är framtagande av kulturmiljöprogram. Det finns behov av att utveckla metodik för att löpande följa länsstyrelsernas arbete med kulturmiljömålen.

Helhetssyn på landskap

Insatser har gjorts för att stödja implementeringen av målet för det statliga kulturmiljöarbetet om helhetssyn på förvaltningen av landskapet.

Riksantikvarieämbetet och Naturhistoriska riksmuseet har genomfört en konferens om stadsnära landskap med fokus på konkurrerande anspråk i gränslandet mellan stad och land. Konferensen lockade cirka 160 personer.

Riksantikvarieämbetet ansvarar för den svenska återrapporteringen av implementeringen av den europeiska landskapskonventionen. Återrapporteringen gjordes vid ett möte vid Europarådet i mars.

Fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålen

Riksantikvarieämbetet har bidragit till den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen. Utvärderingen redovisades i flera rapporter. Riksantikvarieämbetet har bidragit med synpunkter på kulturmiljöarbetet genom remisser och deltagande i samråd med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Boverket. Myndigheten bedömer att kulturmiljöarbetet i miljö målssystemet kan utvecklas genom konkreta åtgärder med koppling till relevanta mål, till uppföljningen och utvärderingen av insatser samt till rollfördelningen mellan ansvariga myndigheter.

Inför den fördjupade utvärderingen analyserade Riksantikvarieämbetet myndighetens olika roller inom miljö målssystemet i en rapport till regeringen. Rapporten redovisar konkreta åtgärder som myndigheten gjort för att bidra till generationsmålet

och till miljö kvalitetsmålen. Den lämnar även förslag på hur kulturmiljöarbetet i miljömålssystemet kan bli effektivare. Rapportens analys och förslag har fått genomslag i regeringens budgetproposition för 2016.

Samverkan med andra berörda statliga myndigheter

Riksantikvarieämbetets svar på remisser från departement, centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner och andra aktörer har inneburit att kulturmiljöperspektivet blivit tydligare i beslutsunderlagen. Länsstyrelserna företräder de statliga kulturmiljöintressena vid plan- och byggärenden i länet, vilket gör att Riksantikvarieämbetet avstår från att lämna synpunkter i enskilda ärenden om de inte berör statliga byggnadsminnen, världsarv eller fler än en länsstyrelse.

Samverkan med Boverket har fortsatt om förvaltning och kommunikation av vägledningen om hanteringen av kulturvärden i plan- och bygglagen som ingår i Boverkets vägledning *PBL kunskapsbanken*. Ett webbseminarium om varsamhet, förvanskning och begreppet ”särskilt värdefull byggnad” har getts under hösten 2015. Syftet var att tydliggöra vilka styrmedel som finns för att tillvarata kulturvärden i den fysiska miljön och vilka krav plan- och bygglagen ställer på hanteringen av kulturvärden. Vägledningen och seminarieverksamheten vänder sig främst till kommunala planerare och bygglovhandläggare men även till länsstyrelser och konsulter.

Samverkan med Havs- och vattenmyndigheten har fortsatt under 2015 inom ramen för arbetet med havsplaneringens inriktning och avgränsning av miljöbedömningen. Riksantikvarieämbetet ingår i den tematiska arbetsgruppen för regional tillväxt

och har under 2015 deltagit i samråds- och arbetsgruppsmöten i syfte att föra in kulturmiljöfrågorna i inriktningsarbetet.

Riksantikvarieämbetet har samverkat med Energimyndigheten om webbportalen Vindlov och har deltagit i en referensgrupp för forskningsprogrammet VindVal.

I enlighet med ett regeringsuppdrag har Riksantikvarieämbetet samverkat inom Naturvårdsverkets kommunikationssatsning om ekosystemtjänster. Riksantikvarieämbetet har även deltagit i Naturvårdsverkets referensgrupp för framtagandet av riktlinjer för regionala handlingsplaner för Grön infrastruktur (GI), samt ingått i den arbetsgrupp som ska stödja länsstyrelserna i framtagandet av planerna.

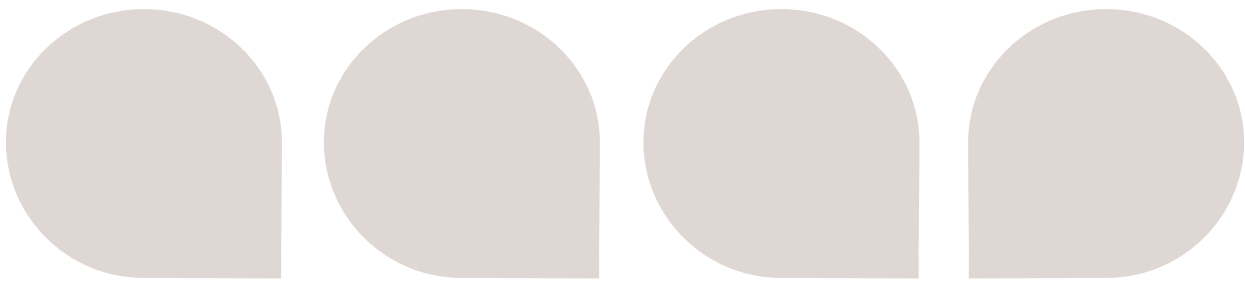
Arbetet med att främja riksintressen för kulturmiljövården

Riksintressen för kulturmiljövården är ett viktigt verktyg för att kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas varsamt vid samhällsplanering.

Under 2015 har nio riksintressen omprövats i Kalmar län och bedöms inte längre som riksintressanta för kulturmiljövården. Möjligheten att via kulturmiljövårdsanslaget finansiera nya kunskapsunderlag för riksintressen har medfört revideringar av cirka 200 befintliga riksintressen.

Två seminarier har genomförts utifrån handboken om kulturmiljövårdens riksintressen. Syftet har varit att föra ut handboken för att på sikt få till stånd en mer likvärdig och förbättrad tillämpning över landet av miljöbalkens bestämmelse om riksintressen.

Myndighetens uppsikt enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden har bedrivits genom löpande inhämtning,

utveckling och kommunikation av kunskap om främst kulturmiljövårdens riksintressen. Det har skett i anslutning till riksintresseärenden, i samband med utbildningarna utifrån handboken för riksintressen samt genom riktade insatser i form av dialoger och samarbeten med bland andra Boverket (möten och seminarier), Havs- och vattenmyndigheten (havsplaneringen) och Naturvårdsverket (översynen av riksintressen för friluftslivet).

Riksantikvarieämbetet har bistått med expertstöd i Riksintresseutredningen.

Metoder för kulturmiljö i planeringsprocesser

Riksantikvarieämbetet arrangerade i november, tillsammans med Boverket, ArkDes (Arkitektur- och designcentrum), SKL och Stockholm stad, seminariet *Metoder för kulturmiljö i planeringsprocesser*. Syftet var att diskutera metoder och tillvägagångssätt för att integrera kulturmiljö i plan- och prövningsprocesser. 270 personer deltog från myndigheter och näringsliv. Sju exempel har spridits på *PBL kunskapsbanken* och portalen *hallbarstad.se*. Insatsen har stärkt förutsättningarna för kulturmiljöarbetet genom ökat genomslag inom planering, gestaltning och byggande. Seminariet var en del i den etablerade myndighetssamverkan kring hållbar stadsutveckling och gestaltning av offentliga miljöer.

I december var Riksantikvarieämbetet medarrangör av Boverkets plattformsdagar och höll tre seminarier. Seminarierna handlade om metoder för kulturmiljö i planeringsprocesser, energieffektivisering i byggnader med kulturhistoriska värden och hur riksintressena kan bli en del av kommunens vision.

Myndigheten har medverkat i Swecos forskningsprojekt *Tunnelbanestationssambället 2030, och framåt*. Syftet har varit att undersöka möjligheten att be-

vara och skapa nya urbanmorfologiska värden i en befintlig stadsdel vid infogandet av ny bebyggelse i anslutning till nya tunnelbanestationer samt att undersöka samverkansprocesser mellan aktörer med både bevarande- och utvecklingsperspektiv. En rapport presenterades i oktober.

Samverkan med Statens kulturråd

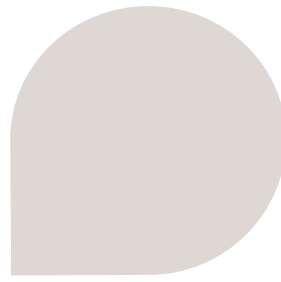
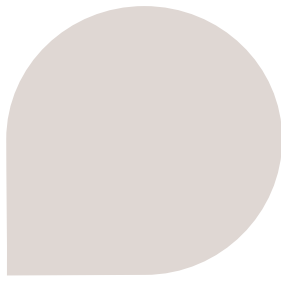
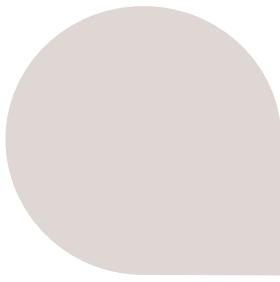
Riksantikvarieämbetet har deltagit i arbetsgruppen om riktlinjer för uppföljningen av kultursamverkansmodellen och i beredningen av regionernas kulturplaner 2015/16. I beredningen har målen för kulturmiljöarbetet använts som utgångspunkt för en sammanställning av planerna. Målen bedöms fungera som stöd och inspiration i utvecklingen av kulturmiljöarbetet i regionerna. Beredningsarbetet ger Riksantikvarieämbetet även ny kunskap om genomslaget för de nya nationella målen för kulturmiljöarbetet.

En utvärdering har gjorts om kulturmiljöarbetet i kultursamverkansmodellen. Utvärderingen visar att kulturmiljöarbetet är otydligt, att samverkan mellan region och länsstyrelsen är en framgångsfaktor och att det regionala kulturmiljöarbetet behöver följas upp bättre. Resultatet förväntas bidra till att kulturmiljöarbetet i modellen kan vidareutvecklas och förtydligas.

EU:s sammanhållningspolitik 2014–2020 – Intern strategi för regional tillväxt

Genomförandet av myndighetens strategi för medverkan i det regionala tillväxtarbetet och EU:s sammanhållningspolitik 2014–2020 har påbörjats. Strategin lämnades till regeringen i mars.

I början av året genomfördes en regional konferens i samverkan med Länsstyrelsen Västernorrland, Landstinget Västernorrland och Murberget

Länsmuseet Västernorrland. Temat var *Kulturarv som stimulans för regional utveckling – företagande och besöksnäring i fokus!*

Regionalt tillväxtarbete

– främjande av kulturella och kreativa näringar

Riksantikvarieämbetet har deltagit i det strategiska samverkansarbete som Tillväxtverket och VisitSweden AB leder för att stärka svensk turism och förutsättningarna för svensk besöksnäring. En strategisk plattform har utvecklats där roll, inriktning och insatser för myndighetsgruppen för besöksnäring-frågor har preciserats.

Tillsammans med bland andra Tillväxtverket har myndigheten stöttat projektet *Entreprenörskap och företagande inom byggnadsvärden – en branschundersökning*. Syftet var att undersöka och beskriva företagandet inom byggnadsvårdsbranschen.

Attraktiva natur- och kulturmiljöer i gruvsamhällen

Riksantikvarieämbetet har fortsatt arbetet med regeringsuppdraget att utveckla, samla och sprida goda exempel på hur kulturarvet kan främja gruvturismen. Exempel har analyserats utifrån aktuell kunskap och forskning om attraktivitet och hållbar utveckling. Generaliserbara styrkor, svagheter, möjligheter och hot har lyfts fram tillsammans med framgångsfaktorer. Resultaten sprids digitalt, i skrift, vid seminarier och i nätverk. Materialet ska kunna fungera som inspiration för tvärsektorielt utvecklingsarbete på lokal, regional och nationell nivå. Uppdraget ska redovisas till regeringen den 1 mars 2017.

Guider för hållbar turism och interpretation

Tillsammans med lokala och regionala aktörer, och med stöd av Unescos världsarvscenter, har en strategi för hållbar turism inom Destination Bergslagen påbörjats. Världsarvscentret har tagit fram en användbar vägledning för hur världsarv kan förstå och arbeta med hållbarhet med utgångspunkt i världsarvens värden. Vägledningen överensstämmer med de behov av kvalitets- och produktutveckling som identifierats.

En skrift om interpretation för utveckling av kulturmiljö har tagits fram. Bakgrunden är ett interpretationsprojekt som Riksantikvarieämbetet genomförde tillsammans med Statens fastighetsverk och Centrum för naturvägledning vid världsarvet Birka och Hovgården. I projektet prövades om interpretation kan fungera som mötesplats mellan besöksnäring och kulturmiljövård, utifrån ett gemensamt mål att bevara, använda och utveckla kulturarvet. En viktig utgångspunkt var lokal delaktighet.

CAP:s miljöeffekter

Riksantikvarieämbetet, Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har tagit fram ett förslag till nytt program för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikens miljöeffekter för åren 2015–2019.

Under 2015 startades en utvärdering för att undersöka om miljöersättningar för skötsel av natur- och kulturmiljöer och ersättningar för utvald miljö under perioden 2007–2013 bidrog till miljökvalitetsmålet om ett rikt odlingslandskap. Ett syfte var även att undersöka hur ersättningarna påverkade jordbrukarnas incitament och attityder till att sköta kulturmiljöer, och av hur utfallet av ersättningar kan förbättras samt belysa konsekvenser om kul-

turmiljöerna inte sköts. Utvärderingens resultat förväntas bidra till en påbyggnadsstudie under 2016 om hur miljöersättningar kan utformas för att bli mer träffsäkra och ge effekter som bidrar till målet om ett rikt odlingslandskap.

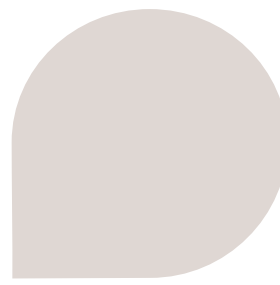
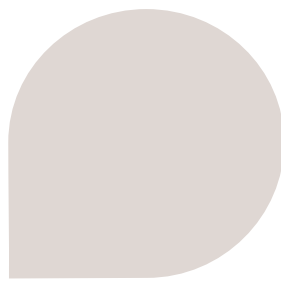
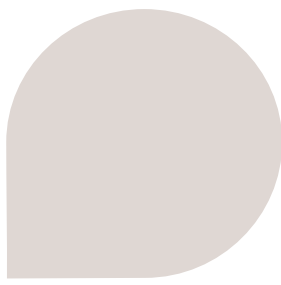
Samverkan med andra nationella och internationella aktörer

Riksantikvarieämbetet lämnar löpande stöd och ingår i olika samverkansprojekt med andra aktörer. Följande relevanta insatser kan nämnas i sammanhanget.

På European Association of Archaeologists (EAA) konferens i Glasgow arrangerade Riksantikvarieämbetet ett rundabordssamtal om arkeologiska rapporter och förmedling av arkeologins resultat.

Riksantikvarieämbetet var värd för årets nordiska arkeologihandläggarmöte med 13 deltagare från motsvarande myndigheter i Norge, Danmark, Finland och Island. Bland annat diskuterades frågor om plantering av energiskog på fornlämningar, anpassning för funktionshindrade, digitala system, uppdragsarkeologi och arkeologiska rapporter.

Myndigheten har deltagit i ett nordiskt projekt om ekosystemtjänster som letts av Riksantikvaren i Norge med stöd från Nordiska ministerrådet. En slutrapport med titeln *Kulturarv og økosystemtjenester* har publicerats. Rapporten har fått god spridning och citeras i nya publikationer om ekosystemtjänster.

Kulturmiljövårdsanslaget

Förutsättningar

Användningen av anslaget 7:2, Bidrag till kulturmiljövård, nedan kallat KMV-anslaget, regleras i förordningen (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer, i förordningen (2002:920) om bidrag till arbetslivsmuseer, i Laponiaförordningen (2011:840) och genom Riksantikvarieämbetets regleringsbrev för år 2015.

Sammanfattande slutsatser

Kulturmiljövårdsanslaget har en grundläggande betydelse för kulturmiljöarbetets måluppfyllelse och är i många fall en förutsättning för enskildas och det civila samhällets möjlighet att bevara, använda och utveckla objekt och miljöer med kulturhistoriskt innehåll. Under året har anslaget bidragit till uppnådda effekter där en mångfald av kulturmiljöer bevarats, använts och utvecklats. Samtidigt medför prioriteringar av objekt, som är skyddade enligt lag (främst KML och MB) i länsstyrelsernas bidragsgivning, att det finns begränsade möjligheter att bedriva en verksamhet som bidrar till att uppfylla de nationella målen för kulturmiljöarbetet där bidraget fördelas till en mångfald och bredd av objekt och miljöer. En konsekvens av att anslaget inte ökar är att bidraget till oskyddade objekt och miljöer nedprioriteras. Möjligheten att förnya och utveckla kulturmiljöarbetet i den omfattning som är nödvändig för att fler medborgare på sikt ska kunna erbjudas en ökad delaktighet samt tillgång till en mångfald av kulturmiljöer är begränsad.

Genomfört utvecklingsarbete för ökad effektivitet och ett mer strategiskt arbetssätt

2015 har varit det sista året i första omgången av den nya fördelningsmodellen. Efter den första perioden med nyckeltalsfördelning 2013–2015 har myndigheten tagit fram underlag till nya treårsplaner. Dessa anger inriktningen för KMV-anslagets användning de kommande tre åren med koppling till de nationella målen för kulturmiljöarbetet. Ramarnas storlek prognostiseras för tre år framåt vilket innebär att förutsättningarna för ett strategiskt och långsiktigt arbetssätt för länsstyrelserna ökar. I syfte att bland annat förbättra länsstyrelsernas hantering av bidragsmedlen har myndigheten haft fördjupade dialoger med tre länsstyrelser som även innefattade stickprovskontroller av ärenden och granskning av beslut. Under våren hölls ett seminarium för samtliga länsstyrelser för att diskutera gemensamma satsningar inför den nya treårsperioden. Arbetet för en ny lösning av anslagets hantering har påbörjats.

Riksantikvarieämbetet har på uppdrag av regeringen utvärderat hur medel som avsätts för att vårda eller tillgängliggöra kulturmiljön kan stärka arbetsmarknaden och bidra till hållbar tillväxt. Utvärderingen konstaterade att KMV-anslaget stärker arbetsmarknaden och bidrar till hållbar tillväxt på flera olika sätt. Förutom köp av varor och tjänster samt ökad sysselsättning, besöksnäring och försäljning skänkte medlen även legitimitet och trovärdighet vilket i sin tur inverkade positivt på möjligheterna till ytterligare medel från andra finansärer. Starkast samband påvisades när medlen tilldelats tillgängliggörande insatser vid besöksmål. Ett viktigt resultat inför fortsatt arbete är att det saknas kvantifierbara data inom området. Det finns behov

av att utveckla uppföljningen av medlen. Utvärderingens resultat fick vidare spridning genom en debattartikel i Dagens Samhälle.

Utbetalade medel

Riksantikvarieämbetet har betalat ut totalt 249 mnkr. Årets tillgängliga medel har uppgått till 249,5 mnkr, med tillägg av återbetalning av medel från tidigare år. Det innebär att drygt 0,5 mnkr lämnas tillbaka.

Medel beslutade direkt av Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet har beslutat om 27,1 mnkr varav för anslagspost 1 Bidrag till kulturmiljövård 19,1 mnkr.

Bland annat har 15 mnkr använts för DAP (Digital arkeologisk process), en ökning från föregående år med 6,6 mnkr. 2,4 mnkr har använts för utveckling av K-samsök och 2 mnkr till Laponia, som är en ny post i enlighet regleringsbrevet för 2015. Från anslagspost 2 har 6 mnkr fördelats till arbetslivsmuseer för 76 olika projekt.

Tabell 6. RAÄ:s och länsstyrelsernas beslut

För RAÄ:s och länsstyrelsernas beslut	Utbetalade medel, mnkr		
	2015	2014	2013
För länsstyrelsernas beslut	221,9	233,3	233,9
För RAÄ:s direkta beslut	27,1	20,4	17,7
varav bidrag till kulturmiljövård ap 1	19,1	14,4	11,7
varav bidrag till Laponia ap 1	2		
varav arbetslivsmuseer enligt ap 2	6	6	6
Summa	249	253,7	251,6
Kostnad i tkr	2 830	3 065	5 142

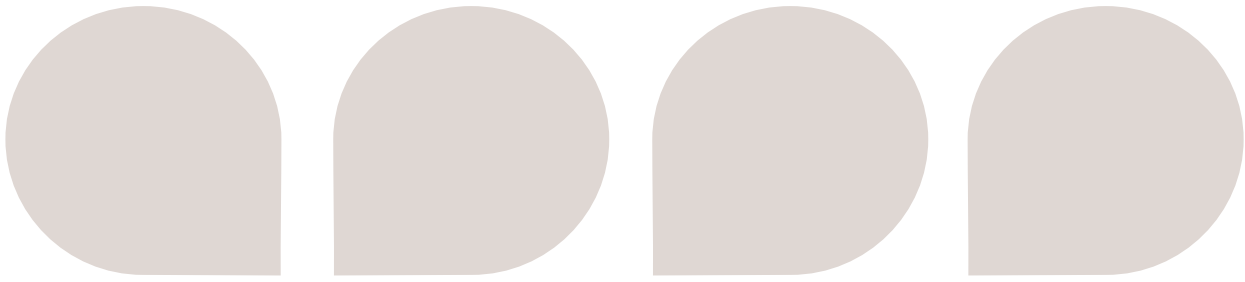
Medel beslutade av länsstyrelserna

Huvuddelen av medlen som fördelas till länsstyrelsen ingår i den så kallade planeringsramen. En mindre del fördelas enligt tilläggsramar för kostnadskrävande objekt och regionala satsningar. Till kostnadskrävande objekt och regionala satsningar har Riksantikvarieämbetet fördelat 24,6 mnkr till länsstyrelserna, varav 14,4 mnkr för kostnadskrävande och 10,2 mnkr för regionala satsningar.

Som exempel kan nämnas den regionala satsningen 2013–2015 för att bevara och utveckla glasrikets kulturmiljövärden. Satsningen genomförs av länsstyrelserna i Kronobergs län och Kalmar län. En annan större regional satsning är *Vårda vattendragens kulturarv* som genomförts i nio län under perioden 2013–2015. Arbetet syftade bland annat till att ta fram informationsmaterial om det vattenanknutna kulturarvet och innehöll vårdåtgärder av bebyggelse, lämningar och landskap vid vattendrag.

Länsstyrelserna har utbetalat bidrag på 221,9 mnkr. Huvuddelen av medlen 147,3 mnkr (66 procent) har utbetalats till olika vårdåtgärder vilket är en minskning med 16 mnkr jämfört med 2014. Även procentuellt sett har mindre medel utbetalats till vårdåtgärder. Länsstyrelserna har prioriterat objekt och miljöer som är skyddade enligt lag (främst 2 och 3 kap. KML samt 7 kap. MB). Till objekt och miljöer som är skyddade enligt 3 kap. KML (byggnadsminnen) har totalt 62 mnkr utbetalats. Det är en minskning från föregående år med 18 mnkr. Till objekt och miljöer som är skyddade enligt 2 kap. KML (fornlämningar) har totalt 46,8 mnkr utbetalats, vilket är något lägre än föregående år.

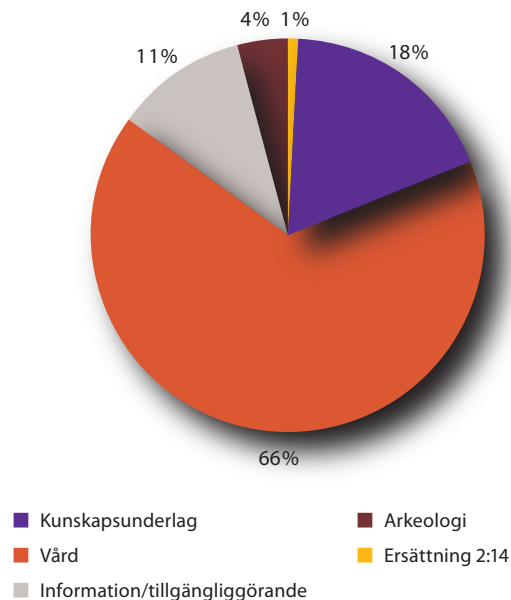
Till objekt och miljöer som saknar formellt skydd har 11,6 mnkr utbetalats vilket är en minskning från föregående år med cirka en halv miljon kronor.

Tabell 7. Länsstyrelsernas beslut, olika åtgärder

För länsstyrelsernas beslut, olika åtgärder	Utbetalade medel, mnkr			Utbetalade medel %			Antal åtgärder		
	Totalt			Totalt			Totalt		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Kunskapsunderlag	40,2	36	36,4	18	15	16	278	235	237
Vård	147,3	163,4	160,3	66	70	68	1066	1030	1065
Information/ tillgängliggörande	23,2	25,8	33,5	10	11	14	251	268	314
Arkeologi	8,6	5,6	3,7	4	2	2	102	98	83
Ersättning enligt 2 kap 14§ (from. 2014 utbet via Lst)	2,6	2,5		1	1		15	8	
Summa	221,9	233,3	233,9	100	100	100	1712	1639	1699

Summan följer dock en trend de senaste tre åren med en minskad andel medel till oskyddade objekt och miljöer. En minskning från 17,8 mnkr till 11,6 mnkr har skett under de senaste fem åren. Det är miljöer som ofta har en viktig funktion för landskapets karaktär och är betydelsefulla för länens kulturmiljöprofiler. Medel har framför allt gått till lantbrukets ekonomibyggnader, landskapselement och byggnader i olika industrimiljöer.

Flera län delar ut så kallade uppmuntransbidrag till vård av bebyggelse. Syftet är att nå en bredare målgrupp och fler byggnadskategorier än vad som täcktes med de tidigare ekonomibyggnadsbidragen. Denna typ av uppmuntransbidrag till vård av bebyggelse som har betydelse för kulturmiljöer men som i sig inte har stora kulturhistoriska värden inverkar gynnsamt på kulturmiljön i vid bemärkelse. Bidraget gör det möjligt att stötta och uppmuntra lokalt engagemang kring enskilda kulturmiljöer. Bidragsformen har en positiv verkan genom att objekt som är värdefulla för kulturlandskapets karaktär räddas. Bidragen bidrar även till ökad kunskap om traditionella material och metoder samt till engagemang för bebyggelsens kulturvärden bland ägare och förvaltare.

Diagram 4. Länsstyrelsernas beslut, olika åtgärder

Tabell 8. Olika skyddsstatus för anläggningar och landskap

Alla objekttyper Skyddsstatus (ett objekt kan ha flera skydd)	Utbetalade medel %		
	2015	2014	2013
Skydd enligt lag totalt	81	77	73
Varav Kulturresevat (MB)	12	11	11
skydd enligt 2 kap KML - Fornlämningar	27	17	12
skydd enligt 3 kap KML - Byggnadsminne	36	42	42
skydd enligt PBL	6	9	8
Förslag till skydd utreds	4	3	4
Saknar skydd enligt lag	7	6	5

Tabellen visar andelen av medel som utbetalats för anläggningar (bebyggelse) och landskap (fornlämningar) med olika skyddsstatus. Utöver dessa medel har medel utbetalats till arkeologiåtgärder.

Tabell 9. Olika huvudgrupper

Vård av bebyggelse Huvudgrupp	Utbetalade medel, %		
	2015	2014	2013
Handel/hantverk/industri	20	23	18
Areella näringar	23	18	20
Slott/herrgårdar	14	17	14
Bostadsbebyggelse	19	19	19
Offentlig bebyggelse	11	9	16
Kultur och föreningsliv	8	4	5
Stadsrum/park/rekreation	4		
Övrigt	0	10	8
Summa	100	100	100

Andel medel för vård av bebyggelse som utbetalats till objekt och miljöer inom olika huvudgrupper.

Vård av bebyggelse

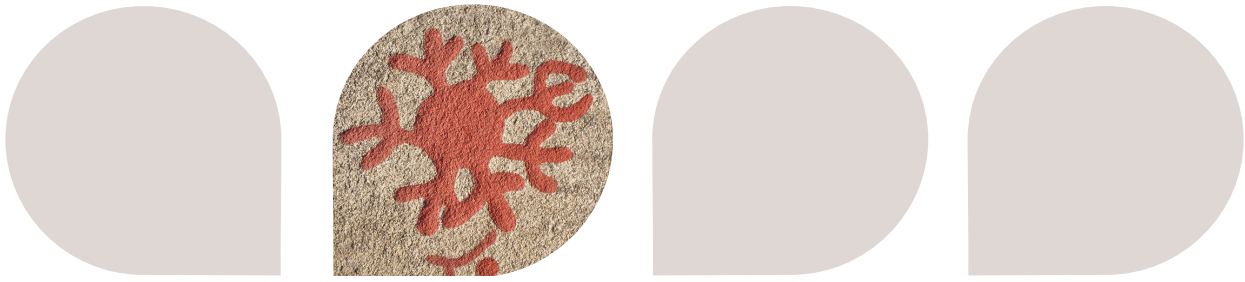
Totalt har 95,7 mnkr, exklusive antikvarisk medverkan, utbetalats till vård av bebyggelse vilket motsvarar 65 procent av alla vårdåtgärder. Av de medel som utbetalats till vård av bebyggelse har 51 procent (49,2 mnkr) utbetalats till vård av byggnadsminnen. Det är framför allt inom huvudgrupperna *Handel, hantverk och industri, Areella näringar* och *Slott och herrgårdar* som medel utbetalats till olika byggnadsminnen.

De tre grupper som fortfarande erhåller mest bidragsmedel är *Areella näringar, Handel, hantverk och industri* samt *Bostadsbebyggelse*. Totalt har 21,5 mnkr utbetalats till objekt och miljöer inom areella näringar, en ökning med 1,7 mnkr i jämförelse med 2014. Dessa objekt och miljöer saknar överlag lagskydd. 10,9 mnkr har utbetalats till offentlig bebyggelse. Totalt har 19,2 mnkr utbetalats till huvudgruppen handel, hantverk och industri, vilket är en minskning med 6,3 mnkr jämförelse med 2014. Under året har drygt 13 mnkr utbetalats till objekt och miljöer inom

huvudgruppen slott och herrgårdar, en minskning med 5,5 mnkr i jämförelse med 2014.

Bebyggelsen inom areella näringar saknar oftast skydd, men har stor betydelse för kulturmiljön och landskapet. Ett exempel är ett projekt på Gotland där länsstyrelsen prioriterat täckatingar (läggning av traditionella agtak) för att traditionerna och kunskapen om takmaterialet ska hållas vid liv. Täckatingarna har även ett stort publikt intresse. Själva läggningen av agtaket genomförs som ideell arbetsinsats. Agtak är underhållsintensivt och det är angeläget att kontinuerligt reparera lokala skador och svagheter.

En kategori som ökar är byggnader för religionsutövning inom kategorin *Kultur- och föreningsliv*. Den har ökat från 2 till 5 mkr från 2012 till 2015. I Västernorrlands län har bidragsmedel gått till renovering av golv i Kustens hus. Sundsvalls ortodoxa församling S:t Mikael med medlemmar huvudsakligen från Eritrea har övertagit lokalerna som nu

används som kyrka och samlingslokal. Församlingens mål är även att ordna kulturfesterna och att bjuda in utomstående föreningar och skolklasser.

Länsstyrelserna har beslutat om 4,4 mnkr för antikvarisk medverkan, vilket utgör cirka 4 procent av vad som utbetalats för vård av bebyggelsen. Genom antikvarisk medverkan vid vårdinsatser har åtgärderna kunnat följas upp ur kulturhistorisk synvinkel och det har säkerställts att bidragsmedel nyttjats korrekt. Bidragen har lett till att komplicerade antikvariska arbeten, som normalt inte är möjliga för en fastighetsägare att genomföra, har kunnat komma till stånd. Åtgärder har utförts med ändamålsenliga material och metoder under ledning av antikvarisk expertis.

Vård av mark och landskapselement, fornlämningar och ruiner

Totalt har 47,3 mnkr utbetalats till vård av mark, landskapselement, fornlämningar och ruiner vilket är en minskning med 3,4 mnkr i jämförelse med 2014. Totalt har 8 mnkr utbetalats för vård av ruiner, vilket är en ökning med 1 mnkr i jämförelse med 2014. Större utbetalningar på 1–3 mnkr har gjorts till Stegeborgs slottsruin i Östergötlands län, Månstorpens Gavlar i Skåne län, Varnhems gamla kyrka i Västra Götalands län och Trummelbergs bruk i Västmanlands län inom projektet Bergslagens ruinelandskap.

Länsstyrelserna har utbetalt 19 mnkr för vård av fornlämningar. I Västra Götalands län omfattar fornvården över 400 fornlämningar och kulturhistoriska miljöer. Drygt 300 av dessa har en särskilt framtagen vård- och skötselplan. Kommunernas vilja att bedriva fornvård är inte sällan helt avgörande för hur länsstyrelserna ska lyckas med vår-

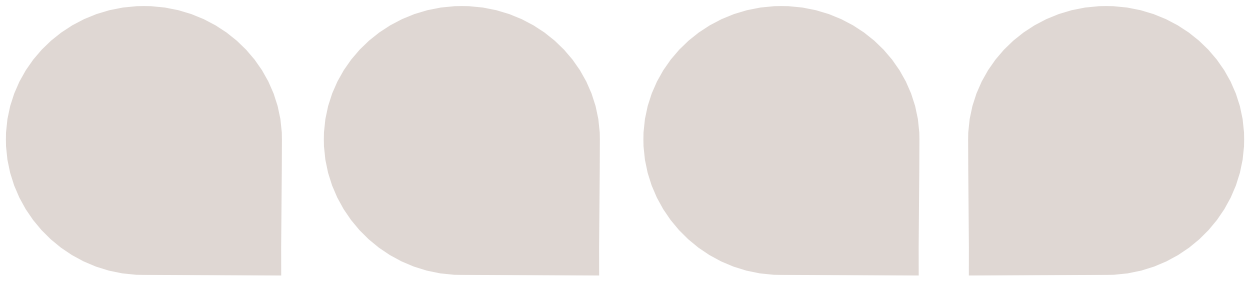
den av fornlämningar. Särskilt kan nämnas världsarvet Tanums hällristningar med en unik samling fornlämningar som årligen fordrar omfattande insatser i form av löpande skötsel och underhåll. Den sista delsträckan av utbyggnaden av E6 till motorväg invigdes den 6 juli 2015. Vägdragningen med tillhörande rast- och informationsplats kommer att gynna upplevelsen för alla som besöker världsarvet. Informationen på rastplatsen fokuserar på världsarvet och dess landskap samt på landskapets förändring och förvandling under 8 000 år. Kulturmiljövårdsanslaget har samfinansierat såväl den omfattande informationsinsatsen som nya kulturstigar i anslutning till informationsanläggningen.

För vård av mark och landskapselement har 20,2 mnkr utbetalats. Av dessa har nästan 14 mnkr utbetalats i vårdåtgärder till befintliga kulturreservat och till kulturreservat där fråga om reservatsbildande väckts.

Kulturreservat

Totalt har 20 mnkr utbetalats till kulturreservat och miljöer där fråga om reservatsbildning väckts. Till miljöer som utreds har 204 500 kr utbetalats, vilket är en minskning med 50 procent jämfört med 2014. Inom de befintliga kulturreservaten har 3,9 mnkr utbetalats till byggnadsvård. Kostnaderna för kulturreservat har under de senaste åren legat relativt konstant. Kulturreservat är till sin karaktär ett långsiktigt åtagande och ligger förmodligen idag på en nivå som i förhållande till anslaget storlek anses rimlig av länsstyrelserna.

Kulturreservaten har oftast flera syften och ger goda samordningsvinster. Här kan nämnas arbetet med kulturreservaten i Hallands län där insatserna utförs i samverkan med fastighetsägarna och kom-

munens kulturförvaltning där turistbyrån är en aktiv samarbetspart. Ett flertal privata entreprenörer är verksamma kring byggnads- och landskapsvården. Därtill kommer ett väl fungerande tvärsektorielt samarbete med länsstyrelsens landsbygds- och naturvårdsenheter. Ett annat exempel är kulturreservatet Åsens by i Jönköpings län som är ett av länets främsta exempel på hur en kulturmiljö kan bevaras, användas och utvecklas. Kulturreservatet har över 30 000 besökare per år, en pedagogisk verksamhet och från 2015 en kulturturistisk strategisk plan. Ett ytterligare exempel av helt annan karaktär är kulturreservatet Atoklimpen som möjliggör berättelser om samisk kultur. Reservatet är det mest besökta turistmålet i Storumans kommun.

Information, tillgängliggörande och kunskapsunderlag
Länsstyrelserna har fördelat 23 mnkr till olika insatser för att informera om och tillgängliggöra kulturmiljöer. Det är en minskning med 3 mnkr jämfört med 2014. Drygt 1,5 mnkr av medlen har utbetalats för att tillgängliggöra miljöer fysiskt, en klar minskning av dessa insatser. Att tillgängliggöra miljöer handlar inte enbart om fysisk tillgänglighet utan i lika hög grad om informationsinsatser. Länsstyrelserna har i sina planer inför kommande treårsperiod räknat med en stor ökning av tillgänglighetsinsatserna för personer med funktionshinder. Här kan nämnas Länsstyrelsen i Blekinge som har tagit fram en broschyr över länets samtliga byggnadsminnen. I broschyren framgår det vilka byggnadsminnen som är öppna för allmänheten och vilka som är tillgänglighetsanpassade för människor med funktionsnedsättningar. Det finns flera exempel på informationsportaler om länens kulturarv som bidragit till ökad tillgänglighet för flera

grupper i samhället. Särskilt kan nämnas ett projekt i Örebro för att förbättra informationen kring staden som kulturmiljö för personer med nedsatt hörsel. En förstudie har genomförts för att ta fram en app om miljöer som varit viktiga för barn som kommit till Örebro. Skolor för personer med hörselnedsättning har funnits i staden sedan 1800-talets senare del.

Totalt har 24,4 mnkr utbetalats för regionala och kommunala kunskapsunderlag enligt 9 § bidragsförordningen. Möjligheten att använda anslaget till kunskapsunderlag har bidragit till fortsatt arbete med länens riksintressen, aktualisering av kommunernas kulturmiljöprogram och vattenanknutna miljöer. Exempelvis nyttjades 4,1 mnkr till riksintressen för kulturmiljövården, 5,1 mnkr för kommunala kulturmiljöprogram, vilket är en ökning med 2,2 mkr i jämförelse med 2014. 4,4 mnkr användes för vattenanknutna miljöer. Ökningen av utbetalade medel till kommunala kulturmiljöprogram visar på kommunernas behov av uppdaterade kunskapsunderlag. Kunskapsunderlagen förväntas underlätta arbetet med länens kulturmiljöer och förenkla kommunernas möjligheter att tillgodose riksintressena i den kommunala planeringen. De nya kulturmiljöprogrammen har stor betydelse för att sprida kunskap om länets särskilt värdefulla kulturmiljöer till invånarna. Programmen kopplas till de kommunala översiktsplanerna men utgör även underlag i samband med detaljplanering och bygglovshantering.

Förutsättningar för ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas

KMV-anslaget gör stor kulturmiljönytta och är i många fall en förutsättning för enskildas och det civila samhällets möjlighet att bevara, använda och

utveckla objekt och miljöer med kulturhistoriskt innehåll. Insatser som genomförs med KMV-anslaget bidrar till att lyfta fram och tillgängliggöra kulturmiljöer, ofta i samverkan med andra aktörer. Länen redovisar att bidragsgivningen har bidragit till att den höga kvaliteten på det bebyggda och vårdade kulturarvet har kunnat bibehållas och att den fysiska tillgängligheten har ökat. En väsentlig effekt av bidragsgivningen är att näringslivet i form av lokalt och regionalt verksamma hantverkare behåller och utvecklar sin kompetens inom traditionella materiella och metoder. Allmänheten får dessutom tillgång till en god och hållbar miljö.

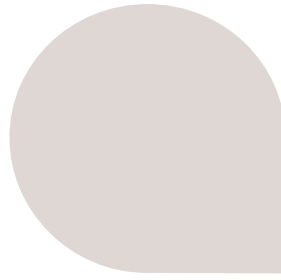
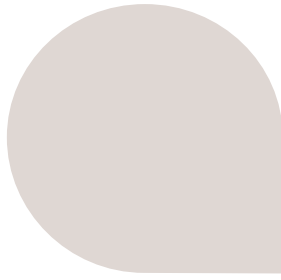
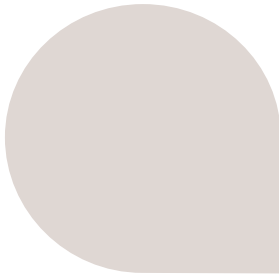
Länsstyrelserna har genom KMV-anslaget möjlighet att främja och stötta kulturmiljöer men också projekt för att tillgängliggöra kunskap, öka delaktigheten och bredda mångfalden av kulturmiljöer. Länsstyrelserna har samverkat med till exempel kommuner, hembygdsföreningar, läns museer, turistorganisationer, ideella föreningar, fastighetsägare och olika funktioner på länsstyrelserna. Länsstyrelserna redovisar att öppna visningar, seminarier och kurser har arrangerats i anslutning till vårdåtgärder och att allmänheten därigenom fått ökad kunskap. Samverkan leder till ökad förståelse och kunskap för kulturmiljövården samt till förbättrade möjligheter till samfinansiering.

Vården av fornlämningar sker oftast genom avtal med kommuner, fastighetsägare eller museer. De kommunala fornvårdslagens insatser består huvudsakligen av kontinuerlig skötsel i form av slätter, slyröjning m.m. Länsstyrelserna har som regel inte möjlighet att lämna några större bidrag. De belopp som beviljas måste därför växlas upp med olika former av sysselsättningsmedel. Likafullt är det länsstyrelsernas bidrag som ofta är den avgörande fak-

torn för att kommunerna ska behålla sina arbetslag. Utan dem skulle endast ett mycket begränsat antal fornlämningar och kulturmiljöer få sin årliga skötsel. Fler län har avtal med enskilda markägare som får ta ansvar för ”sin egen fornlämning”. Det är ett utmärkt sätt att främja ett levande kulturarv och ger delaktighet. Skötsel av fornlämningar, restaurerade byggnader och miljöer väcker stort engagemang och kan bidra till att verksamheter utvecklas i bygden och till att attraktiva besöksmål skapas för det rörliga friluftslivet.

Många av bidragsmottagarna är ideella föreningar som värnar kulturarvet, exempelvis genom att de vårdar bebyggelse, producerar skyltar, broschyrer, webbsidor och genomför kursverksamhet. Samverkansprojekten med bland andra ideella föreningar innebär ofta ökad delaktighet och ökat ansvarstagande för kulturarvet.

Bidragen kan stimulera fastighetsägare till att utveckla ny publik verksamhet. Exempel på att den fysiska tillgängligheten har ökat är när privata bostäder öppnats upp eller när nya delar av en anläggning visats för allmänheten. Flera av länens byggnadsminnen är viktiga besöksmål, särskilt dem med ett varierat utbud av aktiviteter. Det skapar ökad möjlighet för besökarna att förstå och ta ansvar för kulturmiljön, samtidigt som miljön används som källa till kunskap och upplevelser. Dessa besöksmål är värdefulla för den regionala utvecklingen och för en god livsmiljö där närheten till kulturmiljöupplevelser ger en känsla av sammanhang. Genom kurser, seminarier och nätverksträffar för förvaltare och ägare till olika kulturmiljöer har kunskap om äldre byggnadstekniker lärts ut och kompetensen höjts inom praktisk förvaltning av äldre byggnader. Länsstyrelserna redovisar att vårdåtgärder på

länens byggnadsminnen är en förutsättning för att bevara, använda och utveckla den mångfald av kulturmiljöer som finns.

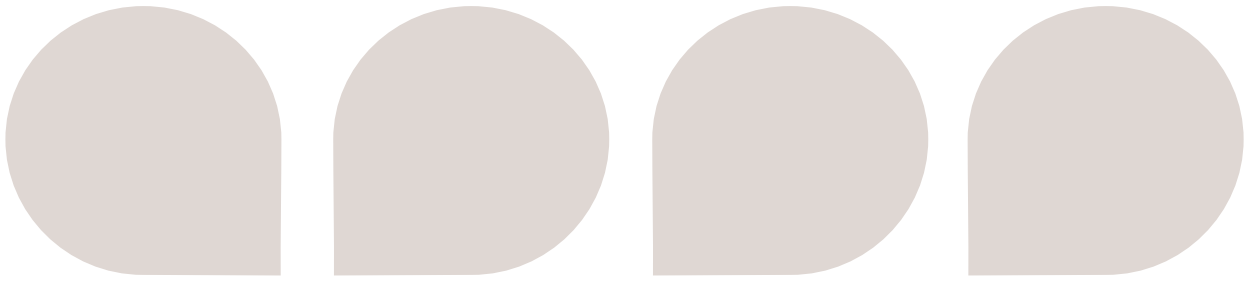
Informationsinsatser bidrar till ökad kunskap och förståelse av olika platser och objekt i länen för flera grupper i samhället. De gör kulturmiljöer tillgängliga och ökar människors deltagande i kulturmiljöarbetet. Under året har foldrar, böcker, hemsidor, vandringsslingor, skyltar, informationsportaler, appar och guider riktade till olika målgrupper producerats. Förhoppningen är att nå en bredare publik och skapa engagemang och en ökad kunskap och delaktighet i kulturmiljöarbetet.

Ett flertal projekt har under året även fokuserat på ökad delaktighet, mångfald och nationella identiteter för barn och unga. Särskilt kan nämnas ett projekt på Gotland där länsstyrelsen i samarbete med Barn- och utbildningsförvaltningen, Världsarvskontoret, Region Gotland, och Länsstyrelsen på Gotland genomfört Världsarvsdagen för barn och ungdomar på Gotland. Projektets grundtanke var att uppmuntra och förstärka de gotländska skolelevernas intresse för världsarvsstaden Visbys historia, kulturarv och arkitektur och att öka medvetenheten om Visby som världsarv. Omkring 3 100 elever deltog.

Riksantikvarieämbetet kan konstatera att KMV-medel ingår i samfinansieringsprojekt med bland annat medel från kommuner, bolag och stiftelser och EU:s fonder och program. Fastighetsägare och brukare står dessutom för en del av samfinansieringen. Kulturarv och kulturmiljöer har betydelse för regional tillväxt och näringslivsutveckling och

är viktiga komponenter i utveckling av besöksnäring, attraktivitet och kulturella kreativa näringar. Regional tillväxt och näringslivsutveckling har även stor betydelse för långsiktigt hållbar vård och förvaltning av kulturmiljön. Bergslagssatsningen är ett exempel som drivs i samverkan mellan länsstyrelserna i Örebro, Värmland, Dalarna, Gävleborg och Västmanland, Riksantikvarieämbetet, Intresseföreningen Bergslaget samt företrädare för turistorganisationer i respektive län. För den sista etappen fram till 2018 stöds Bergslagssatsningen även med medel från Regional utveckling, KMV-anslaget och med EU-medel. Målet för satsningen är att, med utgångspunkt i Bergslagens industriarv, bidra till ökat besöksantal i Bergslagen och främja regionens sysselsättning och tillväxt. Genom satsningen finns goda möjligheter att skapa bättre förutsättningar för en långsiktigt hållbar förvaltning och utveckling av kulturarvet i Bergslagen.

De insatser som görs för bevarande och tillgängliggörande innebär att bidragsgivningen på sikt kan skapa förutsättningar för ökad livskvalitet och en hållbar utveckling. Resultaten är dock svårämbara då det oftast är de långa tidsperspektiven som är aktuella för kulturarvet och de eventuella mätbara effekterna av olika insatser inom kulturmiljöarbetet syns på sikt. Möjligheten att förnya och utveckla kulturmiljöarbetet, i den omfattning som är nödvändig för att fler medborgare ska kunna erbjudas ökad delaktighet och tillgång till en mångfald av kulturmiljöer, är begränsad. För att möta behoven behöver anslaget öka och nya former för samfinansiering utvecklas.

Insatsområde: Kulturarvsförvaltning

Detta görs inom kulturarvsförvaltning

Området är inriktat på aktiv och förebyggande förvaltning av kulturarvet så att en mångfald av kulturmiljöer kan bevaras, användas och utvecklas. Verksamheten utgår från prioriterade behov inom bebyggelse, landskap, föremålssamlingar och annat kulturhistoriskt material, vilka också lyfts fram i strategiska myndighetsprogram. Arbetsmetoder, råd och stöd tas fram i samarbete med aktörer på kulturmiljöområdet och strategiskt viktiga parter i andra samhällsområden. Kulturvårdslaboratoriet är ett naturvetenskapligt stöd för tvärdisciplinära utvecklingsfrågor. Resultaten sprids genom utbildningar, rapporter och informationsblad i serien Vårda Vål. Verksamheten driver flera nationella nätverk och anordnar konferenser. Arbetet omfattar även regeringsuppdrag, remisser och engagemang i nordiska, europeiska och internationella sammanhang.

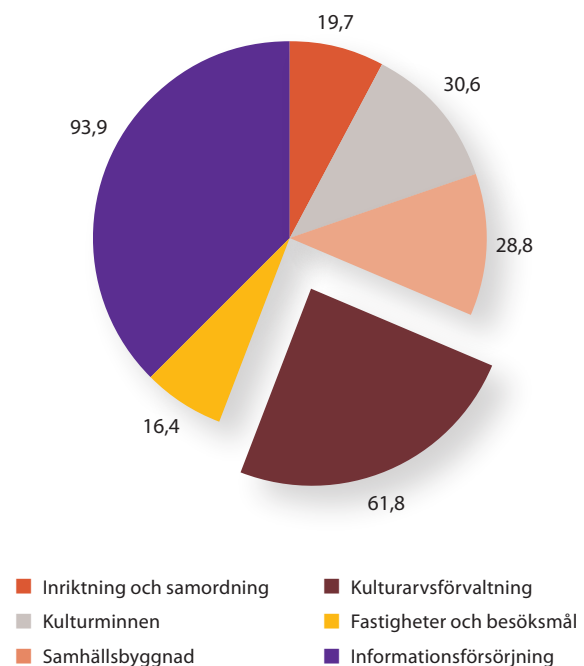
Mål

Samordning, utveckling och tillgängliggörande av kunskap som rör vård och konservering av byggnader, fornlämningar, föremål samt annat kulturhistoriskt material har ökat till nytta för områdets målgrupper.

Sammanfattning och måluppfyllelse

De prioriterade förvaltningsfrågorna har fått genomslag nationellt och internationellt. Flera svenska samarbeten har utvecklats, bland annat inom klimatanpassning och landskapsförvaltning. Ver-

Diagram 5. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

samheten har bidragit till de nationella målen för kulturmiljöarbetet, till Sveriges miljöarbete till 2020 samt till målen för funktionshinderspolitiken. 20 större nationella konferenser och seminarier har genomförts med närmare 1 300 deltagare. Ytterligare åtta informationsblad har lanserats. Ett nytt program för kulturmiljöförvaltning har tagits fram. Myndigheten har representerat Sverige och föreläst vid internationella arrangemang, exempelvis i ICCROM och vid FN:s möte i Japan, *World Conference on Disaster Risk Reduction*. Genom Byggnadsvårdens konvent och Samlingsforum har prioriterade frågor för ett hållbart samhälle och en giftfri miljö lyfts fram.

Riksantikvarieämbetet är en av myndigheterna med strategiskt ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken. Uppdraget har lett till ett ökat engagemang på kulturmiljöområdet. Fler insatser för ökad tillgänglighet görs i länen. Utbildningar om tillgänglighet i bebyggd miljö har genomförts. Forsknings- och utvecklingsbehov har belysts på en konferens.

Som stöd för museerna och samlingsförvaltningen har metoder och internationella standarder lanserats. Flera nätverk har drivits. Kulturvårdslaboratoriet har bidragit med naturvetenskapligt stöd och genomfört 13 samarbetsprojekt med museer inom konceptet för gästkollegor.

Konflikterna i Mellanöstern påverkar kulturarv. Det förstörs, plundras och sprids illegalt. Ett svenskt samarbete har bildats tillsammans med bland andra Svenska Unescorådet, Polisen och Tullverket. Information har spridits om särskild akt-samhet i handeln med kulturföremål.

Tillsammans med Naturvårdsverket har Riksantikvarieämbetet arbetat med regeringsuppdraget om samverkan kring natur- och kulturresevat. Utbildningar har genomförts utifrån vägledningen *Fria eller fälla. En vägledning för avvägningar vid hantering av träd i offentliga miljöer*.

Det nationella och europeiska standardiseringsarbetet genom SIS och CEN har prioriterats för ökad tillämpning och nytta av kvalitetssäkrade metoder inom kulturmiljöförvaltningen. Riksantikvarieämbetet leder arbetet genom ordförandeskapet i den svenska kommittén. Tre nya standarder har lanserats. Under myndighetens ledning har en ny europeisk arbetsgrupp bildats.

Riksantikvarieämbetet har bidragit till att nå de svenska miljömålen om begränsad klimatpåverkan, god bebyggd miljö och ett rikt odlingslandskap. En handlingsplan för klimatanpassning och energieffektivisering av kulturhistorisk bebyggelse har tagits fram. Ett arbete har även initierats utifrån miljömålet Giftfri miljö och handlar om gröna museer och giftfria samlingar.

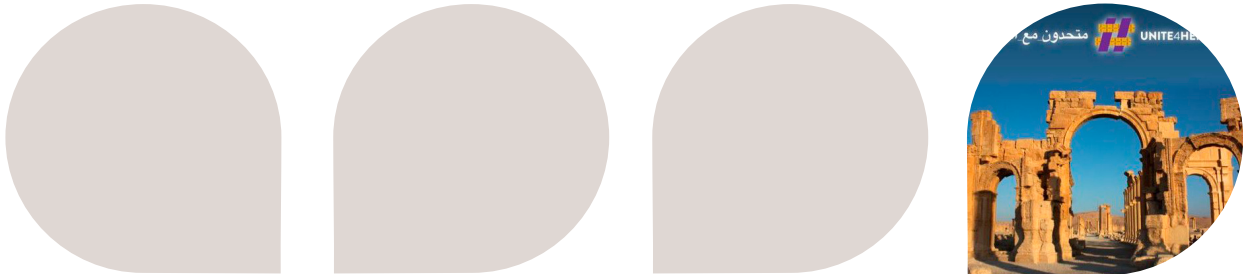
Måluppfyllnaden bedöms vara god.

Klimat, risk- och katastrofberedskap

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Stigande havsnivåer och extremt väder utgör ett hot mot kulturarvet. Myndighetens arbete syftar till att öka beredskapen så att skador kan begränsas och undvikas.

Riksantikvarieämbetet representerade Sverige vid ICCROM:s generalförsamlingmöte, där ett särskilt tema var klimatförändringar, katastrof och kulturarv. Myndigheten deltog också i den svenska delegationen vid FN:s möte i Japan, *World Conference on Disaster Risk Reduction*. En internationell utbildning, *First Aid to Cultural Heritage in Times of Crisis*, genomfördes i Amsterdam, där myndigheten deltog som föreläsare.

En handlingsplan har tagits fram för klimatanpassning och energieffektivisering av kulturhistorisk bebyggelse. Underlag har levererats till SMHI som en del i deras regeringsuppdrag för klimatanpassning. En konferens, *Forum för klimat och kulturarv*, har genomförts tillsammans med Boverket, Myndigheten för samhällskydd och beredskap, SMHI och länsstyrelserna i Uppsala och Blekinge län. Därutöver har flera seminarier genomförts, bland annat vid Byggnadsvårdens konvent och vid Boverkets konvent för hållbar stadsutveckling.

Riksantikvarieämbetet medverkar även i programrådet för Energimyndighetens forskningsprogram *Spara och bevara*.

För att stärka arbetet med förebyggande brandskydd driver Riksantikvarieämbetet ett nätverk. Där deltar myndigheter, centrala museer och fastighetsförvaltare tillsammans med Brandskyddsföreningen och Myndigheten för samhällskydd och beredskap. Arbetet syftar till färre bränder men också till utvecklad samverkan och bättre agerande under och efter brand, med utgångspunkt från bland annat branden i Eksjö.

Kulturarvsbrott

Konflikterna i Mellanöstern omfattar även kulturarv. Kulturföremål säljs på den internationella marknaden och finansierar krigshandlingar. De nordiska kulturministrarna har träffats och uppmanat samlare, konsthandlare och museer att vara särskilt aktiva i handeln med föremål från Syrien och Irak. Detta följdes upp med ett nordiskt expertmöte i Oslo där det svenska deltagandet samordnades av Riksantikvarieämbetet. I samarbete med Svenska Unesco-rådet, Polisen och Tullverket har en grupp bildats för myndigheter som arbetar med kulturarv. Riktad information har gått ut till allmänhet, auktionshus och antikhandlare om särskild aktsamhet i handeln med kulturföremål.

Myndigheten driver ett nätverk om förebyggande stöldskydd. Nätverket syftar till färre stölder och utvecklad samordning vid stöld i kyrkor, museer eller andra kulturinstitutioner. Brottsförebyggande rådet, Tullverket och Rikspolisstyrelsen ingår i nätverket tillsammans med Kungliga biblioteket, Statens fastighetsverk, Svenska kyrkan, Riksförbundet Sveriges museer, med flera.

Tillgängligt kulturarv

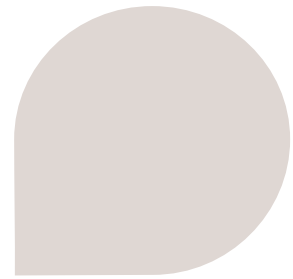
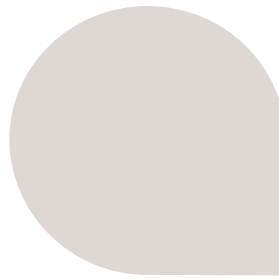
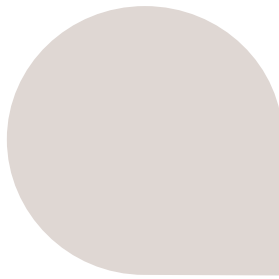
Riksantikvarieämbetet är strategisk myndighet för genomförande av funktionshinderspolitiken. Resultatet av strategiperioden 2011–2016 rapporteras i mars 2016. Utvecklingen på kulturmiljöområdet är positiv. Länsstyrelser och läns museer redovisar att mer medel avsätts generellt och att fler insatser genomförs. Samråd är sedan tidigare upprättat med funktionshindersrörelsen. Tillsammans lanserades också en gemensam debattartikel.

En konferens har genomförts för att belysa forsknings- och utvecklingsbehov samt för att knyta kulturmiljöns aktörer närmare forskningen och funktionshindersorganisationerna. Arrangemanget genomfördes i samarbete med Certec, Avdelningen för rehabiliteringsteknik vid Lunds Tekniska Högskola och DHR, förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder.

Inom kulturarvsförvaltningen har fem utbildningstillfällen genomförts om tillgänglighet och kulturvården i bebyggd miljö. Dessa genomfördes i samarbete med Boverket, Myndigheten för delaktighet och Samverkansforum för statliga byggherrar och förvaltare. Vid årets *Tankesmedja för friluftsliv 2015* genomfördes en workshop om tillgänglighet som genomfördes tillsammans med Örebro kommun och flera funktionshindersorganisationer.

Kulturmiljövård

För att möta behoven inom kulturmiljöförvaltningen arbetar Riksantikvarieämbetet med att samordna berörda aktörer samt ta fram och sprida generella råd och riktlinjer. Webbforumet Kulturvårdsforum omfattar nu 1 660 medlemmar och 74 grupper, en ökning med över 150 medlemmar under året. Forumet ger förutsättningar för att digitalt bilda nätverk, diskutera aktuella frågor och sprida information.

Standardisering har fått ett ökat fokus inom kulturmiljövården. Riksantikvarieämbetet är ordförande för den svenska kommittén inom det europeiska standardiseringsarbetet Conservation of Cultural Heritage, CEN/TC 346. Tre nya standarder har tagits fram. Informationssatsningar har gjorts för ökat deltagande i arbetet och ökad tillämpning av standarder. Under myndighetens ledning har även en ny europeisk arbetsgrupp bildats.

Riksantikvarieämbetet var en av arrangörerna av *Byggnadsvårdens konvent*, som är den största mötesplatsen för byggnadsvården i Sverige och Norden. Totalt deltog över 450 personer, representanter för såväl forskning, företag, föreningar och myndigheter. Konventet arrangerades i samarbete med Västarrvet, Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet och Svenska Byggnadsvårdsföreningen.

Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har ett gemensamt uppdrag om samverkan kring natur- och kulturresevat. Myndigheterna ska redovisa hur samverkan mellan naturvård och kulturmiljöarbete fungerar rörande förvaltningen av natur- och kulturresevat. Uppdraget ska redovisas i mars 2016.

Nätverket Svenska kulturlandskap har utökats till över 400 medlemmar. Nätverket drivs tillsammans med Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet. Utöver det årliga mötet har tre fältworkshoppar genomförts. Nätverkets mål är att öka förståelsen för den historiska dimensionen i landskapet genom vård och bevarande av historiska miljöer. Myndigheten driver också ett nätverk för länsstyrelsernas arbete med kulturresevat. Nätverket fyller en viktig funktion för samordning av aktuella frågor. En utbildning om hantering av träd i offentliga miljöer har genomförts vid två tillfällen i samarbete med Naturvårdsverket. Den baserades på vägledningen

Fria eller fälla om avvägningar vid hantering av träd i offentliga miljöer.

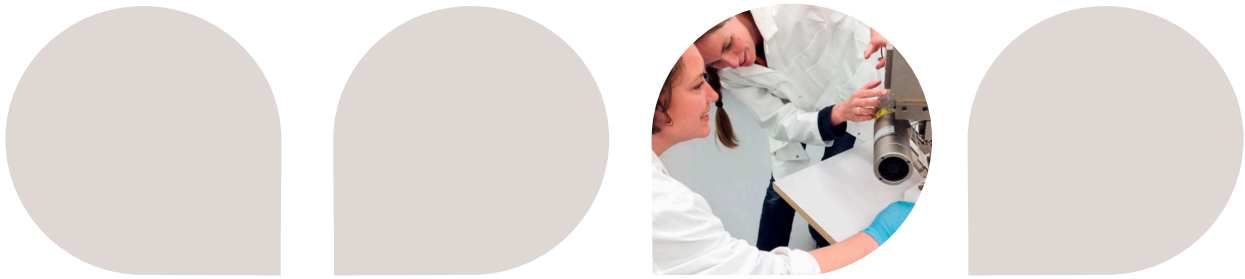
Riksantikvarieämbetet har överfört den praktiska förvaltningen av Sveriges runstenar till länsstyrelserna, men stöttar fortsatt aktivt arbetet. Myndigheten har en löpande runforskning, nära kopplad till runstensförvaltningen. En konferens har genomförts tillsammans med Nämforsens hållristningsmuseum om metoder för rengöring och dokumentation av hållristningar, bildstenar och runstenar.

God samlingsförvaltning

Riksantikvarieämbetets arbete syftar till att stärka museernas förutsättningar för en aktiv samlingsförvaltning. Myndigheten samordnar aktuella frågor genom nätverk och driver en utveckling för standardiserade och tvärvetenskapliga arbetssätt. Kontakten med strategiska parter, bland andra Riksförbundet Sveriges museer har utvecklats.

I samlingarna på våra museer finns föremål som innehåller ämnen som är ohälsosamma för människor och miljö. För att kunna hantera, förvara och använda dessa föremål på ett säkert sätt behövs kunskap och metoder. Riksantikvarieämbetet har därför startat ett nätverk om gift i samlingar. Informationsblad har tagits fram om hälsorisker och om kvicksilver.

Ett återkommande arrangemang är Samlingsforum. I år genomfördes konferensen under tre dagar, med över 170 deltagare, i samarbete med Naturhistoriska riksmuseet och med stöd av Riksställningar, Riksförbundet Sveriges museer, med flera. Temat var *Gröna museer och giftiga samlingar?* Syftet var att belysa hållbar museiverksamhet. Särskilt uppmärksammades ohälsosamma ämnen i samlingarna.

Riksantikvarieämbetet driver PRE-MAL om skadedjursbekämpning och mögelproblem. En utbildning har genomförts för samlingsförvaltare, byggnadsantikvarier och lokalansvariga.

Den internationella standarden SPECTRUM har översatts och lanserats, i samarbete med Digisam och ett tiotal museer. Myndigheten har också tagit fram självskattningsverktyget SAK. Verktygen ger stöd för planering och prioritering inom samlingsförvaltning och är fritt tillgängliga på Riksantikvarieämbetets hemsida.

På konferensen *Färgforum*, om färg och måleri i historiska miljöer, deltog närmare 100 personer. Den genomfördes i samarbete med Kungl. Konsthögskolan, Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet och Statens fastighetsverk. Riksantikvarieämbetet har även gjort en utredning av aktuell praxis kring beställning och utförande av färgundersökningar.

Kulturvårdslaboratoriet

Riksantikvarieämbetets kulturvårdslaboratorium förser kulturmiljövården med naturvetenskapligt och tekniskt stöd för analys och metodutveckling. Syftet är att ta fram väl underbyggda beslutsunderlag för museerna och kulturmiljövården som stöd för en aktiv förvaltning.

Tabell 10. Arrangemang och publikationer

Typ av aktivitet	2015	2014	2013
Antal genomförda arrangemang (konferenser/seminarier/workshops, etc.)	20	19	17
Antal utgivna publikationer (handledningar/informationsskrifter/rapporter, etc.)	28	46	31
Kostnad i tkr	7 066	7 131	8 487

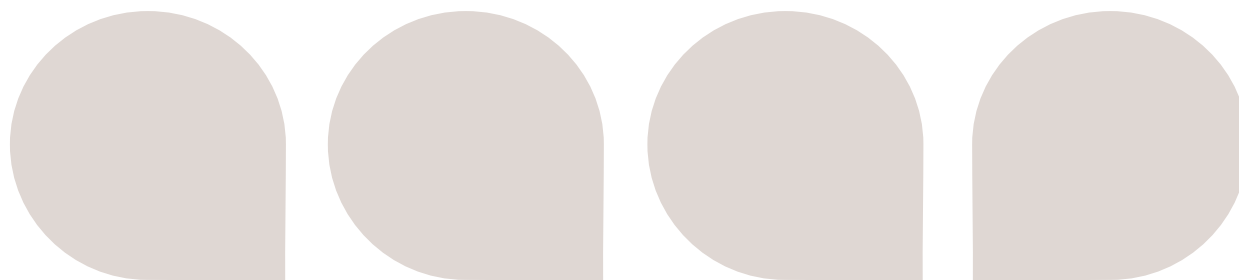
Totalt har 1 294 personer deltagit vid arrangemangen.

Enkätuppföljning har skett vid fyra av dem genom ett nyttoindex.

92 % av de svarande ansåg att innehållet var till nytta för arbetet.

68 % uppgav att det var till stor eller mycket stor nytta.

Konceptet med gästkollegor har utvecklats och resulterat i ett fördjupat samarbete med museerna. Tillsammans med myndighetens specialister genomförs projekt som kräver konserveringsvetenskapliga instrument och analyskompetens. Samarbetet omfattar även utformning av undersökningsplaner, resultatbearbetning, publikationer samt utveckling av samarbeten med andra organisationer. Resultaten sprids vidare till nytta för hela kulturvården. Under året har 13 projekt tagits emot, bland andra två projekt med Åjtte, Svenskt Fjäll- och Samemuseum samt Vasamuseet och Lunds universitets Historiska museum.

Svensk Museitjänst

Svensk Museitjänst tillhandahåller lokaler för föremålsförvaring åt museer. Det fleråriga arbetet med att energieffektivisera lokalerna har fortsatt, vilket gett goda resultat i form av minskad energianvändning och lägre värmekostnader. Nya riskanalyser har utförts och säkerheten har förbättrats genom tekniska åtgärder. Verksamheten har ett ekonomiskt överskott till följd av att alla lokaler är uthyrda och att intäkterna ökar samtidigt som kostnadsbesparingar genomförts.

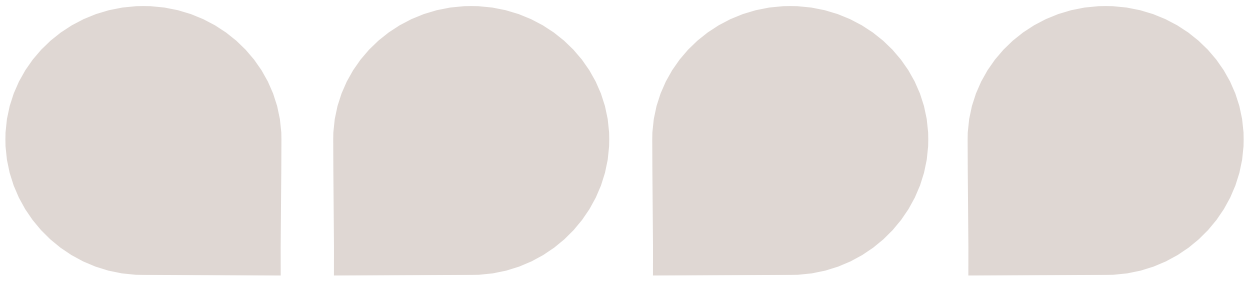
Tabell 11. SMT:s intäkter och volymer

	2015	2014	2013
Hyses- och arrendeintäkter, tkr	23 704	23 758	23 082
Antal kunder	53	52	53
Antal sålda timmar för utförda tjänster, t.ex. föremålsvård, gallring, truckkörning osv.	945	927	976

Tabell 12. Ekonomiska nyckeltal för SMT, tkr

	2015	2014	2013
Intäkter	24 813	24 515	23 829
Kostnader	-22 459	-23 460	-23 139
Resultat	2 355	1 056	689
Ackumulerat underskott	14 817	17 171	18 226

Intäkter och sålda tjänster har ökat under året. Kostnaderna har minskat genom främst energieffektivisering och minskad personalstyrka.

Insatsområde: Fastigheter och besöksmål

Detta görs inom fastigheter och besöksmål

Riksantikvarieämbetet bedriver den publika verksamheten vid besöksmålen Glimmingehus och Gamla Uppsala museum med tillgänglighet och delaktighet som ledord och med barn och unga som särskild fokusgrupp. Riksantikvarieämbetet har tidigare förvaltat cirka 70 kulturfastigheter med exempelvis skeppssättningar och kyrkoruiner. Den 1 januari 2015 övergick förvaltningen till Statens fastighetsverk. Riksantikvarieämbetet förvaltar fortsatt Visby ringmur som i huvudsak ägs av Region Gotland.

Mål

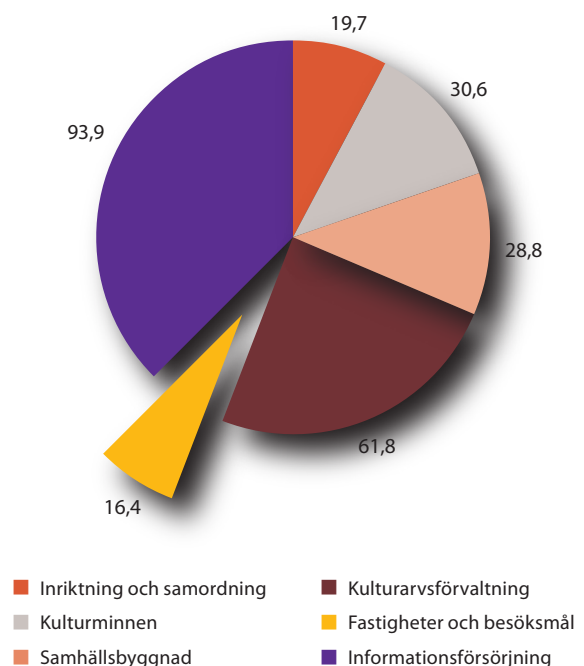
Den publika verksamhet som bedrivs vid besöksmålen har utvecklats.

Sammanfattning och måluppfyllelse

Riksantikvarieämbetet har genomfört och utvecklat aktiviteter och berättelser särskilt för barn och unga. Tillgänglighet och mångfald fortsätter forma användningen och utvecklingen av de historiska platserna för att därigenom göra dem angelägna för besökarna. Riksantikvarieämbetet har under året avslutat och överfört ärenden till Statens fastighetsverk.

Måluppfyllnaden bedöms vara god.

Diagram 6. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

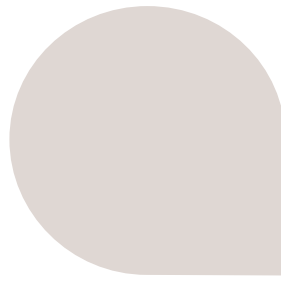
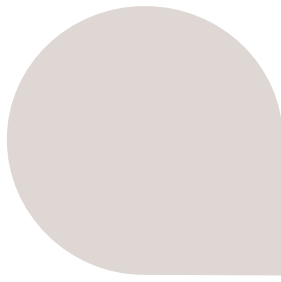
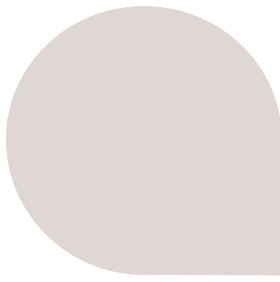

Fastighetsförvaltning

Forsknings- och utvecklingsprojektet Visby ringmur har avslutats med gott resultat. Murpartiet är återuppfört med nya kunskaper om konstruktion och bruk som kan användas i förvaltningen av Visby ringmur och andra murverk. Parallellt har löpande skötselinsatser genomförts.

Publik verksamhet

Besöksmålen har en bred publik verksamhet. Utöver visningar erbjuds arrangemang och aktiviteter, skolverksamhet och lovverksamhet med verkstäder för barn och unga. Gamla Uppsala och Glimmingehus har haft en positiv besökstrend och har

ökat med knappt 6 respektive 10 procent, vilket beror på flera faktorer. Vädret och tillströmningen av turister till området påverkar besöksmålen liksom även erbjudandet till besökaren, programinnehållet och marknadsföringen. Glimmingehus höstprogram har fått fler besökare genom marknadsföring via sociala medier. Samverkan, särskilt med lokala och regionala aktörer, har utvecklat verksamheten. Gamla Uppsala museum och Glimmingehus har aktiva nätverk, däribland inom turismutvecklingen på Österlen och Kultur Skånes arbete med tillgänglighet och med barn och unga.

Barn och unga

Barnperspektivet har varit tydligt. Att verksamheten uppskattats av de unga besökarna syns både i aktiviteter och i verkstäder. Antalet barn som besöker Glimmingehus ökar för femte året i rad. 2015 var ökningen 13 procent. Denna grupp ökar dessutom mer än andra. Skolverksamheten har utvecklats. Vid Gamla Uppsala museum ökade antalet besökande elever med 45 procent och vid Glimmingehus med 16 procent. En bidragande orsak är utvecklingen av utbudet till skolor där skolprogrammen har en tydlig koppling till läroplanen och *Skapande skola*. En "take over day" då elever från Fredrika Bremer-skolan i Uppsala var värdar i museet och genomförde visningar och aktiviteter blev uppskattad och innebar nya besökare.

Tillgänglighet

Alla besökare ska ha möjlighet att ta del av platsen och den publika verksamheten utifrån sina förutsättningar. Tillgänglighetsarbetet är ett ständigt pågående arbete för fysisk tillgänglighet och för att möta besökarens olika behov. Under året har Gamla Uppsala museum genomfört syntolkade visningar och haft besök av skolklasser med särskilda behov.

Det har skett i samverkan med Uppsala kommuns initiativ *Fritid för alla*. Glimmingehus ingår i det fleråriga projektet *Vi hör det vi ser* som är ett samverkansprojekt mellan Skånes Dövas Distriktsförbund och museer i Sverige. Projektet syftar till att ge döva och hörselskadade ökad tillgång till konst och kultur. Bland de fysiska tillgänglighetsanpassningarna på Glimmingehus kan nämnas sittbänkar, ny områdesskyltning och utprovning av belysning.

Resultatredovisning

Besöksstatistik och resultat är främst hämtade ur kassasystem, verksamhetsplan och dialog med platsledare.

Gamla Uppsala museum

Tabell 13. Antal besökare, Gamla Uppsala museum

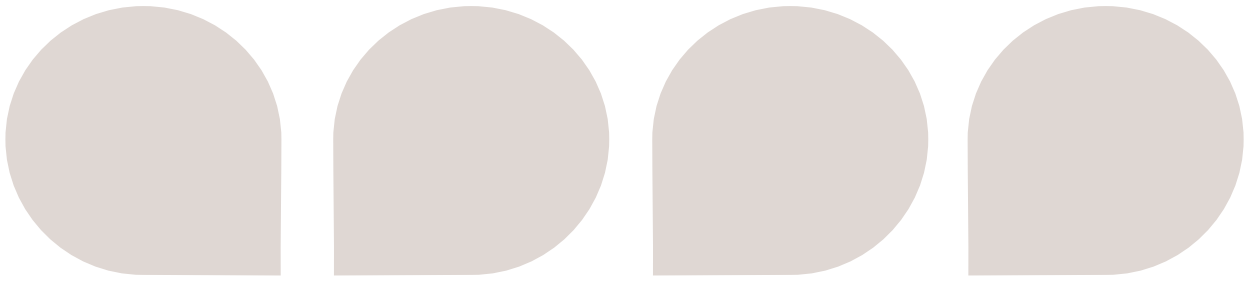
	2015	2014	2013
	27 890	26 380	21 825
Kostnad i tkr	5 064	4 570	4 314
Procent jämfört med föregående år	+5,7%	+20,9%	+42,2%

Gamla Uppsala museum har jämfört med 2014 ökat med 1 510 besökare (6 %) främst beroende på satsning på återkommande pedagogisk verksamhet under helger samt skolprojekt. Underlaget till tabellen är hämtat ur besöksmålens kassasystem (2007–2009 GEL-kassa, 2010–2013 SoftOne, 2014–2015 ES Kassa).

Tabell 14. Antal besökande barn

	2015	2014	2013
Antal besökande barn i målsmans sällskap	5 100	4 946	3 842
Antal elever	8 100	5 570	4 233
Totalt antal barn	13 200	10 516	8 075

Underlaget till tabellen är hämtat ur besöksmålens kassasystem (2010–2013 SoftOne, 2014–2015 ES Kassa). Antalet är delsummor av tabell 13.

Glimmingehus

Tabell 15. Antal besökare, Glimmingehus

	2015	2014	2013
Kostnad	47 423	43 205	40 948
Procent jämfört med föregående år	+9,8%	+5,5%	-9,8%

Glimmingehus har jämfört med 2014 ökat med 4 218 (9,8 %) besökare främst beroende på varierande program med marknadsföring via sociala medier. Anpassningen av skolprogram har lett till fler skolbesök. Statistiken är hämtad ur kassasystemet (2011–2013 SoftOne, 2014–2015 ES Kassa).

Tabell 16. Antal besökande barn

	2015	2014	2013
Antal besökande barn i målsmans sällskap	11 574	10 169	8 964
Antal elever	6 041	5 198	5 530
Totalt antal barn	17 615	15 367	14 494

Underlaget till tabellen är hämtat ur kassasystemet (2011–2013 SoftOne, 2014–2015 ES Kassa). Antalet är delsummer i tabell 15.

Insatsområde: Informationsförsörjning

Detta görs inom informationsförsörjning

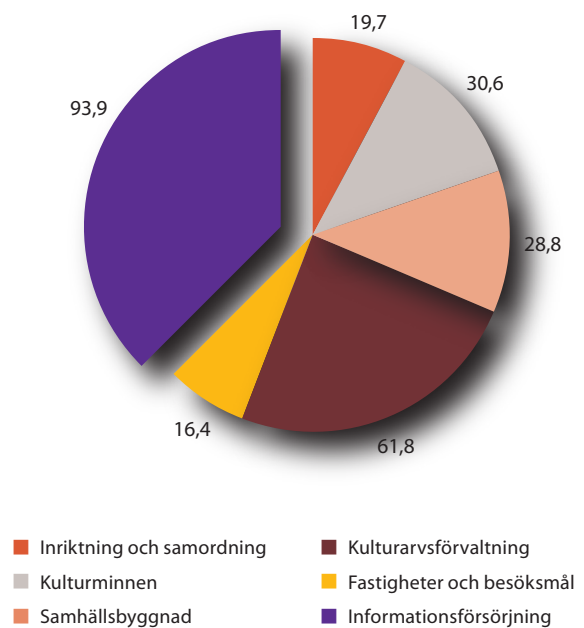
För att bevara, utveckla och bruka kulturarvet krävs att alla aktörer har tillgång till tillförlitlig information. För att göra kulturarvsinformationen tillgänglig och användbar erbjuder Riksantikvarieämbetet digitala och fysiska mötesplatser och tjänster.

E-tjänsterna dominerar idag och stödjer det professionella kulturarvsarbetet och medborgarnas möjlighet att vara delaktiga genom att göra det lätt att söka, förstå, ladda hem och tillföra kulturmiljöinformation. En viktig bas för tjänsterna är myndighetens egna informationssystem och databaser. Myndigheten utvecklar informationsförsörjningen för kulturarvsarbetet genom att göra information från olika källor lättillgänglig. Information tillhandhålls även som programmeringsgränssnitt som gör det möjligt för offentliga och privata aktörer att exempelvis skapa appar för att sprida information.

Parallellt med den digitala utvecklingen efterfrågas det fysiska källmaterialet. Originaldokument kan exempelvis uppvisa spår av anteckningar. Riksantikvarieämbetets sätt att organisera den analoga arkivinformationen efter geografisk indelning ger många möjligheter att hitta information och se samband.

Arkivet och biblioteket förvaltar landets största fysiska samling inom kulturmiljöområdet. Den är öppen och tillgänglig för alla. Information och forskarservice erbjuds via webben och på plats i lokalerna. För större delen av samlingarna finns digitala sökregister och ingångar. Stor vikt läggs vid tillgänglighet.

Diagram 7. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

Mål

Efterfrågad, kvalitetssäkrad och användbar information om kulturarvet, från såväl Riksantikvarieämbetet som andra källor finns tillgänglig. Det finns en känd och användbar infrastruktur för kulturarvsinformation. Kunskapen om kulturarvet är hög hos samhällets aktörer. Riksantikvarieämbetet upplevs som tydligt, viktigt och aktivt av såväl egen personal som samhällets olika aktörer.

Sammanfattning och måluppfyllelse

Intresset för information om kulturarvet fortsätter att öka. Myndighetens förmåga att kommunicera om kulturarvet och föra ut och tillgängliggöra information har också ökat. Antalet besök på Riksantikvarieämbetets externa webbsidor steg med 16 procent och i det öppna arkivet med 12 procent. De traditionella webbtjänsterna ökar mindre jämfört med andra sätt att få information. Allt fler når information via datauttag, programmeringsgränssnitt och internet-tjänster som Flickr Commons och podd-sändningar.

Nyckeln till att Riksantikvarieämbetet upplevs som aktivt, tydligt och viktigt är att myndigheten lyckas göra kulturarvet till en del i samhällsutvecklingen. Ett mått på det är att 80 procent av besökarna på Riksantikvarieämbetets höstmöte ansåg att mötet 2015 bidrog till att göra kulturarvets roll i samhällsutvecklingen tydligare.

Inom den arkeologiska undersökningsverksamheten skapas en helt ny digital process. En del av arbetet är att tillgängliggöra information som användarna idag har svårt att få tillgång till. Behovet är stort. En kartläggning som myndigheten gjort visar att ungefär två tredjedelar av alla digitala arkeologiska rapporter saknas i myndighetens öppna arkiv.

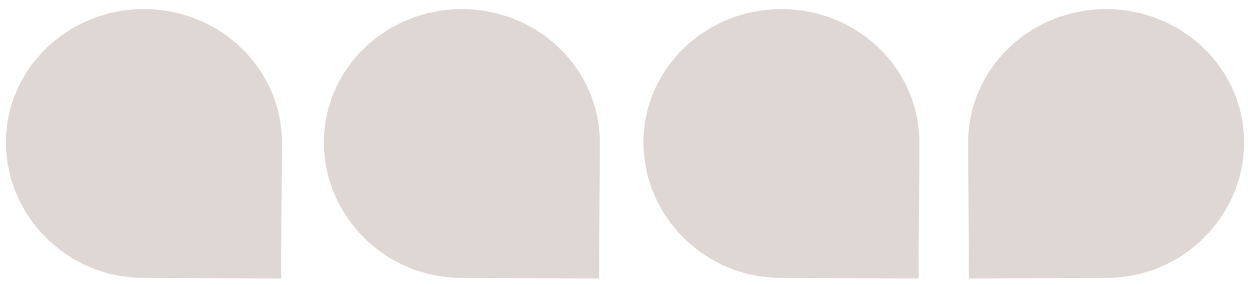
Antal fysiska besök på evenemang och i arkiv och bibliotek är oförändrat jämfört med 2014.

En ny generation med vana att snabbt söka och få information över nätet betyder nya sökmönster även för det analoga materialet. Utvecklingen av servicen i arkivet och biblioteket har därför fortsatt. Tillgängligheten till samlingarna har förbättrats genom förteckning och katalogisering, vilket gjort materialet sökbart.

Måluppfyllnaden bedöms vara god.

Tabell 17. Översikt över informationssystem och e-tjänster

Aktuell arkeologi	Information om pågående arkeologiska undersökningar. www.aktuellarkeologi.se
Bebyggelseregistret BeBR	Information om det byggda kulturarvet i Sverige. www.bebyggelseregistret.raa.se
Extern webb	Myndighetens externa webbplats. www.raa.se
FMIS/Fornsök	Information om fornlämningar i Sverige. www.fmis.raa.se
Katalog 74	Digitalt sökregister till den äldre delen av bibliotekssamlingen. http://katalog1974.raa.se
Kringla	Mobil söktjänst för telefoner med operativsystemet Android
Kringla.nu	Söktjänst som samsöker i K-samsök, Europeana (cirka 30 miljoner föremål), Libris samt stödjer semantisk länkning med och presentation av ovanstående samt Wikipedia, Wikimedia Commons och Platsr.se. www.kringla.nu
K-samsök webbservice	En teknisk plattform som skördar och tillgängliggör information från RAÄ:s system samt från museer. Levererar data till Europeana. www.ksamsok.se
Kulturmiljöbild KMB	Digital plattform för administration och presentation av bilder ur ett urval av RAÄ:s bildsamlingar. www.kmb.raa.se
Platsr.se	Öppen e-tjänst för alla att dela med sig egna berättelser och media om en plats. www.platsr.se
Ritningsregistret	Digitalt sökregister till ritningar i arkivsamlingen. www.ritreg.raa.se
Samla	Digital publiceringsplattform för fulltextmaterial. samla.raa.se
Visual Arkiv	Digitalt sökregister till arkivsamlingen. www.visualarkiv.se
Vitalis	Digitalt sökregister till, samt administration av, bibliotekssamlingen. www.vitalis.raa.se

Kommunikation

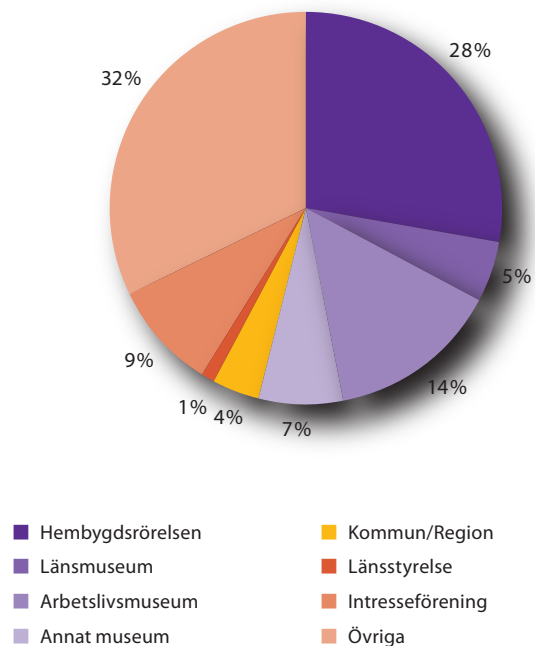
Evenemang

Höstmötet 2015 hade temat *Kampen om kulturarvet*. Bland de 315 deltagarna fanns representanter från länsstyrelser, kommuner, andra statliga verk, lands- ting, näringsliv och universitet. I utvärderingen an- såg 80 procent av de som svarade att de kommer att rekommendera mötet till någon annan.

Som ett led i att skapa förståelse och intresse för kulturarv och kulturmiljöer arrangerar Riksantik- varieämbetet årligen Kulturarvsdagen och Arkeo- logidagen för allmänheten. Evenemangen är en are- na för lokala aktörer. Kulturmiljöer, kulturlandskap och kulturhistoriskt intressanta byggnader och an- läggningar respektive utgrävningsplatser och forn- lämningsmiljöer visas upp och historierna kring dem berättas. Riksantikvarieämbetet står för cen- tral marknadsföring och publicering av alla arrang- emang på en gemensam webbplats.

Kulturarvsdagen, en del av European Heritage Days, arrangerades den 13 september. Nytt för i år var Lilla kulturarvsdagen den 11 och 12 september där fokus var barn och ungdomar. Temat var in- dustri- och teknikhistoria. Det kom 17 000 perso- ner till de 181 arrangemangen i 24 av Sveriges land- skap. Arkeologidagen genomfördes den 30 augusti

Diagram 8. Arrangörer Kulturarvsdagen

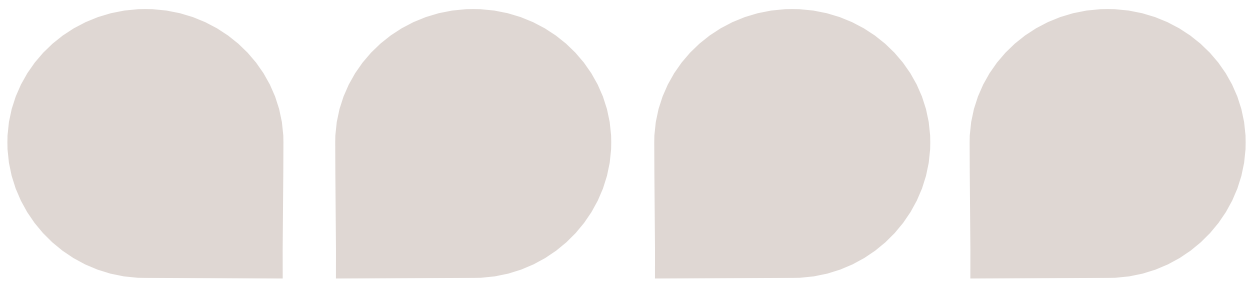
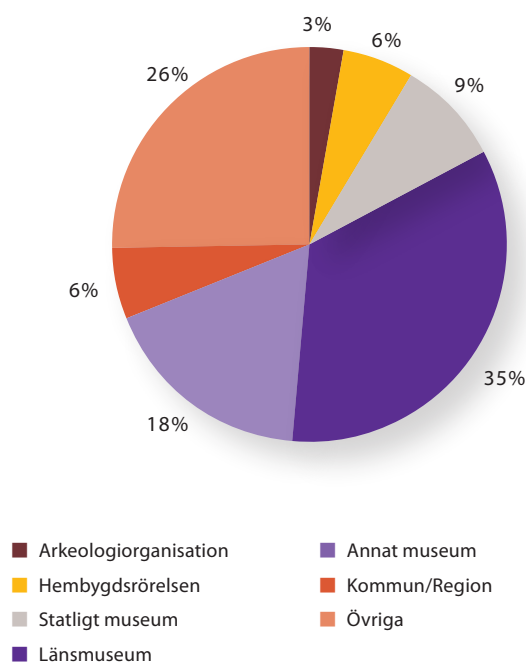

med närmare 7 000 besökare på 46 arrangemang. Båda evenemangen var mycket uppskattade av ar- rangörerna och på båda evenemangen vill 91 pro- cent delta igen.

Tabell 18. Kulturarvsdagen och Arkeologidagen, antal arrangemang och besökare

	2015		2014		2013	
	Arrangemang	Besökare	Arrangemang	Besökare	Arrangemang	Besökare
Kulturarvsdagen	181	17 014	197	30 000	135	15 255
Arkeologidagen	46	6 946	45	4 635	43	5 160

Antal besökare är beräknat utifrån de uppgifter som arrangörerna uppgivit i myndighetens utvärdering.

Diagram 9. Arrangörer Arkeologidagen**Tabell 19.** Höstmötet, antal deltagare

	2015	2013	2012
Höstmöte	315	371	218
Kostnad i tkr	1 917	2 342	2 474

År 2014 ersattes Höstmötet av ett gemensamt Vårmöte med Riksforbundet Sveriges museer. Den lägre kostnaden 2015 beror på lägre rörliga kostnader till följd av färre deltagare jämfört med 2014 och på att kostnadsbildningen sett över inför 2015.

Varumärke

Riksantikvarieämbetet verkar på arenan för en hållbar samhällsutveckling. Myndigheten ser till att kulturarvet är en del av samhällsutvecklingen. Att göra det tydligt har varit centralt i arbetet med positionering och verksamhetsutveckling under året. Under 2015 har en komplett varumärkesplattform arbetats fram. Besökarna på höstmötet ansåg att myndigheten lyckats. I utvärderingen angav 80 procent av de som svarade att mötet bidrog till att göra kulturarvets roll i samhällsutvecklingen tydligare.

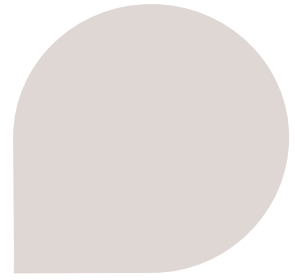
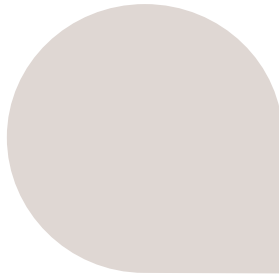
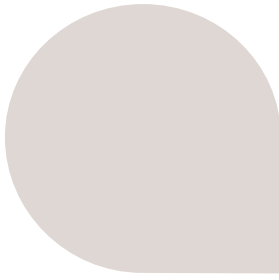
Media

Målet i medicarbetet har varit att öka förståelsen för kulturarvet genom större närvaro i media. Viktiga frågor har varit internationella kulturarvsbrott och tillgänglighet i kulturmiljöer.

Riksantikvarien har stått bakom sju debattartiklar (38 unika varianter) som fått 109 publiceringar, en ökning med 1 000 procent sedan 2014.

Nytt för i år är Riksantikvarieämbetets podcast K-podd. Syftet med podden är att kunna fördjupa sig i myndighetsspecifika ämnen för att visa bredden i verksamheten. Fem avsnitt är publicerade och cirka 1 000 personer lyssnar på varje avsnitt.

Den strategiska användningen av sociala medier har utvecklats och resulterat i ett ökat antal följare på framförallt Facebook och Instagram. Sociala medier är en stor del av myndighetens webbnärvaro och ett sätt att möta målgrupperna där de finns. Under 2015 har Riksantikvarieämbetet använt sig av Facebook, Twitter, YouTube, Instagram, Flickr och de internt drivna K-blogg, Kulturvårdsforum, Kringla och Platsr.

Förvaltning och utveckling av information

Nationell infrastruktur för kulturmiljödata

Under året har Riksantikvarieämbetet arbetat med att driftsätta e-tjänster i enlighet med EU-direktivet Inspires (Infrastructure for Spatial Information in Europe) krav och ta fram en automatisk rapportering av anrop till Lantmäteriet. Andra institutioner har visat intresse för lösningen. Myndigheten har deltagit i Geodatasamverkan. Arbetet med infrastrukturen baseras bland annat på internationella åtaganden såsom de uttrycks i Inspire och PSI (Public Sector Information), svensk lagstiftning och regeringens handlingsplan för e-förvaltning.

Ärendehandläggning

Informationssystemet för fornminnen (FMIS) kompletteras kontinuerligt med information om nyfunna och kända lämningar. Införandet av ny information görs huvudsakligen av Riksantikvarieämbetet. Under 2015 handlades 1660 ärenden. Cirka 1990 ärenden inkom under året.

Ett nytt webbformulär har utvecklats för inrapportering av ny information till FMIS. Det underlättar för de som levererar underlag för registrering och ökar kvaliteten på underlagen.

Digitalisering

En systematisk behovskartläggning har påbörjats för att göra myndighetens digitaliseringsverksamhet mer transparent och målinriktad. Under året har kartläggningen riktats mot prioriterade målgrupper inom samhällsplanering. Det visar sig att en digitaliseringsinsats inte nödvändigtvis behöver innebära att internt material skannas. Effektiviseringar kan nås genom samarbete med andra informationsförvaltare.

Myndighetens riktlinjer har justerats för att svara mot Digisams principer för digitalisering.

Insatserna har utgått från regeringens digitaliseringsstrategi Digit@lt kulturarv.

Tillgänglig information – Funktionshinderspolitik

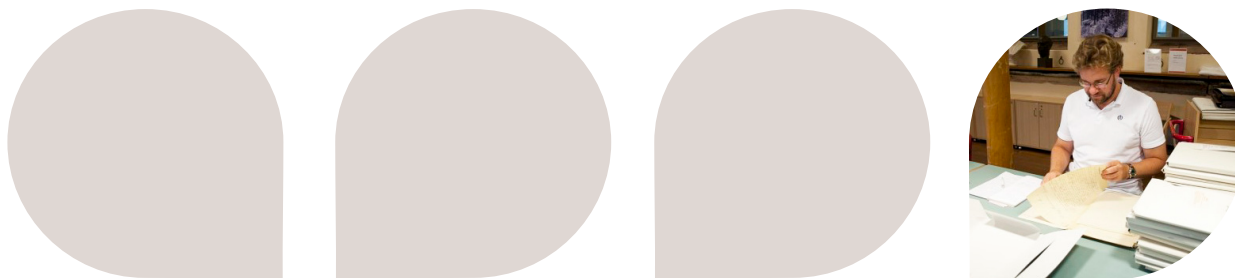
Seminarier och presentationer om digital tillgänglighet har genomförts för att stödja arbetet för ökad tillgänglighet inom kulturarvsområdet. Myndigheten har i samverkan med funktionshinderorganisationer sammanställt rekommendationer för ökad tillgänglighet till kulturmiljöer, med målet att föra ut informationen till kulturarvsarbetets aktörer.

Synliggöra arkeologiskt fältarbete

Genom e-tjänsten Aktuell arkeologi (aktuellarkeologi.se) kan alla få reda på var det bedrivs arkeologiskt fältarbete i landet. En första version av e-tjänsten utvecklades och driftsattes till säsongen 2015. Syftet är att synliggöra den omfattande och varierande arkeologiska praktiken i landet och underlätta för den som vill besöka undersökningsplatser. Målet att 75 procent av arkeologitutförarna bidrar till innehållet nåddes dock inte, sannolikt på grund av osäkerhet om den nya e-tjänstens hållbarhet.

Public Sector Information och Öppna data

Under året publicerades en webbsida med en förteckning över myndighetens datakällor som kan vidareutnyttjas av andra. Riksantikvarieämbetet har under flera år arbetat med att öppna upp datakällorna för fritt vidareutnyttjande. Syftet är att stödja kulturmiljöarbetet och kreativa kulturella näringar samt att främja digitaliseringen generellt. Det som återstår är att publicera datakällorna i enlighet med E-delegationens vägledning för öppna data.

Effektivare bidragsprocess

Processen för fördelning av kulturmiljövårdsanslaget har genomlysts. Nuvarande process, med tillhörande system, kommer att fasas ut under 2016 och ersättas av processer och system som baseras på ett helt digitalt informationsflöde. Arbetet sker i nära samarbete med länsstyrelserna och innebär på sikt en effektivisering av hanteringen för Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna.

Digital arkeologisk process

En samordnad och tillgänglig fornminnesinformation är nödvändig för samhällsbyggandet. Därför driver Riksantikvarieämbetet det femåriga programmet Digital arkeologisk process (DAP) till och med 2018.

Programmet arbetar för att säkerställa att fornminnesinformationens kvalitet är tillräckligt hög och tydligt beskriven för samhällsbyggnadsprocessens behov. Ny IT-infrastruktur och digitala tjänster utvecklas för att informationen ska finnas tillgänglig, standardiserad och digital. Processer och arbetssätt förändras så att arbetet med informationen är samordnad, effektiv och reglerad.

Under 2015 har bland annat utkast till principer för en effektiv informationshantering tagits fram baserade på Digisams principer. Stöd har getts i länsstyrelsernas gemensamma utveckling av arbetsprocesserna.

Kvaliteten på informationen i FMIS har kartlagts och ett projekt har planerats för att komma till rätta med en eftersläpning i registreringen av rapporter. En ny tjänst för registrering av information i FMIS har tagits fram som ett första steg mot en ny modell för registrering.

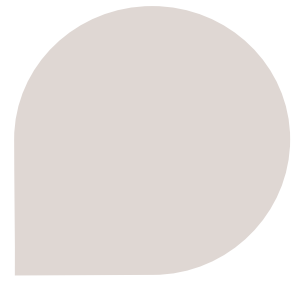
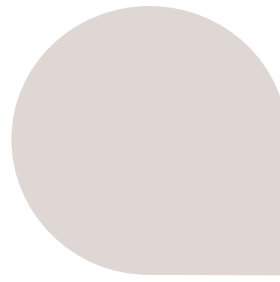
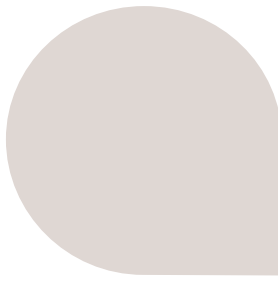
Arkiv och bibliotek

Riksantikvarieämbetet har tillgängliggjort och kommunicerat vetenskaplig kulturarvsinformation genom analoga och digitala informationsresurser, däribland myndighetens arkiv-, biblioteks- och bildsamlingar. Informationstorget är en öppen mötesplats med service för såväl den breda allmänheten som forskare och yrkesverksamma. Utvecklingen att göra materialet tillgängligt och sökbart via nätet har fortsatt och leder till ökad digital användning av samlingarna. Det framgår bland annat av ökat antal sökningar i digitala tjänster som Samla och Kulturmiljöbild. Den digitala tillgängligheten till rapporter och tidskrifter har ökat samtidigt som de fysiska utlånen av dessa kategorier minskat, vilket påverkar lånestatistiken i sin helhet. Den minskande kurvan för utlån har de senaste åren planats ut

Tabell 20. Användning av arkiv- och bibliotekssamlingar

	2015	2014	2013
Inkomna ärenden (förfrågningar) till arkivet	753	740	771
Nya låntagare registrerade i bibliotekssystemet	237	293	314
Utlånade volymer varav arkiv material	12 504	11 418	11 133
Utlånade volymer varav biblioteksmaterial	33 317	33 045	34 919
Beställda kopior	879	920	857
Tillväxt samlingar	1 874	1 695	1 959
Antal volymer periodica, antal häften	1 323	1 501	1 396
Accession arkiv, antal hyllmeter (hm)	23	36	35

Antalet utlåningar, beställda kopior m.m. är i nivå med föregående år. Antalet nya låntagare i bibliotekssystemet minskar.

Tabell 21. Antalet öppet timmar och besök på

	2015	2014	2013
Öppet timmar	1 279	1 270	1 272
Antal besök	6 700	6 300	5 800
Kostnad i tkr	18 498	18 996	15 737

Östra stallets funktion som en öppen fysisk mötesplats är fortsatt viktig. Antalet besök räknats enligt en stickprovsmetod som tillämpas i Kungliga Bibliotekets officiella biblioteksstatistik.

och ligger nu relativt still. Det finns behov av statistik för den ökande digitala användningen. Under året har Primo, en söktjänst för elektroniskt material, lanserats. Den kommer att ge myndigheten sådan information.

Tillgängligheten och informationsförsörjningsstödet har utvecklats på flera sätt. Delar av de fria bildsamlingarna publiceras på Flickr Commons. Vidare kan registrerade läntagare få tillgång till e-prenumerationer oavsett var de befinner sig. Bildupphovsrätten har utretts för att systematiskt kunna avgöra hur bilderna får användas med målsättningen att i möjligaste mån ge fri tillgång till bilderna. Samverkan med andra aktörer har inneburit utveckling kring frågor om bland annat e-plikt, metadata, säkerhet och bevarande.

Exempel på system och e-tjänster

Samla

Riksantikvarieämbetets öppna arkiv, var 2015 inne på sitt tredje år. 2015 hade Samla 77 700 besökare. 9 000 PDF-publikationer fanns att tillgå, en ökning med 1 400. Merparten av ökningen utgjordes av uppdragsarkeologiska rapporter, cirka 1 100, som de uppdragsarkeologiska aktörerna själva registrerade

och laddade upp. Tre nya samlingar tillkom, två med anledning av Riksantikvarieämbetets ändrade föreskrifter för uppdragsarkeologin. Den tredje var Svenska fornminnesföreningens tidskrift åren 1871–1905.

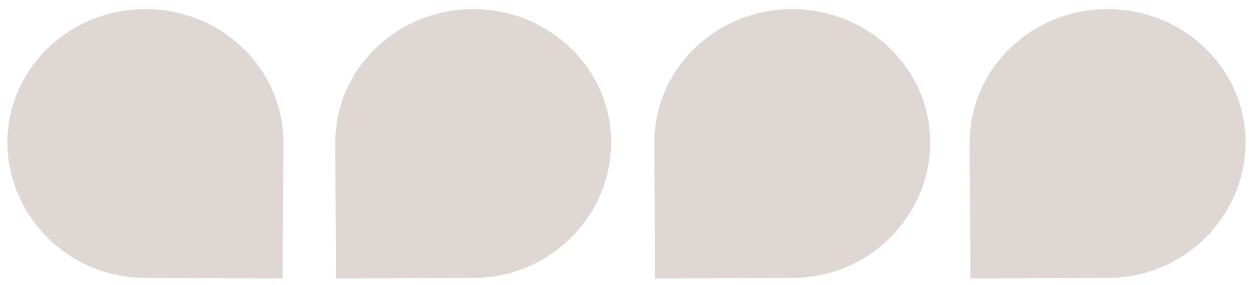
FMIS, BeBR och Platsr

I början av året gjorde Lantmäteriet höjddata mer tillgängliga. Redan i juni tillgängliggjordes dessa data i FMIS/Fornsök, vilket ger användarna en bättre uppfattning av topografin och en vidare förståelse för lämningarnas lokalisering.

Sedan 2014 finns information från den så kallad Hallandsinventeringen i Bebyggelseregistret (BeBR). Det är en länstäckande bebyggelseinventering med syfte att få en översiktlig bild av byggnadsbeståndet. I inventeringen dokumenterades cirka 10 000 byggnader. Under 2015 förbättrades informationen genom korrigerande av byggnadernas positioner och genom att 23 000 fotografier lades till.

Kunskapen om skyddade kyrkor har under den senaste tioårsperioden väsentligt förbättrats genom kyrkokarakteriseringar. Inventeringarna har gjorts i regi av stiftet. Hälften av stiftet har sedan tidigare registrerat alla eller en del av sina karakteriseringar i BeBR. Svenska kyrkan initierade 2014 ett nationellt registreringsprojekt för att registrera alla karakteriseringar i BeBR och nu är alla stift registerförare i BeBR. Under 2015 har även länsstyrelserna i Blekinge och Dalarna, Dalarnas museum, Sotenäs kommun och Svenska kyrkans kansli anslutit sig som registerförare.

Besöksfrekvensen i de tre tjänsterna har ökat något. I BeBR har antalet nedladdade datauttag nästan fördubblats. Andelen aktiva användare i Platsr har ökat till 11 procent. Bland bidragen un-

der 2015 finns bland annat berättelser om kvinnoliv som skrivits ner inom projektet *Dokumentera Malmberget*. I Vaggeryd har informationsskyltar med QR-koder som går till Platsr satt upp i kulturlandskapet. Under året har flera projekt tagit kontakt med Riksantikvarieämbetet för att undersöka möjligheten att använda Platsr i nya sammanhang, bland annat för medborgardialog och som bas för minnes träning.

Tabell 22. Platsr

Volym i antal	2015	2014	2013
Antal nyregistrerade platser	352	432	913
Antal nyregistrerade användare	187	205	229
Kostnad i tkr	800	1 315	1 508

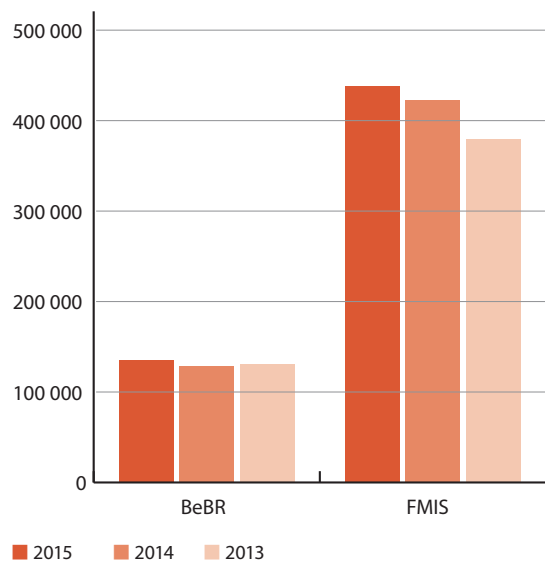
Tabellen visar antal registrerade användare och antal skapade platser. En förklaring till minskningen av nyregistrerade platser och användare kan vara att myndigheten arbetat mindre aktivt med att marknadsföra tjänsten. Andelen aktiva användare ökar dock. Observera att siffrorna anger antal platser, många väljer att lägga flera berättelser på en och samma plats. Tjänsten har upprätthållits under 2015 i väntan på utredning om dess framtid. Kostnaderna för förvaltning och utveckling har därför varit lägre.

Tabell 23. Antal registrerade objekt.
Respektive år visar ackumulerade värden

Volym i tusental	2015	2014	2013
Fornlämningar	681	673	665
Byggnader	99	97	95
Bilder	200	188	186
Kostnad i tkr	14 687	14 415	17 746

I kostnaderna ingår förvaltning av informationssystemen samt kartserver till FMIS och BeBR. Kostnaderna delfinansieras med anslag 7:2.

Diagram 10. Antal besök i informationssystemen BeBR och FMIS

Användarbesöken har ökat med 4 % jämfört med 2014.

K-samsök

K-samsök är en infrastruktur för kulturmiljö- och museiinformation som samlar, tillgängliggör och länkar ihop kulturarv från svenska museer och andra minnesinstitutioner. K-samsök gör det möjligt för museer att på ett effektivt sätt leverera kulturarvsdata till den europeiska kulturarvsportalen Europeana.

En viktig del av K-samsökssamarbetet är att det ska vara enkelt för vem som helst att vidareanvända digital information. Andelen bilder som inte får användas minskar kontinuerligt. År 2014 var andelen bilder utan licens och andelen bilder som inte får användas tillsammans 16 procent. År 2015 var de 10 procent.

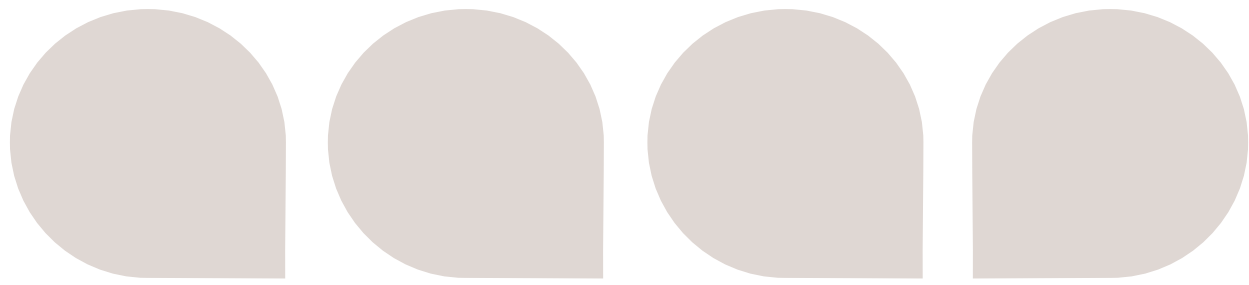
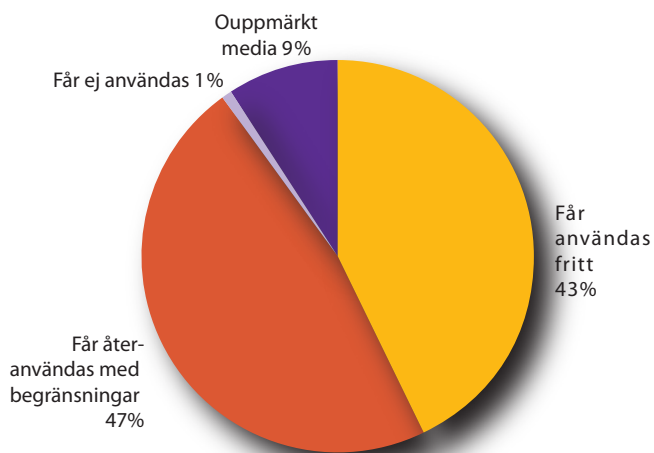

Diagram 11. Licensvillkor för användning av media i K-samsök

Diagrammet visar andel bilder i K-samsök utifrån rättigheter för vidareanvändning. Även andel bilder som inte är märkta med licensvillkor anges. Målet är att alla bilder ska vara märkta.

Kulturarvs-IT

Antalet institutioner och anställda

Under året har Riksantikvarieämbetet fördelat 9 783 tkr till 19 regionala och kommunala kulturinstitutioner som bidrag till lönekostnader för arbetsledare inom verksamheten kulturarvs-IT. Hela det disponibla beloppet har fördelats.

Vid institutionerna har 116 personer med lönebidrag varit anställda. I tabell 24 redovisas belopp, ändamål m.m. för respektive bidragsmottagande institution. En stor del av arbetet består, liksom tidigare år, av digitalisering och registrering av olika typer av fotografiskt material och föremål

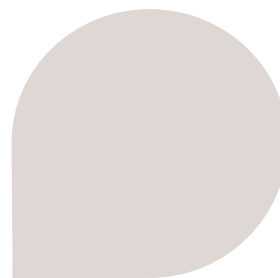
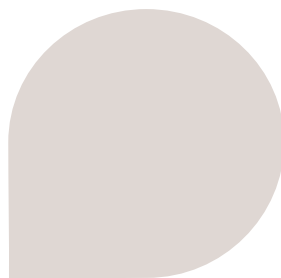
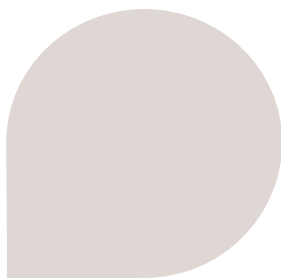
från samlingarna. Vårdinsatser sker ofta i samband med registreringen. Omfattningen varierar mellan institutionerna. Under året har drygt 385 100 poster hanterats. 208 330 av dem är fotografiskt material medan resten är föremål av olika slag, handlingar, ljudband och arkivalier m.m. Antalet poster har ökat med cirka 55 060 jämfört med 2014.

Bedömning av effekterna för kulturarvet och för de anställda

Genom det arbete som bidraget möjliggör har tillgängligheten till samlingarna ökat. Åtkomsten till dem har förenklats och förbättrats avsevärt, inte minst tack vare att mycket av materialet finns tillgängligt via Internet eller databaser.

Tillgängligheten har ökat såväl internt som externt och därigenom skapat kunskap och förståelse för kulturarvet. Insatserna har lett till ökad kännedom om samlingarnas innehåll hos museets egen personal, bland annat genom att de databaser som har byggts upp ger helt nya sökmöjligheter. Samlingarna kan därigenom utnyttjas bättre i bland annat utställningsverksamheten.

Genom att museerna tillgängliggör sitt material via internet har allt fler människor börjat använda museernas tjänster. Det visar sig bland annat genom ökat antal besök till databaserna, ökat antal bildbeställningar samt genom att frågor, kommentarer och information kommer in från allmänheten om materialet. Att samlingarna blivit mer kända har även lett till att mer material som till exempel fotosamlingar och vykortssamlingar lämnas in till museerna. Interaktionen med omvärlden och användarna har ökat markant, såväl vad det gäller mängden kontakter som bredden på målgruppen.

Tabell 24. Bidrag och verksamhet inom ramen för Kulturarvs-IT 2015

Institutioner	Erhållet bidrag	Ändamål, åtgärder	Antal anställda med lönebidrag		
			Arbetsledare	Personer	Tjänster
Jönköpings läns museum	473 013	Registrering, digitalisering, skanning, konvertering av film och ljud	1	5	3,25
Kulturparken Småland AB	437 418	Fotografering, skanning, registrering och vård	1	6	4
Dalarnas museum	651 229	Rengöring av glasplåtar, konvertering, registrering, skanning, vård av textilier, registervård av databasen, textinmatning	1	5	4,25
Kalmar läns museum	537 358	Skanning, registrering, nya gåvor har förts in, packats- och märkts	1	9	6,5
Stiftelsen Jamtli	479 260	Digitalisering, skanning, registrering i databasen Sofie, avfotografering, ompaketering och granskning av negativ, inventarieförteckningen har digitaliserats	1	5	2
Östergötlands läns museum	503 868	Uppordning av museiföremål, registrering, skanning och fotografering	1	5	3
Hallands kulturhistoriska museum	433 121	Skanning och registrering av bilder och föremål	1	4	2
Murberget, Läns museet Västernorrland	482 839	Registrering, skanning, fotografering och vård av material	1	5	3,75
Stiftelsen Upplandsmuseet	469 641	Rengöring och ompackning, skanning, bildbehandling, registrering i Primus och rättning	1	7	6,5
Norrbottnens museum	620 966	Digitalisering, bildskanning, fotografering, ljudbandstranskribering och katalogisering	1	9	7
Sundsvalls kommunarkiv	493 762	Registrering, renskrift, skanning och OCR-behandling, komplettering av material, kontroller och publicering på internet	1	6	3
Länsmuseet på Gotland	549 299	Registrering, skanning, fotografering, vård, uppordning, bokregistrering, katalogisering och sortering	2	6	6,5
Västerbottens museum	548 816	Digitalisering, skanning, bildbearbetning, registrerrättning, retuschering, bildinventering, fotografering, omkonvertering, rengöring, om- och nykatalogisering, märkning av föremål, tillståndsbedömning av konst	1	7	4,25
Regionmuseet Kristianstad	526 758	Bildvård, registrering och skanning	1	7	4,2
Mölnalds stadsmuseum	458 863	Fotografering, digitalisering, registrering o digitalisering av bilder och föremål till utställning, utbildning i den nya databasen Primus, nyregistrering och omscanning, publicering på olika webbplatser, sociala medier och blogg	1	5	3,75
Länsmuseet Gävleborg	501 532	Registrering i databas, digitalisering, skanning, fotografering, rengöring, konvertering, arkivering. Föredrag om samlingarna, mottagande av studiebesök	1	8	6,3
Västmanlands läns museum	572 240	Skanning, registrering, vård samt deltagande vid framtagande av registreringsrutiner och processkartläggning	1	6	4,25
Kulturen	455 009	Registrering, bildbearbetningar, identifiering av bilder och föremål, rättningar, kompletteringar, registrering och katalogisering. Mindre utställningar	1	5	3
Blekinge museum	558 010	Vård, skanning och registrering av fotografier, föremål och arkivmaterial	1	6	6,25
Summa	9 783 000		20	116	83,75

Effekter för de lönebidragsanställda

Institutionerna framhåller att de lönebidragsanställda genom Kulturarvs-IT ges möjligheter att utföra ett meningsfullt och värdefullt arbete, vilket leder till ökad självkänsla, personlig utveckling och livskvalitet. De ingår i arbetsgemenskapen och har i många fall lämnat ett isolerat liv. Att arbetet kommer andra till del skapar mening och delaktighet, då alla arbetar mot samma mål. Nöjda medarbetare uttrycker sin glädje över allt det positiva som arbetet ger.

Sammanfattande bedömning

Riksantikvarieämbetet bedömer att merparten av de insatser som möjliggörs via Kulturarvs-IT inte skulle komma till stånd utan medlen. Kulturarvs-IT har stor betydelse för museernas möjligheter att i ökad utsträckning kunna registrera och digitalisera samlingarna. För att bidraget ska komma till så stor nytta som möjligt är det viktigt att det koordineras med K-Samsök och den nationella strategin för digitalisering, digital tillgänglighet och digitalt bevarande.

Intäkter och kostnader per insatsområde

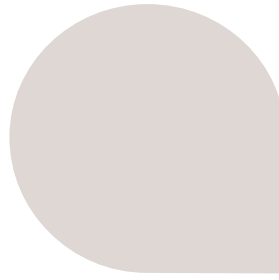
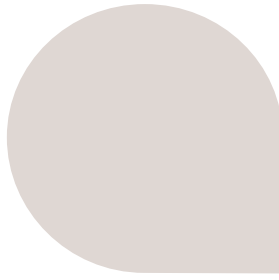
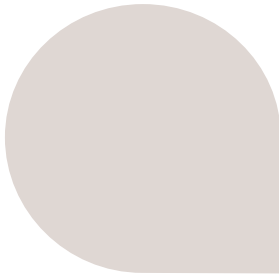
Den 1 januari 2015 överfördes den arkeologiska uppdragsverksamheten, UV, till Statens historiska museer och fastighetsförvaltningen fördes över till Statens

fastighetsverk. I flertalet fall påverkas därför möjligheten att göra analys av skillnader mellan årets och föregående års utfall.

Tabell 25. Redovisning av intäkter och kostnader per insatsområde.

Insatsområde	2015				2014				2013			
	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Summa	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Summa	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Summa
Inriktning och samordning	18 897	177	-19 661	-588	20 210	204	-20 226	187	26 445	814	-25 079	2 181
Kulturminnen	31 831	512	-30 569	1 773	30 056	691	-28 744	2 003	32 792	985	-30 775	3 003
Samhällsbyggnad	27 891	1 309	-28 776	424	29 958	357	-29 879	436	38 599	1 448	-39 247	800
Kulturarvsförvaltning, exkl SMT	37 697	1 701	-39 369	30	36 152	3 001	-43 043	-3 890	39 793	3 145	-47 417	-4 479
Fastigheter och besöksmål exkl butiksförsäljning	12 487	4 705	-15 452	1 740	19 214	10 656	-27 813	2 056	20 916	7 808	-26 917	1 808
Informationsförsörjning	84 381	4 470	-93 931	-5 080	82 801	3 785	-89 977	-3 391	61 946	4 770	-72 555	-5 840
Avgiftsbelagda verksamheter												
Arkeologisk uppdragsverksamhet	0	0	0	0	0	123 961	-124 927	-966	0	164 200	-159 032	5 168
Svensk Museitjänst	0	24 813	-22 459	2 355	0	24 515	-23 460	1 056	0	23 829	-23 140	689
Butiksförsäljning besöksmål	0	1 314	-925	389	0	1 249	-1 313	-64	0	1 158	-1 385	-227
Summa	213 184	39 000	-251 142	1 042	218 390	168 419	-389 382	-2 573	220 491	208 158	-425 546	3 103

Avvikelser mellan ovanstående sammanställning och resultaträkningen i årsredovisningens finansiella del förklaras av intern kostnadsfördelning mellan anslagsfinansierad och avgiftsfinansierade verksamheter. Delar av verksamheten har full kostnadstäckning som ekonomiskt mål och ska bära delar av gemensam ledning och administration. Totala summeringsbelopp för respektive år motsvarar årets kapitalförändring. Anslag och kostnader kopplade till transfereringar återfinns inte i ovanstående uppställning.

Övrig redovisning

Kompetensförsörjning

Riksantikvarieämbetet arbetar för att säkerställa att kunskap och kompetens finns för att nå verksamhetens mål. För att lyckas med myndighetens uppdrag är förmågan att attrahera, rekrytera, behålla, utveckla, omställa och avveckla kompetens avgörande. Därför har flera insatser genomförts inom ramen för området kompetensförsörjning.

Attrahera

Under året har Riksantikvarieämbetet använt ett nytt rekryteringsverktyg för att bli mer användarvänlig för personer som söker anställning. För att säkerställa att rekryteringarna sker i linje med myndighetens kompetensbehov tas kravprofil fram i samverkan med personalenheten och de fackliga företrädarna. Kravanalysen bygger på en kompetensbaserad rekrytering och intervjumetodik. På chefstjänster och nyckelpositioner genomförs personlighetstest som komplettering för att säkerställa att rätt kompetens anställs. Ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi och plan har påbörjats under 2015.

Centrala introduktionsutbildningar genomförs årligen för nya chefer och medarbetare.

Under 2015 har 38 rekryteringar, varav tre chefsrekryteringar, genomförts.

Behålla – utveckla

Riksantikvarieämbetet har under ett antal år satsat på ett chefs- och medarbetarskapsprogram med syftet att stärka chefs- och medarbetarskapet för att i högre utsträckning nå myndighetens vision och mål. Förtydligande av roller, mål och sammanhang, för-

ståelse för grupprocesser samt hur en bra kommunikation ser ut har varit hörnstenarna. Nya chefer och medarbetare har introducerats efter hand. Ett aktivt chefs- och medarbetarskap är viktigt och en satsning över tid för att tydliggöra myndighetens ambition kring samverkan och partnerskap.

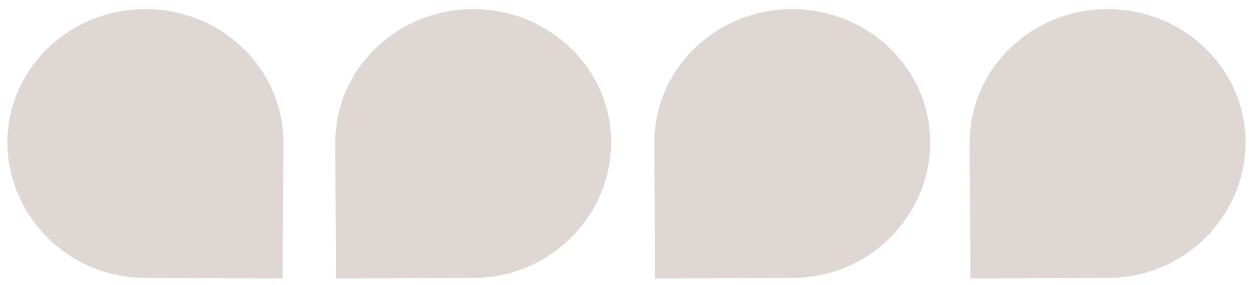
Myndighetens har tagit fram en varumärkesplattform under 2015 där värdeorden – *samverkan*, *öppenhet* och *professionalism* är en viktig del. Ett stort arbete med att levandegöra dessa värdeord har gjorts och arbetet med att medvetandegöra företagskulturen fortsätter. Myndigheten har under året haft utbildning för alla medarbetare kring hur myndighetens samverkan kan användas som metod för verksamhetsutveckling. Samverkansavtalet har i samband med detta reviderats.

Myndigheten blev under 2014 uttagen till att delta i programmet *Medarbetarskap i samverkan* för statliga myndigheter. I programmet utbyts erfarenheter om ett aktivt medarbetarskap i syfte att utveckla detta område inom staten. Programmet påbörjades under 2014 och pågick under hela 2015.

Omställa – avveckla

Årligen avsätts särskilda partsöverenskomna medel för kompetensutvecklings- och kompetensväxlingsåtgärder, medel som ska användas i ett aktivt omställningsarbete. Under 2015 har 38 medarbetare beviljats sådana medel genom att delta i myndighetens upphandlade utbildningar inom livs- och karriärplanering och klar kommunikation. Under 2015 har avtalet uppdaterats i enlighet med det centrala avtalet.

Under året har medelantalet anställda varit 241, beräknat i årsarbetskrafter 213.

Jämställdhet, mångfald, arbetsmiljö och hälsa

Riksantikvarieämbetets interna arbete med jämställdhet och mångfald sker bland annat genom en kontinuerlig utveckling och efterföljning av interna styrdokument. I samband med rekrytering och lönebildning tas alltid hänsyn till jämställdhets- och mångfaldsperspektivet.

2015 genomfördes en lönekartläggning med tillhörande handlingsplan för jämställda löner. Myndigheten identifierade inga osakliga löneskillnader på grund av kön.

Tillsammans med cirka 240 andra organisationer mätts Riksantikvarieämbetet varje år i vad som kallas JÄMIX. Det är ett jämställdhetsindex som sammanfattar hur jämställdheten ser ut i den egna organisationen och gör det möjligt att jämföra sig med övriga medverkande organisationer. Indexet bygger på nio nyckeltal som är centrala aspekter av jämställdheten i en organisation. Med stöd av mätningen förs en kontinuerlig dialog om utveckling och uppföljning av myndighetens interna arbete med jämställdhet och mångfald.

Mätningen genomförs av Nyckeltalsinstitutet. Riksantikvarieämbetet hade vid 2015 års mätning 145 poäng av maximalt 180. Organisationen med högst poäng hade 157. Medianvärdet var 115 poäng. Riksantikvarieämbetet hade placering 6 av 203 medverkande organisationer. Årets mätning indikerar att det finns skillnader mellan kvinnor och män främst i parametern om karriärmöjligheter inom myndigheten. En analys av resultatet har påbörjats.

Arbetsmiljö och hälsa

Riksantikvarieämbetet har etablerade rutiner för att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Myndigheten genomför årligen en medarbetarundersökning

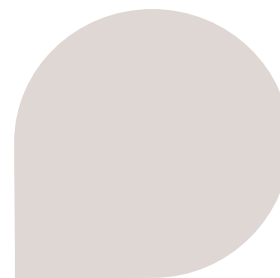
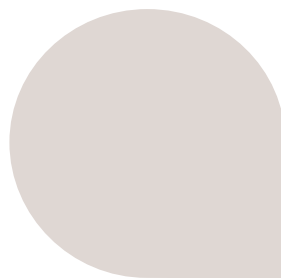
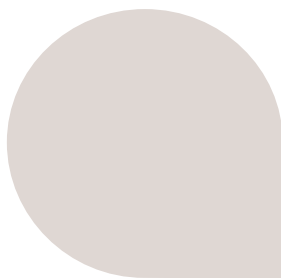
där fokus ligger på den efterföljande dialogen med att ta fram handlingsplaner utifrån resultatet så att cheferna tillsammans med berörda medarbetare kan få till en bra arbetsmiljö.

Arbetsmiljöutbildning för nya chefer och skyddsombud genomförs årligen. Alla medarbetare erbjuds en friskvårdstimme per vecka eller ersättning med halva kostnaden för friskvårdsaktiviteter.

Tabell 26. Sjukfrånvaro

	2015	2014	2013
Total sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	3,4	2,9	3,5
Långtidssjukfrånvaro (60 kalenderdagar) i förhållande till total sjukfrånvaro	31,3	32,0	36,0
Kvinnors sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	4,5	3,2	4,4
Mäns sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	1,9	2,5	2,4
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 eller yngre i procent av tillgänglig arbetstid	13,5	4,2	1,1
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30–49 i procent av tillgänglig arbetstid	3,2	3,0	3,2
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i procent av tillgänglig arbetstid	3,0	2,5	4,1

2015 uppgick antalet sjukfrånvarotimmar till 3,4 % av ordinarie arbetstid. Sjuktalet har därmed ökat med 0,5 procentenhet sedan 2014. Det är andelen korttidsfrånvaro bland kvinnor som till största del står för ökningen. Myndighetens långtidssjukfrånvaro, som står för en stor del av myndighetens sjukfrånvaro totalt, har sjunkit (det är dock en ökning inom åldersgrupp 29 eller yngre). Myndigheten har under 2015 arbetat aktivt med alla sjukskrivningar genom att tidigt i processen kalla till regelbundna rehabiliteringsmöten där dialogen om eventuella lösningar varit aktiv för att hitta tidiga rehabiliteringsinsatser.

Lokalkostnader

Tabell 27. Hyreskostnader inklusive uppvärmning samt elkostnad och övrig skötsel av hyrda lokaler (tkr)

	2015
Lokalhyror	41 038
Elkostnad	2 218
Reparationer och underhåll	1 090
Övriga driftskostnader	2 564
Summa	46 910

Tabell 28. Lokalkostnader fördelade per respektive hyresvärd (tkr)

	2015
Statens fastighetsverk	21 557
RBS nordisk Renting AB	10 519
Fastighetsbolaget Reglaget AB	7 200
Cementhuset 6 AB*	6 308
Övriga	1 326
Summa	46 910

* Tidigare Realia Fastighets AB

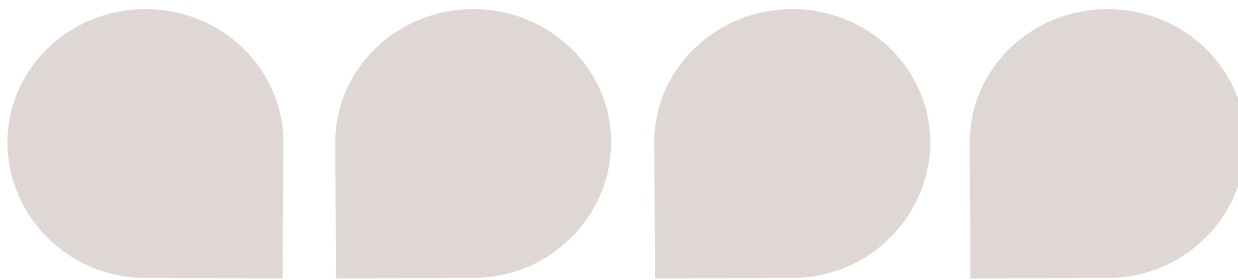
Redovisning av avgiftsbelagd verksamhet

Svensk Museitjänst överfördes från Riksarkivet till Riksantikvarieämbetet 2010. Verksamhetens ackumulerade underskott uppgick vid överföringstillfället till 19,7 mnkr. Trots att verksamheten delfinansierades med anslagsmedel hade den sedan starten på 1990-talet inte visat positivt resultat något år. Ett arbete påbörjades omedelbart med att genomlysa verksamheten i syfte att vidta åtgärder för

att uppnå det ekonomiska målet på kort och lång sikt. Hyressättningen och verksamhetens kostnader har stått i fokus och sedan 2011 har resultaten varit positiva. Från och med 2012 har det inte varit möjligt att tillföra anslagsmedel. Bedömningen är att verksamheten är ekonomiskt stabil och att det finns goda möjligheter att höja hyrorna efter hand för att i ökande takt kunna minska det ackumulerade underskottet. Då verksamheten påverkas starkt av ränteläget ger låga räntor stor påverkan på resultatet. Om räntorna ligger på en relativt sett låg nivå även de närmaste åren kan hela det ekonomiska underskottet vara eliminerat inom en tioårsperiod.

Butiksförsäljningen vid Riksantikvarieämbetets besöksmål har redovisats som ett separat avgiftsområde sedan 2010. Verksamheten har under åren 2010-2014 visat underskott. 2015 är det första året med ett positivt resultat. Besöksmålen är relativt små och det har varit svårt att anpassa verksamheten till det ekonomiska målet. Vid flera tillfällen har genomlysning gjorts av butiksytor, bemanning och inköp. En ny handlingsplan togs fram 2014 där genomlysning av sortiment, målgrupp, inköpsrutiner, prissättning, marknadsföring och försäljningsmetoder har genomförts. 2015 års resultat visar att handlingsplanen gett resultat. Myndigheten bedömer att det ackumulerade underskottet kan elimineras på några års sikt.

De stora ackumulerade underskotten belastar myndighetens räntekonto. På räntekontot finns också myndighetens oförbrukade bidrag som inte är hänförliga till den avgiftsbelagda verksamheten. Detta innebär att behovet av en räntekontokredit inte är så stort som de ackumulerade underskotten annars skulle kräva.

Tabell 29. Avgiftsbelagd verksamhet, utfall (tkr)

Verksamhet	+/- t o m 2013	+/- 2014	Int. 2015	Kost. 2015	+/- 2015	Ack. +/- utgå. 2015
Avgiftsbelagd verksamhet med full kostnadstäckning						
Museitjänster	-18 227	1 056	24 813	22 459	2 355	-14 817
Butiksförsäljning besöksmål	-1 004	-64	1 314	925	389	-679
Summa	-19 231	991	26 128	23 384	2 744	-15 495

Kvalitativa aspekter

Kvalitativa aspekter definieras utifrån i vilken grad insatsområdenas mål uppfyllts. Belägg för resultaten fås genom NKI (Nöjd Kund Index) som genomförs vart tredje år, liksom i form av årliga utmärkelser och liknande.

2014 ersattes planerad NKI-undersökning av SIFO:s undersökning av anseendeindex, i samband med myndighetens arbete med varumärket. Resultatet visar att myndighetens anseende är högt (index 47 att jämföra med snittet 25), vilket är det fjärde högsta resultatet i undersökningen. Anseendet är störst hos dem som har hög kännedom om myndigheten. Det höga anseendet beror på förtroende, sju av tio svenskar litar på myndigheten. Kännedomen om myndigheten är dock låg hos allmänheten.

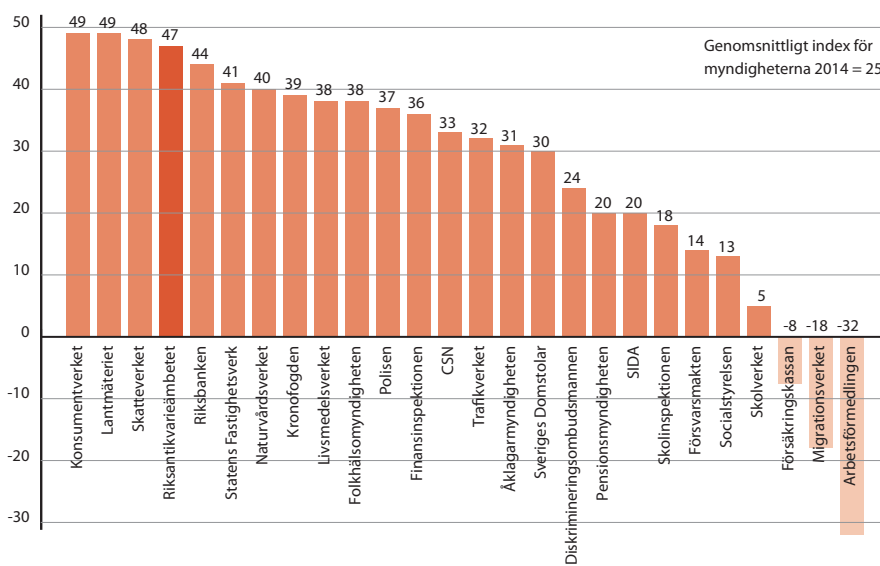
Analysen av anseendeindex visar att myndigheten fortsatt behöver utveckla informationsförmedlingen och leverera tydliga resultat från verksam-

heten. Ett led i det arbetet har varit att ta fram en varumärkesplattsform för att stärka förutsättningarna att kommunicera om myndighetens uppgifter, verksamhet och resultat.

Myndigheten undersöker målgruppers uppfattningar på fler sätt. Många av de evenemang i form av konferenser, workshops och seminarier som arrangeras utvärderas genom enkäter. Som framgår av årsredovisningen följs exempelvis det årliga höstetmötet upp med enkäter. Det gäller även Kulturarvsdagen och Arkeologidagen, där 91 procent av arrangörerna uppgav att de vill delta igen. Försök pågår att utveckla uppföljningen genom ett nyttoindex. Syftet är att undersöka om innehållet i arrangemangen är till nytta i deltagarnas arbete. Fyra arrangemang har följts upp på detta sätt. 92 procent av de som svarade angav att innehållet var till nytta. 68 procent svarade att det var till stor eller mycket stor nytta.

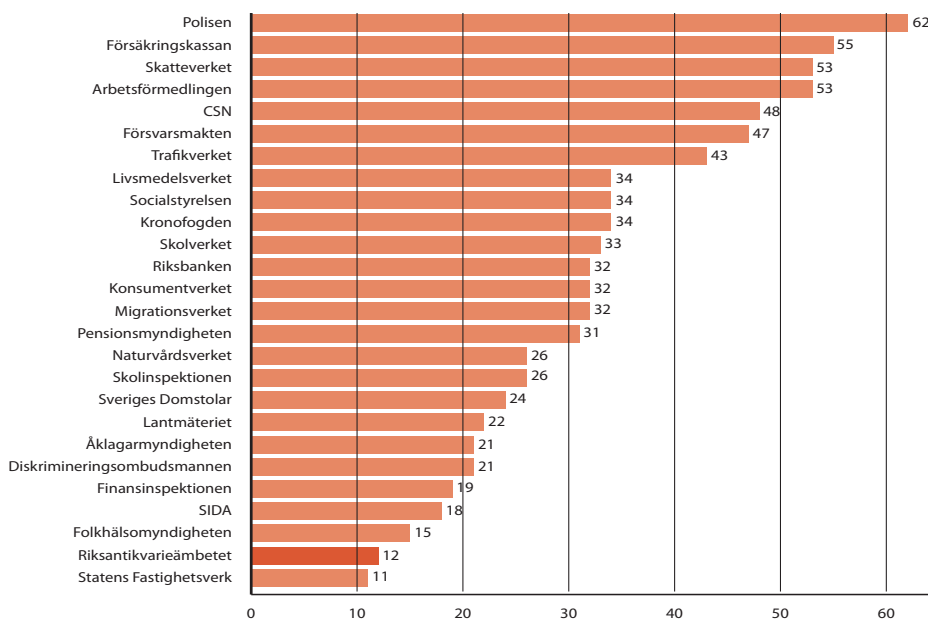

Diagram 12. Anseendeindex för svenska myndigheter 2014

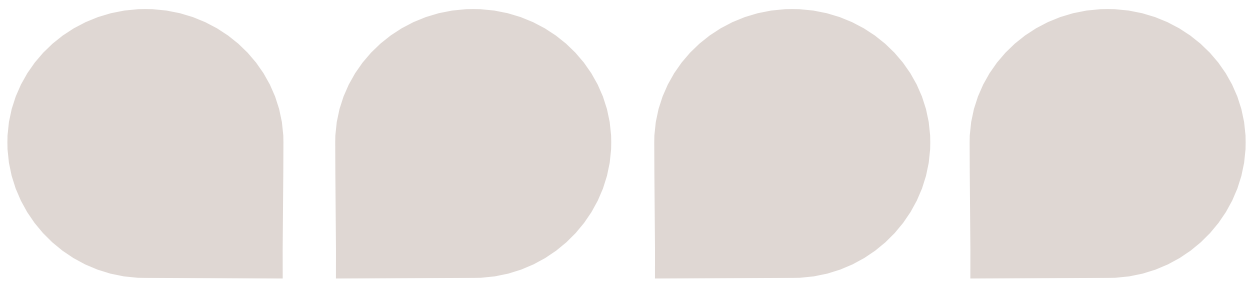

Källa: Sifo 2014, Anseendeindex för svenska myndigheter

Diagram 13. Kännedom för svenska myndigheter 2014

Källa: Sifo 2014, Anseendeindex för svenska myndigheter

Övriga uppdrag

Tabell 30. Särskilda uppdrag

Regleringsbrevets uppdrag	Redovisat
Umeå Europas kulturhuvudstad 2014	2015-02-16
Ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete, delrapport	2015-03-23
Traditionell småskalig matkultur, delrapport redovisad av Jordbruksverket	2015-05-07
Hållbar tillväxt	2015-05-18
Kulturarvslyftet – vårda, tillgängliggöra, utveckla	2015-05-18
EU:s strukturfonder	2015-06-22
Uppdrag utöver regleringsbrevet	Redovisat
Överföring av den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten	2015-02-25
Strategier för medverkan i det regionala tillväxtarbetet	2015-03-30
Hanteringen av fynd från arkeologiska undersökningar	2015-05-25
Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena	2015-09-28
Översyn av regelverket om kulturföremål	2015-10-05
Attraktiva natur- och kulturmiljöer i gruvsamhällen	2015-12-15

Tabellen anger uppdrag som redovisats under året och som inte upptas i årsredovisningen.

Riksantikvarieämbetets instruktion och redovisning av prestationer

1 § Riksantikvarieämbetet ansvarar för frågor om kulturmiljön och kulturarvet. Ansvaret omfattar i första hand frågor om kulturlandskap, kulturmiljöer och kulturföremål. Riksantikvarieämbetet har till uppgift att med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen och de nationella målen för kulturmiljöarbetet vara pådrivande och stödjande inom sitt verksamhetsområde.

2 § Myndigheten ska särskilt

1. verka för ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.

Sid. 11, tabeller sektorsforskning.

Sid. 14, tabell 3, ärende och remisser kulturminnen.

Sid. 14, tabell 4, fyndfördelning och fyndinlösen.

Sid. 18, tabell 5, ärenden och remisser samhällsbyggnad.

Sid. 24, tabell 6, kulturmiljövärdanslaget.

Sid. 35, tabell 10, arrangemang och publikationer.

Sid. 38–39, tabeller besöksmål.

Sid. 43, tabell 19, Höstmötet.

Sid. 45–46, tabeller arkiv- och bibliotek.

Sid. 47, tabell 22, Platsr.

Sid. 47, tabell 23, antal registrerade objekt.

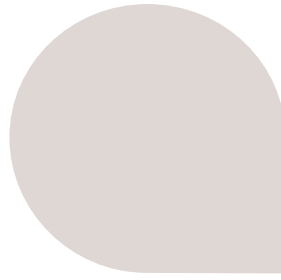
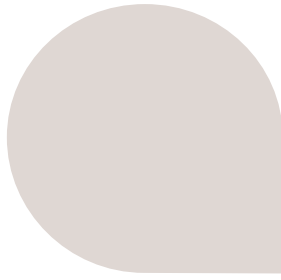
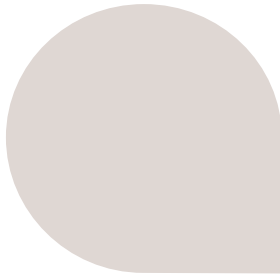
Sid. 47, diagram 10, informationssystem.

Sid. 49, tabell 24, kulturarvs-IT.

2. verka för att kulturvårderna i bebyggelsen och i landskapet tas tillvara samt bevaka kulturmiljöintresset vid samhällsplanering och byggande.

Sid. 14, tabell 3, ärende och remisser kulturminnen.

Sid. 14, tabell 4, fyndfördelning och fyndinlösen.

Sid. 18, tabell 5, ärenden och remisser samhällsbyggnad.
 Sid. 35, tabell 10, arrangemang och publikationer.
 Sid. 43, tabell 19, Höstmötet.
 Sid. 47, tabell 23, antal registrerade objekt.

3. följa och stödja det regionala kulturmiljöarbetet.
 Sid. 14, tabell 3, ärenden och remisser kulturminnen.
 Sid. 18, tabell 5, ärenden och remisser samhällsbyggnad.
 Sid. 24, tabell 6, kulturmiljövårdsanslaget.

4. följa upp och utvärdera kulturmiljöområdets styrmedel och arbetssätt och vid behov föreslå åtgärder för kulturmiljöarbetets utveckling.
 Sid. 24, tabell 6, kulturmiljövårdsanslaget.

5. verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.
 Sid. 11, tabeller sektorsforskning.
 Sid. 35, tabell 10, arrangemang och publikationer.
 Sid. 43, tabell 19, Höstmötet.
 Sid. 45–46, tabeller arkiv och bibliotek.
 Sid. 47, tabell 22, Platsr.

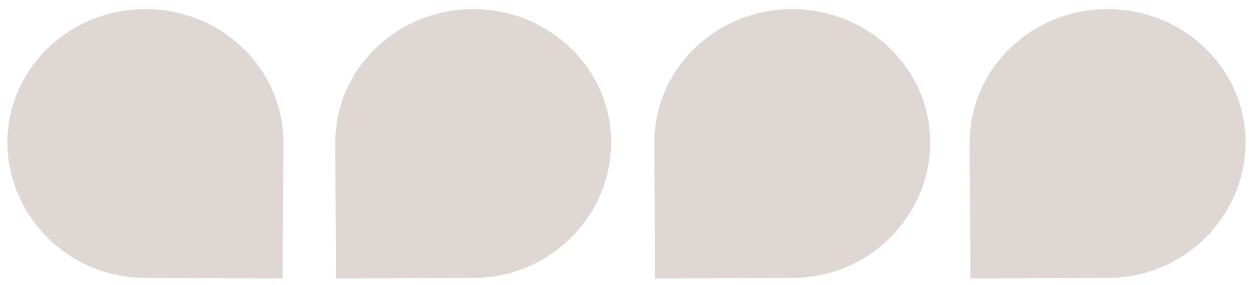
6. främja kunskapsförsörjning och metodutveckling samt bedriva informations- och rådgivningsverksamhet inom sitt verksamhetsområde.
 Sid. 11, tabeller sektorsforskning.
 Sid. 35, tabell 10, arrangemang och publikationer.
 Sid. 43, tabell 19, Höstmötet.
 Sid. 45–46, tabeller arkiv och bibliotek.

7. förvalta nationella databaser för kulturhistorisk information.
 Sid. 47, tabell 22, Platsr.
 Sid. 47, tabell 23, antal registrerade objekt.
 Sid. 35, diagram 10, informationssystem.

8. integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.
 Sid. 9, beskrivning EU- och östersjösamarbete.
 Sid. 10, beskrivning strategier och prioriteringar.
 Sid. 10, beskrivning utvecklingsarbete.
 Sid. 22, beskrivning samverkan med nationella och internationella aktörer.
 Sid. 32 beskrivning klimat, risk och katastrofberedskap.
 Sid. 33, beskrivning kulturarvsbrott.
 Sid. 34, beskrivning kulturmiljövård.
 Sid. 34, beskrivning god samlingsförvaltning.
 Sid. 38–39, tabeller besöksmål.
 Sid. 53, beskrivning jämställdhet, mångfald, arbetsmiljö och hälsa.

3§ Myndigheten får även tillhandahålla varor och åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.
 Sid. 36, tabell 11, SMT.

4§ Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera det till Naturvårdsverket. Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs.
 Sid. 18, beskrivning fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålen.

5 § Myndigheten har ett samlat ansvar, sektorsansvar, för funktionshindersfrågor med anknytning till myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten ska inom ramen för detta ansvar vara samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga parter.

Sid. 11, beskrivning strategier och prioriteringar.

Sid. 16, beskrivning tillgängligt kulturarv.

Sid. 33, beskrivning tillgängligt kulturarv.

Sid. 35 tabell 10, arrangemang och publikationer, innehåller arrangemang om funktionshinderfrågor.

Sid. 44, beskrivning tillgänglig information.

6 § Riksantikvarieämbetet ska för myndigheter och andra som förvaltar kulturarv tillhandahålla vissa museitjänster som förvaring och förebyggande föremålsvård.

Sid. 36, tabell 11 SMT.

7 § Myndigheten ska ha ett specialbibliotek för forskning och utveckling inom områdena kulturmiljö, arkeologi, medeltidens konsthistoria och numismatik. Myndigheten förvaltar Kungl. Vitterhets Historie- och Antikvitets Akademiens arkiv från tiden före den 1 juli 1975 och dess bibliotek.

Sid. 45–46, tabeller arkiv och bibliotek.

8 § Myndigheten ska följa upp det regionala utfallet av sin verksamhet och rapportera det till Statens kulturråd. Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs.

9 § Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhället.

Sid. 35, tabell 10, arrangemang och publikationer.

Sid. 43, tabell 19, Höstmötet.

Sid. 47, tabell 22, Platsr.

Transparens

Redovisning av prestationer

För beräkning av overheadkostnad för respektive prestation har personår använts som fördelningsnyckel. Antal personår per prestation är uppskattade. För beräkning av hyra per prestation har kostnaden fördelats utifrån faktiskt utnyttjad yta.

De kvalitativa aspekterna av verksamhetens resultat redovisas genom bedömning av i vilken grad insatsområdenas mål uppfyllts. Här används kulturdepartementets promemoria om kvalitet. Belägg för resultaten fås genom NKI eller någon liknande metod som genomförs vart tredje år, samt genom årliga utmärkelser och liknande.

Resultatredovisningens indelning

Resultatredovisningen indelas i kapitel per insatsområde. Insatsområde är den dimension som myndigheten valt som bas för redovisning av verksamhet och som är fast över tid. Varje kapitel inleds med en beskrivning av vilken verksamhet som genomförs inom insatsområdet, målet samt en sammanfattning med bedömd måluppfyllelse.

Finansiell redovisning

perioden januari till december 2015

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2015	2014	2013	2012	2011
Låneram i Riksgäldskontoret					
- beviljad	137 000	155 000	155 000	155 000	155 000
- utnyttjad	73 879	124 471	131 864	133 350	137 310
Räntekontokredit hos Riksgäldskontoret					
- beviljad	45 000	30 000	30 000	45 000	45 000
- maximalt utnyttjad	-	-	6 258	6 593	19 851
Räntekonto hos Riksgäldskontoret					
- räntekostnader	125	-	-	-	6
- ränteintäkter	-	91	144	145	16
Avgiftsintäkter och andra ersättningar					
- disponerar	33 874	158 673	199 815	177 964	163 909
<i>Butiksförsäljning besöksmål</i>					
- beräknade intäkter	1 200	1 400	1 400	-	-
- verkliga intäkter	1 314	1 249	1 158	1 272	1 305
<i>Museitjänster</i>					
- beräknade intäkter	24 500	24 500	24 000	24 300	25 500
- verkliga intäkter	24 813	24 913	23 829	24 191	24 808
<i>Arkeologisk uppdragsverksamhet</i>					
- beräknade intäkter	-	140 000	123 000	132 000	120 000
- verkliga intäkter	-	123 961	164 200	140 936	124 315
Anslagskredit					
<i>Anslag 17 01 004 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet</i>					
- beviljad	466	462	446	446	442
- utnyttjad	-	-	-	-	-
<i>Anslag 17 07 001 Riksantikvarieämbetet</i>					
- beviljad	6 475	6 585	6 457	6 410	6 315
- utnyttjad	-	-1 426	-2 505	-	-
<i>Anslag 17 07 002 Bidrag till kulturmiljövård</i>					
- beviljad	7 534	7 541	7 552	7 552	7 552
- utnyttjad	-	-2 425	-1 111	-1 704	-2 366
Utgående överföringsbelopp					
17 07 001 ap 1 och 2 Riksantikvarieämbetets, förvaltningskostnader (ram)	2 736	-1 426	-2 505	3 479	4 302
17 07 002 ap 1 och 2 Bidrag till kulturmiljövård (ram)	506	-2 425	-1 111	-1 704	-2 366
17 01 005 ap 10 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (ram)	54	438	247	84	278
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	80 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Utestående bemyndiganden	71 814	67 810	70 750	73 277	81 696
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	1 042	-2 573	3 103	-8 907	-2 876
Balanserad kapitalförändring	-18 201	-69 451	-74 194	-66 643	-65 082
Personal					
Medeltal antal anställda	241	398	420	419	416
Antal årsarbetskrafter	213	348	371	394	377
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 120	1 060	1 092	984	959

Resultaträkning

(tkr)	Not	2015	2014
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	213 184	218 390
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	33 874	158 673
Intäkter av bidrag	3	4 880	9 566
Finansiella intäkter	4	246	181
Summa verksamhetens intäkter		252 184	386 809
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-147 452	-226 745
Kostnader för lokaler		-46 910	-55 107
Övriga driftkostnader	6	-44 190	-86 918
Finansiella kostnader	7	-136	-683
Avskrivningar och nedskrivningar		-12 454	-19 929
Summa verksamhetens kostnader		-251 142	-389 382
Verksamhetsutfall		1 042	-2 573
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten		0	30
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		0	-30
Saldo uppbördsverksamhet		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		256 762	282 519
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		1 842	2 465
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		0	0
Lämnade bidrag	8	-258 604	-284 984
Saldo transfereringar		0	0
Årets kapitalförändring			
Årets kapitalförändring	9	-1 042	2 573
SUMMA ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING		-1 042	2 573

Balansräkning

(tkr)	Not	2015-12-31	2014-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	10		
Balanserade utgifter för utveckling		9 207	11 639
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		2 482	3 077
Summa Immateriella anläggningstillgångar		11 689	14 716
Materiella anläggningstillgångar	11		
Byggnader, mark och annan fast egendom		0	30 820
Förbättringsutgifter på annans fastighet		60 438	63 352
Maskiner, inventarier, installationer mm		9 746	18 149
Pågående nyanläggningar		13	91
Summa Materiella anläggningstillgångar		70 198	112 412
Varulager m.m.	12		
Varulager och förråd		269	456
Summa Varulager m.m.		269	456
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 366	6 836
Fordringar hos andra myndigheter		6 432	10 894
Övriga fordringar		5	786
Summa kortfristiga fordringar		7 803	18 517
Periodavgränsningsposter	13		
Förutbetalda kostnader		12 093	11 708
Upplupna bidragsintäkter		29	603
Övriga upplupna intäkter		224	19 513
Summa Periodavgränsningsposter		12 346	31 824
Avräkning med statsverket	14		
Avräkning med statsverket		-2 388	4 992
Summa Avräkning med statsverket		-2 388	4 992
Kassa och bank	15		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		54 592	24 434
Kassa, postgiro och bank		34	26
Summa Kassa och bank		54 626	24 460
SUMMA TILLGÅNGAR		154 543	207 378

Balansräkning

KAPITAL OCH SKULDER

(tkr)	Not	2015-12-31	2014-12-31
Myndighetskapital	16		
Statskapital		8 378	4 422
Donationskapital		288	291
Balanserad kapitalförändring		-18 201	-69 451
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		1 042	-2 573
Summa Myndighetskapital		-8 493	-67 312
Avsättningar	17		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		1 540	4 175
Övriga avsättningar		3 156	6 625
Summa Avsättningar		4 697	10 800
Skulder m.m.	18		
Lån i Riksgäldskontoret		73 879	124 471
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		9 945	12 882
Leverantörsskulder		11 436	14 016
Övriga skulder		2 539	3 665
Summa Skulder m.m.		97 799	155 034
Periodavgränsningsposter	19		
Upplupna kostnader		8 978	12 301
Oförbrukade bidrag		45 672	45 271
Övriga förutbetalda intäkter		5 891	51 283
Summa Periodavgränsningsposter		60 540	108 855
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		154 543	207 378

Ansvarsförbindelser

Myndigheten har inga utestående ansvarsförbindelser.

Anslagsredovisning

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
UO 17 01 004 ap 10 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (ram)	438	15 538			15 976	-15 923	54
UO 17 07 001 ap 1 Riksantikvarieämbetet, förvaltningskostnader (ram)	-1 426	206 039			204 613	-201 876	2 736
UO 17 07 001 ap 2 Kulturarvs-IT (ram)	0	9 783			9 783	-9 783	0
UO 17 07 002 ap 1 Bidrag till kulturmiljövård (ram)	-2 450	245 133			242 683	-242 324	359
UO 17 07 002 ap 2 Bidrag till arbetslivsmuseer (ram)	25	6 000		-25	6 000	-5 853	147
Summa	-3 414	482 493	0	-25	479 055	-475 759	3 296

Redovisning av beställningsbemyndiganden i årsredovisningen

Anslag	Tilldelat bemyndigande (ram)	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtaganden fördelning per år		
				2016	2017	2018
UO 17 07 002 ap 1 Bidrag till kulturmiljövård	80 000	67 810	71 814	65 660	5 060	1 093

Villkor för anslag

Anslag	Finansiellt villkor	Utfall
UO 17 07 001 Riksantikvarieämbetet (ram)		
ap 1 Riksantikvarieämbetet förvaltningskostnader		
Bidrag till organisationer inom kulturmiljövårdens område, högst	4 500	4 500
ap 2 Kulturarvs-IT		
Enl. förordningen (2003:248) om bidrag till lönekostnader	9 783	9 783
UO 17 07 002 Bidrag till kulturmiljövård (ram)		
ap 1 Bidrag till kulturmiljövård		
Bidrag till kulturmiljövård enligt 2–5, 7–9 och 13 §§ enl. förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av kulturmiljöer	-	211 669
Arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande enl. 10§ bidragsförordningen, högst	10 000	-
Ersättning enl. 3 kap 10§ lagen (1988:950) kulturmiljölagen	-	219
Medel enl. 2 kap 14§ samt 2 kap 7, 8 och 15 §§ lagen (1988:950)	-	3 909
Konserveringsinsatser enl. 13 § förordningen(2010:1121)	2 000	812
Intrångsersättning får betalas ut vid beslut om kulturresevat	-	-
Förvaltning och utveckling av K-samsök	2 500	2 362
Utveckla fornminnesinformation DAP	15 000	15 000
Bidrag till föreningen Laponiatjuottjudus enligt Laponiförordningen (2011:840)	2 000	2 000
ap 2 Bidrag till arbetslivsmuseer		
Enl. förordningen (2002:920) om bidrag till arbetslivsmuseer	6 000	5 853
UO 17 01 004 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (ram)		
ap 10 Riksantikvarieämbetet		
Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet. Även för administration och genomförande.	15 538	15 923

Tilläggsupplysningar och noter

Kommentarer till noter

Belopp redovisas i tkr där ej annat anges.

Den 1 januari 2015 överfördes den arkeologiska uppdrag-sverksamheten, UV, till Statens historiska museer och fastighetsförvaltningen fördes över till Statens fastighetsverk. I flertalet fall påverkas därför möjligheten att göra analys av skillnader mellan årets och föregående års utfall.

UV utgjorde en stor andel av Riksantikvarieämbetet. Verksamhetens omsättning uppgick 2014 till 124 mnkr. Fastighetsförvaltningens omsättning uppgick 2014 till 7,6 mnkr. Många poster i såväl resultat- som balansräkning påverkas således av att dessa verksamheter nu förts över till annan huvudman. Större förändring i enskilda poster har kommenterats i not.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad efter den uppställning som anges i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Brytdag för löpande redovisning har varit den 5 januari 2016. Fordringar har upptagits till belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalda. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag eller där fordrings-

eller skuldbeloppet ej är känt vid brytdagen, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Som periodavgränsningsposter har belopp över 20 tkr bokförts. Skulderna har tagits upp till det nominella värdet på bokslutsdagen.

Lagret består av souvenirer, böcker och linoljefärgslikaren "Kulturkulör". Lagren av souvenirer har värderats till beräknat inköpsvärde för kuranta varor. Lager av linoljefärgslikaren har beräknats till försäljningsvärdet.

Materiella och immateriella anskaffningar med en beräknad ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr, eller immateriella anläggningstillgångar till ett värde av minst 100 tkr, har redovisats som anläggningstillgångar. På anskaffningsvärdet har linjär avskrivning gjorts utifrån den bedömda ekonomiska livslängden.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Balanserad utveckling, rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	3–5 år
Byggnader, mark och annan fast egendom	20–40 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	3–10 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet, SMT	3–30 år
Maskiner, inventarier, installationer mm	3–7 år

Övriga upplysningar

Uppgift om de anställdas frånvaro på grund av sjukdom under räkenskapsåret redovisas i resultatredovisningen.

Uppgifter om insynsråd och ledande befattningshavare enligt FÅB 7 kap2§

Ledning

Ersättning utbetald under år 2015, tk

Lars Amréus	1 136
Knut Weibull	1 026

Ledamöter i insynsrådet

Ersättningen fördelas enligt följande

Siv Holma	5
Gunnar Wetterberg	6
Karin Perers	8
Anders Ekegren	6
Annika Sjöberg	6
Rani Kasapi	2

Summa **32**

Styrelseuppdrag 2015

Lars Amréus	Insynsrådet för Länsstyrelsen Gotland
Knut Weibull	Kommittén Svenska Unesco-rådet
Gunnar Wetterberg	Sveriges Radio AB
	Länsförsäkringar Liv AB
	Ackum & Wetterberg AB
	KK-stiftelsen
Anders Ekegren	Filmregion Stockholm-Mälardalen AB
Annika Sjöberg	Gullers Grupp AB
	Gullers Grupp Syd AB
	Sveriges Kommunikatörer AB
	PRECIS Service AB
Karin Perers	Skogsägarnas virkes AB

Noter till resultaträkningen

Not 1

Intäkter av anslag	2015	2014
UO 17 07 001 ap 1 Riksantikvarieämbetet, förvaltningskostnader	197 214	203 213
UO 17 07 002 ap 1 Bidrag till kulturmiljövård	12 602	11 878
UO 14 01 004 ap 2 Lönebidrag och samhall m.m.	0	961
UO 17 01 004 ap 10 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	3 367	2 338
Summa intäkter av anslag	213 184	218 390

Not 2

Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2015	2014
Avgiftsbelagd verksamhet		
Arkeologiska undersökningar	0	121 772
– varav tjänsteexport	0	1 535
Övrig avgiftsbelagd verksamhet		
Svensk Museitjänst	24 813	24 515
Entrémedel	3 665	2 788
Transportavgifter	0	3
Butiksförsäljning vid besöksmål	1 314	1 249
Övriga avgifter avgiftsbelagd verksamhet	279	672
Sponsring	0	800
Intäkter av avgifter enligt avgiftsförordningen (1992:191)		
– enligt 4§		
Publikationer	36	20
Konferenser/kurser	1 186	1 105
Hysesintäkter	52	2 345
Resurssamordning	2 174	2 980
Övrigt	0	104
– enligt 15§		
Fotostatkopior	16	13
Andra ersättningar		
Andra ersättningar	340	307
Summa	33 874	158 673

Differensen mellan 2014 och 2015 förklaras av att den arkeologiska uppdragsverksamheten och fastighetsförvaltningen per den 1 januari 2015 har förts över till Statens historiska museer respektive Statens fastighetsverk. Samtliga avgiftsintäkter disponeras.

Not 3

Intäkter av bidrag	2015	2014
Statliga myndigheter	774	2 468
Mellanstatliga organ (EU-projekt)	13	23
Icke statliga bidrag	4 093	7 075
Summa intäkter av bidrag	4 880	9 566

Not 4

Finansiella intäkter	2015	2014
Ränteintäkter räntekonto hos RGK	0	91
Ränteintäkter avistalån hos RGK	222	0
Övriga finansiella intäkter	24	89
Summa finansiella intäkter	246	181

Räntesatsen har under större delen av 2015 varit negativ vilket har inneburit att lån har genererat ränteintäkter och positivt saldo på räntekontot har inneburit räntekostnader.

Not 5		
Kostnader för personal	2015	2014
Lönekostnader exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier m.m.	98 892	149 463
Övrigt	48 560	77 282
Summa kostnad för personal	147 452	226 745
2014 utgjorde den arkeologiska uppdragsverksamhetens andel av personalkostnaderna 67 mnkr. Personalkostnaderna har minskat ytterligare 2015 till följd av fastighetsförvaltningens avskiljande samt minskningar inom det administrativa området.		
Not 6		
Övriga driftkostnader	2015	2014
	44 190	86 918
Driftskostnaderna, bortsett från överförd verksamhet, har ökat från 38,4 mnkr 2014 till 44,2 mnkr 2015. Ökningen beror främst på konsultkostnader vilka till största delen kan hänföras till satsningen på digital arkeologisk process.		
Not 7		
Finansiella kostnader	2015	2014
Räntekostnader lån hos RGK	0	621
Räntekostnader räntekonto hos RGK	125	0
Övriga finansiella kostnader	11	62
Summa finansiella kostnader	136	683
Räntesatsen har under större delen av 2015 varit negativ vilket har inneburit att positivt saldo på räntekontot har genererat räntekostnader samtidigt som lån hos Riksgälden resulterat i ränteintäkter.		
Not 8		
Lämnade bidrag	2015	2014
Bidrag har fördelats från följande anslag:		
UO 14 01 004 ap 2 Lönebidrag och samhäll m.m.	-24	-14 408
Avser arbetsmarknadsinsatsningen Kulturavslöftet. Kulturavslöftet redovisas utförligt i en separat rapport.		
UO 17 01 004 ap 10 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	-14 374	-15 334
Se ytterligare info om bidragsfördelningen i tabell 1 samt tabell 2 (sid. 11).		
UO 17 07 001 ap 1 Riksantikvarieämbetet, förvaltningskostnader	-4 500	-4 500
Avser bidrag till organisationer inom kulturmiljöområdet.		
UO 17 07 001 ap 2 Kulturarvs-IT	-9 783	-9 950
Se ytterligare info om bidragsfördelningen i avsnitt Kulturarvs-IT (sid. 48).		
UO 17 07 002 ap 1 Bidrag till kulturmiljövård	-224 070	-234 816
Se ytterligare info om bidragsfördelningen i avsnitt Kulturmiljövårdsanslaget (sid. 23).		
UO 17 07 002 ap 2 Bidrag till arbetslivsmuseer	-5 853	-5 975
Se ytterligare info om bidragsfördelningen i avsnitt Kulturmiljövårdsanslaget (sid. 23).		
Summa lämnade bidrag	-258 604	-284 984
Not 9		
Årets kapitalförändring	2015	2014
Avskrivning av invärderade anläggningstillgångar	0	-871
Avskrivning av tidigare anslagsfinansierade tillgångar	-1 726	-1 726
Resultat av arkeologisk uppdragsverksamhet	0	-966
Resultat av butiksförsäljning besöksmål	389	-64
Resultat Svensk Museitjänst	2 355	1 056
Avsättning ränta donationskapital	7	-2
Korrigerig avsättning trygghetsmedel 2013	17	0
Årets kapitalförändring	1 042	-2 573

Noter till balansräkningen

Not 10

Immateriella anläggningstillgångar

	2015-12-31	2014-12-31
Balanserade utgifter för utveckling		
IB anskaffningsvärde	40 079	45 780
Årets anskaffningar	7 025	582
Nedskrivning pågående anl.	0	-194
Årets utrangeringar	0	-6 090
Överfört till annan myndighet	-7 978	0
Anskaffningsvärde UB	39 126	40 079
IB ack. avskrivningar	-28 441	-30 000
Årets avskrivningar	-2 917	-4 501
Årets utrangeringar	0	6 090
Överfört till annan myndighet	1 439	0
Ack. avskrivningar UB	-29 919	-28 411
Bokfört värde balanserade utgifter för utveckling	9 207	11 639
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
IB anskaffningsvärde	20 115	19 771
Årets anskaffningar	1 036	344
Årets utrangeringar	-7 918	0
Anskaffningsvärde UB	13 233	20 115
IB ack avskrivningar	-17 039	-14 884
Årets avskrivningar	-1 515	-1 669
Årets nedskrivningar		-485
Årets utrangeringar	7 802	0
Ack. avskrivningar UB	-10 751	-17 038
Bokfört värde rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2 482	3 077
Summa Immateriella anläggningstillgångar	11 689	14 716

De immateriella anläggningstillgångarnas bokförda värde som hörde till den arkeologiska uppdragsverksamheten uppgick vid förra årsskiftet till ca 6,5 mnkr vilka har förts över till Statens historiska museer. Under 2015 har arbetet påbörjats med de informationssystem som utvecklas inom ramen för digital arkeologisk process.

Not 11

Materiella anläggningstillgångar

	2015-12-31	2014-12-31
Byggnader, mark och annan fast egendom		
IB anskaffningsvärde	67 569	64 948
Årets anskaffningar	0	2 622
Överfört till annan myndighet	-67 569	0
Anskaffningsvärde UB	0	67 570
IB ack avskrivningar	-36 749	-34 471
Årets avskrivningar	0	-2 278
Överfört till annan myndighet	36 749	0
Ack avskrivningar UB	0	-36 749
Summa byggnader, mark och annan fast egendom	0	30 821

Det bokförda värdet för samtliga anläggningstillgångar inom anläggningsgruppen har förts över till Statens fastighetsverk.

Materiella anläggningstillgångar	2015-12-31	2014-12-31
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
IB anskaffningsvärde	86 064	86 570
Årets anskaffningar	904	506
Årets utrangeringar	-437	0
Överfört till annan myndighet	-29	0
Anskaffningsvärde UB	86 531	86 064
IB ack. avskrivningar	-22 713	-18 690
Årets avskrivningar	-3 816	-4 023
Årets utrangeringar	436	
Överfört till annan myndighet	27	
Ack. avskrivningar UB	-26 093	-22 713
Bokfört värde förbättringsutgifter på annans fastighet	60 438	63 351
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
IB anskaffningsvärde	95 027	98 864
Årets anskaffningar	1 376	3 086
Årets utrangeringar	-18 309	-6 923
Överfört till annan myndighet	-12 036	
Anskaffningsvärde UB	66 057	95 027
IB ack. avskrivningar	-76 878	-70 090
Årets avskrivningar	-4 206	-6 080
Årets utrangeringar	18 302	-708
Överfört till annan myndighet	6 470	0
Ack. avskrivningar UB	-56 311	-76 878
Bokfört värde maskiner, inventarier, installationer mm	9 746	17 943
Pågående nyanläggningar		
IB anskaffningsvärde	91	0
Årets anskaffning	13	91
Överfört till annan myndighet	-91	0
Anskaffningsvärde UB	13	91
Bokfört värde	13	91
Summa materiella anläggningstillgångar	70 198	112 412
Materiella anläggningstillgångar till ett bokfört värde om 35,6 mnkr kopplade till fastighetsförvaltningen har förts över till Statens fastighetsverk. Till Statens historiska museer har materiella anläggningstillgångar till ett värde om ca 900 tkr kopplade till den arkeologiska uppdragsverksamheten förts över.		
Not 12		
Varulager m.m.	2015-12-31	2014-12-31
Varulager	269	456
Varulagret består av varor till butiksförsäljningen vid besöksmälen Gamla Uppsala museum och Glimmingehus samt lager av linoljefärgslikaren "Kulturkulör".		

Not 13**Periodavgränsningsposter - fordringar**

	2015-12-31	2014-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda kostnader		
Hyreskostnader	10 319	10 175
Övriga förutbetalda kostnader	1 774	1 533
Summa	12 093	11 708
Upplupna bidragsintäkter		
Fordringar projekt RAÅ exkl. UV	29	603
Summa	29	603
Upplupna intäkter		
Projektfordringar UV	0	19 513
Övriga upplupna intäkter	224	0
Summa	224	19 513
Summa periodavgränsningsposter – fordringar	12 346	31 824

Differensen mellan 2015 och 2014 utgörs av upplupna projektfordringar inom den arkeologiska uppdragsverksamheten. Dessa har överförts till Statens historiska museer.

Not 14**Avräkning med statsverket**

	2015-12-31	2014-12-31
Uppbörd		
<i>Ingående balans</i>	0	0
Redovisat mot inkomsttitel	0	0
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	0	0
<i>Skulder avseende uppbörd</i>	0	0
Anslag i icke räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	2 782	3 739
Redovisat mot anslag (bidrag)	248 177	268 039
Medel hänförliga till transfereringar mm som betalats från icke räntebärande flöde (utbetalningar)	-251 617	-268 996
<i>Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde</i>	-658	2 782
Anslag i räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	989	2 259
Redovisat mot anslag utgifter	227 582	233 505
Anslagsmedel som tillförs räntekonto	-231 360	-234 909
Återbetalning av anslagsmedel	0	133
<i>Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-2 789	989
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte redovisats mot anslag		
<i>Ingående balans</i>	1 222	1 857
Redovisat under året enligt undantagsregeln	-162	-635
<i>Fordran av semesterlöneskuld som inte redovisats mot anslag</i>	1 060	1 222
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
<i>Ingående balans</i>	0	0
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	508	1 992
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-252 126	-270 987
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	251 617	268 996
<i>Saldo</i>	0	0
<i>Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken</i>	0	0
Totalt avräkning med statsverket	-2 388	4 992

Not 15**Kassa och bank**

	2015-12-31	2014-12-31
Behållning på Räntekonto	54 592	24 434
Kassa Bank	34	26
Summa	54 626	24 460

Den arkeologiska uppdragsverksamhetens ackumulerade underskott belastade innan överföringen till Statens historiska museer räntekontot. På räntekontot finns sedan många år stora oförbrukade bidragsintäkter vilka förklarar det stora positiva saldot.

Not 16**Myndighetskapital**

	Statskapital, utan avkastningskrav	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring avgiftsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring avgiftsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt RR	Summa
Föregående års UB	4 422	291	-71 884	2 433	-2 573	-67 311
Rättelser						0
Ingående balans	4 422	291	-71 884	2 433	-2 573	-67 311
Föregående års kapitalförändring	-1 726	-2	991	-8 71	2 573	965
Anskaffn./avyttr. kulturtillgångar	30					30
Anskaffning anslagsfinansierade anl.	5 651					5 651
Överföring av verksamhet			52 654	-1 524		51 130
Årets kapitalförändring					1 042	1 042
Summa årets förändring	3 956	-2	53 645	-2 395	3 615	58 819
Utgående balans	8 378	288	-18 239	38	1 042	-8 493

Specifikation av balanserad kapitalförändring

Avgiftsfinansierad verksamhet	IB 2015	Föregående års kapitalförändring	Justering	UB 2015
Arkeologisk uppdragsverksamhet	-52 654	-	52 654	0
Museitjänster	-18 227	1 056	0	-17 171
Butiksförsäljning besöksmål	-1 004	-64	0	-1 068
Totalt	-71 884	991	52 654	-18 239

Anslagsfinansierad verksamhet	IB 2015	Föregående års kapitalförändring	Justering	UB 2015
Invärderade anläggningstillgångar	2 395	-871	-1 524	0
Källströms donation, disponibel del	55	0	0	55
Ej avräknade kompetensmedel 2013	-17	0	0	-17
Totalt	2 433	-871	-1 524	38

Not 17**Avsättningar**

	2015-12-31	2014-12-31
Avsättningar för pensioner		
Ingående avsättning	4 175	0
Ingående avsättning som förts över till Statens historiska museer	-1 924	0
Årets pensionskostnad		727
Årets pensionsutbetalningar	-706	-2 257
Utgående avsättning	1 540	4 175
– Varav särskild löneskatt	301	815
– Kortfristig del av utgående avsättning	553	1 530
Övriga avsättningar		
Avsättning lönekostnader avseende personal i omställning		
Ingående avsättning	2 952	1 150
Ingående avsättning som förts över till Statens historiska museer	-474	0
– årets förändring	-1 948	1 802
– utgående avsättning	531	2 952
– Kortfristig del av utgående avsättning	531	2 584
Engångspremier särskild pensionsersättning		
– årets förändring	130	1 864
– utgående avsättning	1 993	1 864
– Kortfristig del av utgående avsättning	1 993	0
Avsättning för särskild kompetensutveckling		
Ingående avsättning	1 809	3 180
Ingående avsättning som förts över till Statens historiska museer	-851	
– årets förändring	-326	-1 371
– utgående avsättning	632	1 809
– Kortfristig del av utgående avsättning	0	0
Summa	4 697	10 800

Not 18**Skulder m.m.**

	2015-12-31	2014-12-31
Lån i Riksgäldskontoret		
Låneram enligt 20§ lag (1996:1059) om statsbudgeten	147 000	155 000
Ingående skuld	124 471	131 864
Upptagna lån under året	3 301	8 296
Amorteringar	-12 434	-15 689
Överföring till annan myndighet vid verksamhetsövergång	-41 458	0
Utgående låneskuld	73 879	124 470
Räntekontokredit i riksgäldskontoret		
Beviljad kreditram	45 000	30 000
Utgående skuld	0	0
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
Leverantörsskuld statliga	6 845	6 921
Övriga skulder, statliga	3 100	5 962
Summa kortfristiga skulder till andra myndigheter	9 945	12 882
Leverantörsskuld övriga	11 436	14 016
Övriga kortfristiga skulder	2 539	3 665
Summa skulder m.m.	97 799	155 034

Lånebehovet hos Riksgäldskontoret har minskat till följd av att den arkeologiska uppdragsverksamheten samt fastighetsförvaltningen har förts över till Statens historiska museer samt Statens fastighetsverk.

Not 19**Periodavgränsningsposter - skulder**

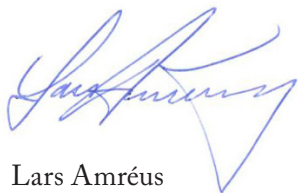
	2015-12-31	2014-12-31
Upplupna kostnader		
Upplupna semesterlöner inkl. sociala avgifter	6 894	10 347
Upplupna löner inkl. sociala avgifter	1 286	575
Övrigt	797	1 379
Summa	8 978	12 301
Oförbrukade bidrag		
Oförbrukade bidrag statliga	39 726	38 579
Förväntas tas i anspråk inom följande tidsintervall:		
- inom tre månader		
- mer än tre månader till ett år	1 514	367
- mer än ett år till tre år	100	100
- mer än om tre år	38 112	38 112
Oförbrukade bidrag utomstatliga	5 945	6 692
- varav donationer	5 198	5 184
Summa	45 672	45 271
Övriga förutbetalda intäkter		
Förutbetalda intäkter UV:s projekt övriga projekt	0	7 917
Förutbetalda intäkter UV:s projekt statl. projekt	0	37 080
Befarade projektunderskott UV	0	559
Förutbetalda hyresintäkter statliga	3 435	3 382
Förutbetalda hyresintäkter utomstatliga	2 382	2 345
Övriga förutbetalda intäkter, inomstatliga	74	0
Summa	5 891	51 283
Summa periodavgränsningsposter - skulder	60 540	108 855

Inom den arkeologiska uppdragsverksamheten fanns stora poster med förutbetalda intäkter vilka förts över till Statens historiska museer. Ökningen av upplupna löner hänförs till beslut om avgångsvederlag.

Jag bedömer att Riksantikvarieämbetet utifrån givna resurser och genom att genomföra de prestationer som redovisas i huvudsak har nått målen för 2015.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm 2016-02-15

Lars Amréus
riksantikvarie

